

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SOSYAL MEDYAYI
KULLANIMI: İŞİD ÖRNEĞİ

Nur Şima ÖZDEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2021

©2021-Nur Şima ÖZDEN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SOSYAL MEDYAYI
KULLANIMI: İŞİD ÖRNEĞİ

THE USE OF SOCIAL MEDIA BY THE TERRORIST
ORGANIZATIONS: ISIS CASE

Hazırlayan
Nur Şima ÖZDEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Öner AKGÜL

KIRŞEHİR-2021

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Nur Şima ÖZDEN tarafından hazırlanan “*Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanımı: IŞİD Örneği*” adlı tez çalışması 3 Şubat 2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Öner AKGÜL

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Serhat Ahmet ERKMEN

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi İskender KARAKAYA

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza)

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../20..

Öğrencinin Adı Soyadı

İmza

ÖZET

Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanımı: IŞİD Örneği

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Nur Şima ÖZDEN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Öner AKGÜL

2021 – 121 Sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Serhat Ahmet ERKMEN

Dr. Öğr. Üyesi Öner AKGÜL

Dr. Öğr. Üyesi İskender KARAKAYA

Bu tez, terörizm kavramı ve terör örgütleri hakkında bilgiler vererek terör örgütlerinin interneti ve sosyal medyayı hangi amaçlar doğrultusunda nasıl kullandıklarını açıklamayı amaçlamaktadır. İnternetin terör örgütlerine sunduğu avantajları ve terör örgütleri tarafından internet kullanımının devletlerin güvenliğine etkisini de incelemektedir.

Teknolojinin her geçen gün gelişmesi, her alanda olduğu gibi bilimsel çalışmalarda da yenilenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Son yirmi yılda gerçekleşen bu teknolojik değişim, sağladığı avantajları bir yana, sayısız sorunu da beraberinde getirmiştir. İletişim teknolojisinin en modern hali ise sosyal medya olarak karşımıza çıkmaktadır.

Otoriter devletler, terörist örgütler ve muhalif aktörler kendi gündemlerini oluşturmak, rakiplerine veya düşmanlarına karşı içerikler üretmek amaçlarıyla sosyal medya ortamından yararlanmaktadır. Bu eylemleri gerçekleştirmek konusunda ön plana çıkan ise terör örgütü Irak ve Şam İslam devleti olmuştur.

Irak ve Şam İslam Devleti'nin medya stratejileri ve sosyal medya platformlarını etkin olarak kullanışı; Batılı devletleri radikalleşme ve radikalleştirme potansiyelini anlamlandırmaya itmiştir. Irak ve Şam İslam Devleti'nin bozguna uğratılmasına rağmen sosyal medya üzerinden propagandanın ve eleman temin etmenin mümkün olması ulusal ve uluslararası güvenliği tehdit etmesi nedeniyle yaratacağı potansiyel tartışılmaya devam etmektedir. Örgütlerin propagandalarını ve bireyleri radikalleştirme sürecini bu kanallar üzerinden yürütmesi, uzun vadede tartışılması gereken bir konudur.

Irak ve Şam İslam Devleti'nin dünyanın farklı bölgelerinden yüzlerce kişiyi örgüte dahil etmesi, küresel anlamda elde ettiği başarıyı göz önüne sermektedir. Bu bağlamda, durum Irak ve Şam İslam Devleti'nin başarısının arkasındaki nedenleri araştırmayı zorunlu kılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Terör Örgütleri, İnternet, Sosyal Medya, Irak ve Şam İslam Devleti

ABSTRACT
THE USE OF SOCIAL MEDIA BY THE TERRORIST ORGANIZATIONS: ISIS
CASE

M.Sc. Thesis

Preparer: Nur Şima ÖZDEN

Advisor: Asst. Prof. Dr. Öner AKGÜL

2021 – 121 Pages

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

International Relations Department

Jury

Assoc. Prof. Dr. Serhat Ahmet ERKMEN

Asst. Prof. Dr. Öner AKGÜL

Asst. Prof. Dr. İskender KARAKAYA

This thesis aims to explain how and why terrorist organizations use the internet and social media by studying terrorism concept and terrorist organizations. It also examines the advantages of the internet for terrorist organizations and the effects of the usage of the internet by terrorist organizations on the security of states.

Improvement of technology causes the need for renewal in scientific research. Technological change in the last two decades not only brings advantages both also countless problems. One of the best examples of this impasse is social media, the latest form of communication technology.

Authoritarian states, terrorist organizations, and opposition figures benefit from social media to create their agenda and produce adversary content against their rivals or enemies. Among these mentioned actors, the Islamic State of Iraq and Sham is one of the leading examples that have used the internet and social media for its purposes.

Islamic State of Iraq and Sham's media strategies and effective use of social media forced the Western States to reexamine the radicalization factors in their social structure and radicalizing potentials of social media. However, this exploration process has not ended yet because of the fact that propaganda and recruitment from social media are still possible and pose threat to national and international security even though the Islamic State of Iraq and Sham defeated. Therefore, the usage of social media for propaganda and radicalization of individuals should be assessed as a long term discussion issue.

Islamic State of Iraq and Sham's inclusion of hundreds or maybe thousands of people to its ranks from all around the world shows the strength of its worldwide capacity in terms of using the internet and social media. In this context, more academic works are needed to understand this terrorist organization's "success" for convincing thousands of people to join its ranks. To have a better understanding of this issue, this study seeks the reasons behind the Islamic State of Iraq and Sham's effective media coverage.

Keywords: Terrorism, Terrorist Organizations, Internet, Social Media, Islamic State of Iraq and

Sham

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmasının temel amacı Irak ve Şam İslam Devleti özelinde terör örgütlerinin sosyal medyayı nasıl kullandığını açıklamak ve örnek olaylara yer vermektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma, yeni bir fenomen olduğundan hala araştırılan ve çalışılan bir konudur. Bu sebeple bu konuda yapılacak yeni araştırmalara örnek ve kaynak teşkil etmesi açısından önem taşımakta ve bu sebeple literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu vesile ile lisans ve yüksek lisans öğrenimimin başından bu yana desteğini ve katkılarını benden esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Öner AKGÜL hocama ve konu ile ilgili bilgi birikimini benimle paylaşan Doç. Dr. Serhat Ahmet ERKMEN hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmalarım sürecinde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen anne ve babama; zaman zaman sorumluluklarımı paylaşan, her konuda bana destek olan erkek kardeşim Barış ÖZDEN'e ve desteklerini sürekli hissettiğim arkadaşlarıma teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	vi
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	2
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	2
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	3
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	3
ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	3
BÖLÜM I	4
1. TERÖRİZM, TERÖR ÖRGÜTLERİ VE İNTERNET	4
1.1. TERÖRİZMİN TANIMLARI	4
1.1.1. Terörizmin Tanımındaki Muğlaklık	4
1.1.2. Terör Örgütleri	8
1.2. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FAALİYETLERİ	11
1.2.1. İletişim ve Propaganda	11
1.2.2. Radikalleşme	16
1.2.3. Eleman Temini ve Eğitim	17
1.2.4. Finans	19
1.2.5. Saldırı Biçimleri	20
1.3. TERÖRİZM VE İNTERNET	21
1.3.1. Propaganda ve Radikalleştirme	24
1.3.2. Eleman Temini, Eğitim ve Finans	31
1.3.2.1. Eleman Temini	31
1.3.2.2. Eğitim	32
1.3.2.3. Finans	33
1.3.3. İnternet Yoluyla Saldırı	35
1.3.4. Dark Web	38
BÖLÜM II	38
2. SOSYAL MEDYA VE TERÖRİZM	41
2.1. SOSYAL MEDYANIN ÖNEMİ	41

2.2. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SOSYAL MEDYAYI KULLANMA AMAÇLARI	48
2.2.1. İletişim ve Propaganda	50
2.2.2. Radikalleştirme.....	54
2.2.3. Eleman Temini ve Eğitim	57
2.2.4. Finans	60
2.2.5. Sosyal Medyanın Silahlandırılması.....	62
2.3. TERÖRİST SALDIRININ ARACI VE HEDEFİ OLARAK SOSYAL MEDYA	63
BÖLÜM III	67
3. ÖRNEK OLAY: İŞİD'İN SOSYAL MEDYAYI KULLANIMI	67
3.1. İŞİD TERÖR ÖRGÜTÜ	67
3.2. İŞİD'İN SOSYAL MEDYAYI KULLANIMI	69
3.2.1. İletişim ve Propaganda	70
3.2.2. Radikalleştirme.....	82
3.2.3. Eleman Temini ve Eğitim	86
3.2.4. Finans	92
3.2.5. Saldırı Biçimleri	93
3.2.6. Dark Web	97
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	104
ÖZGEÇMİŞ	121

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
CENTCOM	:Amerika Birleşik Devletleri Merkez Komutanlığı
CERN	:Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi
ETA	:Bask Yurdu ve Özgürlük
FARC	:Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri
FBI	:Federal Soruşturma Bürosu
IRA	:İrlanda Cumhuriyet Ordusu
IŞİD	:Irak ve Şam İslam Devleti
PKK	:Kürdistan İşçi Partisi
RAF	:Kızıl Ordu Fraksiyonu
SCADA	:Merkezi Denetim ve Veri Toplama
WWW	:World Wide Web/Dünya Çapında Ağ

GİRİŞ

Terörizm, temelde belli bir insan grubunun siyasi hedeflerine yasadışı şiddet kullanma yoluyla ulaşma aracı olarak ele alındığında propaganda bu hedefe ulaşmanın en önemli yollarından birisi haline gelmektedir. Çünkü çoğunlukla küçük bir grubun liderliğinde başlayan silahlı kalkışmalar daha geniş kitlelere ulaşabilmek ve bu sayede hedeflerine ulaşabilmek için güçlü araçlara ihtiyaç duyarlar.

Bu bağlamda klasik terörizm literatüründe terör örgütlerinin medyayı “siyasi mesajları”nı iletme için kullandığı bir araç olarak gördüğü belirtilmektedir (Crenshaw, 1981:379). Ancak literatürün doğduğu dönemde henüz “sosyal medya” kavramı gelişmediğinden medyanın kullanımı sadece propaganda faaliyetleri ile sınırlı olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte kitle iletişimindeki hızlı değişim ve sosyal medyanın ortaya çıkışı medyanın terör örgütleri için iletişimin ötesinde bir anlam taşımasına neden olmuştur.

Dünyada hızla yaygınlaşan ve gündelik hayatın neredeyse ayrılmaz bir parçası haline gelen sosyal medya, terör örgütlerinin sadece bir propaganda sahası olmaktan çıkmıştır. Terör örgütleri, sosyal medyayı propaganda aracı olarak kullanmanın yanı sıra eleman temin etme, radikalleştirme, finansman sağlama, eğitim, planlama, siber saldırı ve terör faaliyeti gerçekleştirmek gibi farklı biçimlerde de kullanmaktadırlar.

Terör örgütleri, interneti öncelikle bir çeşit halkla ilişkiler aracı olarak kullanmaktadır (Rothenberger, 2012:7). Fakat, dünyada her geçen gün insanların sosyal medyayı temel haber alma kaynağı olarak kullandığı bir dönemde terör örgütlerinin gün geçtikçe televizyon, radyo, gazete gibi araçlardan ziyade sosyal medya aracılığıyla propaganda faaliyetlerini artırdığı görülmektedir (UNODC, 2012:1). Düzenleme yapılmasının zorluğu, hitap ettiği kitlenin çok büyük olması, iletişim kurarken kimliğin saklanabilmesi, bilginin hızlı akışının sağlanması, ucuz olması ve farklı biçimlerde (ses, grafik, görüntü) kullanılabilmesi gibi nedenlerle internet terör örgütleri tarafından her geçen gün daha fazla tercih edilmektedir (Weimann, 2004:3).

Geçmişte daha dar bir insan kitlesi içinde daha uzun sürede yayılan propaganda materyalleri bugün internet ve özellikle de sosyal medya aracılığıyla çok kısa bir süre içinde yayılmaktadır. Böylece terör propagandası geçmişe göre daha etkin bir biçimde yapılabilmektedir. Bu propaganda aracılığıyla hızla yayılan fikirler, örgütlerin daha kolay eleman temin etmesine neden olmaktadır. İnternet forumları, konuşma odaları veya sosyal

medya paylaşımlarının yapıldığı uygulamalar terör örgütlerinin eleman topladığı alanlar haline dönüşmüşlerdir (Alfifi et al., 2018:1). Bunun yanı sıra terörist örgütler propaganda faaliyetlerine ek olarak bomba hazırlanması, silahlı saldırı teknikleri gibi doğrudan terör eylemi uygulamasına yönelik materyaller sosyal medyada kolaylıkla bulunabilmektedir. Örgütler, ideolojilerini sosyal medyada; videolar, grafikler, ses dosyaları ya da çeşitli uygulamalardaki dağıtım araçlarıyla yaparak radikalleşme sürecini kolaylaştırmaktadırlar (Thompson, 2011:167-168). Ayrıca, sosyal medya ve internet ortamı aracılığıyla PayPal ve Skype gibi ortamlarda para transferi, elektronik hırsızlık ve para toplama faaliyetleri yürütüldüğü de görülmektedir. Yine çevrimiçi dergiler ve sosyal medya platformları yoluyla teröristlere eğitim verilebildiği, eylemlerin nasıl planlandığı gibi bilgiler de aktarılabilir. Son olarak siber saldırılar aracılığıyla terör eylemleri gerçekleştirilebildiği görülmektedir.

Bu çalışmada, sosyal medyanın terörizm ve terör örgütlerinin faaliyetleri üzerindeki etkisi ve terör örgütleri tarafından nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığı incelenecektir. Bu çerçevede çalışma, ele aldığı savı üç ana bölümde inceleyerek desteklemeye çalışacaktır. İlk bölümde terörizm kavramına, terör örgütlerine ve amaçlarına değinilecek, terör örgütlerinin faaliyetleri anlatılacak sonrasında ise bu faaliyetlerin sanal ortama nasıl adapte edildiği detaylı olarak incelenecektir. İkinci bölümde internet teknolojisinin ilerlemesiyle ortaya çıkan sosyal medya ve internetin yanı sıra terör örgütlerinin sosyal medyayı kullanma amaçlarına ve biçimlerine değinilecektir. Son bölümde ise örnek olarak seçilen terör örgütü IŞİD'in sosyal medyayı ne kadar etkin kullandığı örneklendirilerek açıklanmaya çalışılacaktır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu tezde işlenen araştırmanın konusu terör örgütlerinin sosyal medyayı kullanımınıdır. Temel problemi ise terör örgütlerinin sosyal medyayı sadece bir propaganda aracı olarak kullanmadığının ve bir terör örgütünün varlığını sürdürebilmesi için hangi hedef ve yöntemlerle araçsallaştırdığının incelenmesidir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın temel amacı sosyal medyanın terörist faaliyetlerine sağladığı katkı, terörist örgütlerin bu katkıdan nasıl faydalandığını araştırmak ve terörizm çalışmalarında sosyal medyanın önemini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde sosyal medyanın

kötüye kullanıma ne kadar açık olduğu ve terör örgütlerinin faaliyetlerinden kaçınmak için dikkatle izlenmesi gereken ortamlar olduğu da bilimsel kanıtlar çerçevesinde işlenecektir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada öncelikle literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili akademik çalışmalar ve daha önce benzer konularda ancak farklı disiplinlerde yazılan yüksek lisans ve doktora çalışmaları da incelenerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonra örnek olayların incelenebilmesi için erişilebilir olan kaynaklar kullanılarak terör örgütleri ile doğrudan ve dolaylı olduğu tespit edilen hesaplar üzerinde yapılan çalışmalar ile örgütlerin sosyal medyayı yukarıda belirtilen kapsamda nasıl kullandığı analiz edilmiştir. Sonuçta örnek olay olarak incelenen terör örgütünün sosyal medyayı hangi amaçlarla nasıl kullandığı detaylı olarak ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Terör örgütlerinin sosyal medya hesapları, bu hesapların kullanıldığı platformların kullanım şartlarına aykırı olması nedeniyle sıklıkla kapatıldığından, örgütlerin paylaşımları üzerine derinlemesine bir analiz yapmak mümkün olmamaktadır. Bu yüzden tez, halihazırda yapılmış olan analizlerle sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu çalışmanın temel varsayımı son yıllarda internet ve sosyal medyayı en etkin kullanan örgüt olan IŞİD terör örgütünün, pek çok çalışmada ele alındığının ötesinde sosyal medyayı propaganda dışında eleman temini, radikalleştirme, eğitim, finans ve saldırı amaçlı olarak kullandığıdır.

BÖLÜM I

1. TERÖRİZM, TERÖR ÖRGÜTLERİ VE İNTERNET

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümünde ele alınacak sosyal medyanın terör örgütleri tarafından kullanımı ve örnek olay olarak incelenecek IŞİD örgütünün sosyal medyadaki faaliyetleri için kavramsal bir altyapının hazırlanması faydalı olacağından bu bölümde terörizm kavramı ele alınacaktır. Kavram ele alınırken, sadece literatürde kavrama ilişkin muğlaklık ve sorunlar dile getirilmeyecek; aynı zamanda terör örgütlerinin faaliyetleri genel çerçevede incelenerek, bu faaliyetlerde internetin artan rolü ve önemine ilişkin temel noktaların altı çizilecektir.

1.1. TERÖRİZMİN TANIMLARI

Bu bölümde terörizm literatürüne giriş yapılarak, bölümün ilerleyen kısımlarında kullanılacak kavramlara ilişkin tartışmalara giriş yapılacaktır. Bu çerçevede özellikle terörizm kavramının muğlaklığı ve terörizmin asli aktörü olan terör örgütlerinin temelde nasıl yapılar olduğu incelenecektir.

1.1.1. Terörizmin Tanımındaki Muğlaklık

Kökleri, Antik Çağ'da tiranların öldürülmesinin savunulmasından Roma'da kralların öldürülmesine; Roma'nın işgaline karşı gerilla savaş taktiğini benimsemiş olan Sicari'lerden suikast eylemleriyle bilinen Haşhaşilere kadar uzanan terörizm her dönemde karşımıza çıkmaktadır (Martin, 2016:50-51).

Modern dönemde ise terörizm kelimesi, Fransız Devrimi esnasında Robespierre'in giyotinle binlerce kişiyi idam ettirmesi sonucunda halk arasında korku ve endişe yaratılması ve bu döneme terör rejimi adı verilmesiyle olmuştur. Edmund Burke tarafından terör iktidarı anlamına gelen '*regime de la terreur*'ü tanımlamak için korku salmak, yıldırım ve dehşete düşürmek anlamlarına gelen Latince '*terrere*' kelimesinden türetilmiştir (Weimann, 2008:70). Kavram, özellikle Mikhail Bakunin ve onun fikirlerinden esinlenen Narodnaya Volya (Halkın İradesi) gibi Rus anarşistlerin ve devrimcilerin Çarlık Rusyası'na karşı mücadele ettiği dönemde günümüzdeki anlamına dönüşmüştür (Rothenberger, 2012:8).

Uzun bir tarihsel arka plana dayanmasına rağmen terörizmin kabul görmüş uluslararası bir tanımı yoktur. Birleşik Krallık'ta terörizm siyasi, dini veya ideolojik hedefleri gerçekleştirmek amacıyla, kişi veya mülkiyete karşı şiddet tehdidi veya eylemi

içinde bulunmak, halkın sağlığı ve güvenliği için tehdit oluşturmak ya da elektronik sisteme zarar vermek (Terrorism, n.d.); Almanya’da ulaşılacak istenilen hedefler için başkalarının yaşamlarına ve mülkiyetlerine saldırılmak suretiyle sürdürülen mücadele (OECD, 2018); Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yasalarına göre terörizm, politik ya da sosyal hedeflere ulaşmak için sivilleri korkutmak ya da zorlamak, hükümetleri baskı altına sokmak, kaçırma eylemleri ile hükümet politikalarını etkilemek için kullanılan şiddet (18 U.S. Code § 3077, n.d.) olarak tanımlanmıştır.

Terörizmin tanımının belirsizliği sadece ona anlam yüklemeye çalışan devletlerin yaklaşımındaki muğlaklıktan kaynaklanmamaktadır. Literatüre katkısı bulunan isimlerin de terörizmi algılama ve tanımlamalarında farklılıklar bulunmaktadır. Bruce Hoffman’a göre terörizm, politik motivasyonlara sahip, doğrudan kurbanı ya da yalnızca korku yaratmak amacıyla büyük bir şiddet olayı gerçekleştiren, devlet dışı bir komuta zinciri ya da organizasyon tarafından yürütülen şiddet tehdididir (Cordes et al., 1984:49). Paul Wilkinson, terörizmi, terörist taleplerin yerine getirilmesi için birey, grup ya da devletlere korku yaymak; yok etme tehdidinde bulunmak gibi eylemler olarak tanımlamıştır (Akt. Karakaya, 2017:31-32). Brian Jenkins ise siyasi değişimleri teşvik etmek için tasarlanan şiddet ve şiddet tehditleri (Jenkins, 1980:2–3) olarak tanımlamaktadır. Martha Crenshaw’a göre ise terörizm, siyasi hedefler doğrultusunda hareket eden bir grubun rasyonel seçimi olarak tanımlanmıştır (Crenshaw, 1981:385).

Thomas Perry Thornton terörizmi, bireysel veya toplumsal korku ve endişe yaratmak için kullanılan araç olarak tanımlarken (Thornton, 2006:41); Gabriel Weimann, bir terör olayının farklı aktörleri barındırmasını gözeterek terörizmi bir çeşit “tiyatro”ya benzetmektedir. Ona göre, bu aktörler; saldırının faili olan terörist, eylemin gerçekleşmesine yardım eden destekçi, saldırının kayıpları olan kurbanlar, seçilmiş olan bir hedef, olaya tanıklık eden seyirciler, siyasi liderler veya akademisyenler ya da medya gibi analizcilerden oluşmaktadır (Weimann, 2005:380).

Terörizmin tanımsızlığının altında yatan tek sebep nasıl algılandığı değildir. Terör örgütlerinin sayısı ve çeşitliliği de tanımsızlığının nedenleri arasındadır. Tanımları birbirinden değişiklik gösterse de terörizm, daima toplumların barış ve güvenliğine tehdit oluşturmuştur. Kavramın tanımlarındaki temel uzlaş, terörizmin düzeni bozan ve güvenliği tehdit eden faaliyetler olduğu yönündedir. Bu çerçevede çok fazla detaya girmeden geniş bir tanımlama yapan ancak terörizm literatürünün en önde gelen isimlerinden birisi olan Alex Peter Schmid’e göre terörizm; yaygın olarak dikkat çekmek,

propaganda yapmak ve mesaj iletmek için gerçekleştirilen şiddet eylemidir (Schmid, 2004:388). Ancak bazıları detaylı bazıları ise genel içeriklere sahip heterojen tanımlamalara rağmen kavramın belli karakteristik özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar şiddet, güç/kuvvet, korku ve tehdittir (Akt. Levy ve Sidel, 2019:303).

Terörizmi diğer aşırılıkçı hareketlerden ayıran ilk olgu, şiddet kavramıdır. Terörizm yapısı itibariyle birçok çeşitli şiddet sınıfını ve seviyesini içerisinde barındırmaktadır. Öte yandan bu şiddetin hedef aldığı kitle de değişkenlik göstermektedir. Pek çok terör örgütünün hedefi yerel iken bazıları sınır aşan hedeflere sahiplerdir. Kendi kaderini tayin hakkı gerekçesiyle kurulan örgütler büyük çoğunlukla yerel bir gündeme sahiptir. Örneğin Sri Lanka Tamil Kaplanları'nın Doğu ve Kuzey Sri Lanka'da bağımsız bir Tamil devleti kurmak istemesinin ötesinde bir hedefi yoktur (Tamil Tigers, n.d.). Eylemleri bu bölge ile sınırlıdır. Diğer yerlerdeki terör örgütlerinin gündemleriyle yakından ilgili değildir. Bu ve benzeri terör örgütleri kendi buldukları coğrafyada etkili olurken, günümüzde uluslararası alanda eylem gerçekleştirebilen, buldukları yerlere uyum sağlayabilen, daha karmaşık yapılar haline gelmişlerdir (Kartal, 2018:41). Son yirmi yıl içinde daha da güçlenen uluslararası faaliyet gösteren terör örgütleri, küresel terörizm kavramının literatürde daha geniş bir yer tutmasına neden olmaktadır.

David C. Rapoport, terörizmi her biri yaklaşık 40 yıl süren dalgalar şeklinde ilerlediğini ve içinde bulunduğumuz dönemde yaşananın dördüncü dalga olduğunu ileri sürmüştür (Rapoport, 2004:47). Bu dalgalardan ilki, Sanayi Devrimi ile 19.yüzyılın sonlarına doğru başlayıp I. Dünya Savaşı'nın bitişine kadar olan, başkan suikastları gibi devrimsel amaçlarla hareket edilen dönem Anarşist Dalga'dır (Rapoport, 2004:52). Bu dönemde ortaya çıkan en önemli örgüt Narodnaya Volya'dır. İkincisi, I. Dünya Savaşı'nın bitiminden (Versailles Anlaşması'nın sonucu olarak) 1960'lı yılların sonlarında sömürgeler bağımsızlığını kazanıncaya kadar olan ve hedefe ulaşmak için terörist eylemlerin gerçekleştirildiği dönem Sömürge Karşıtı Dalga'dır (Rapoport, 2004:53-54). Üçüncüsü, 1960'lı yılların sonundan 1980'li yıllara kadar olan çoğunlukla Vietnam Savaşı ve Filistin sorunu motivasyon kaynağı odaklı gerilla taktikleri, rehin alma, uçak kaçırma gibi eylemlerle hareket edilen dönem Yeni Sol Dalga'dır (Rapoport, 2004:56-57). Bu dönemin en göze çarpan örgütleri Alman Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), İtalyan Kızıl Tugayları ve Japon Kızıl Ordusu'dur. Sonuncusu ise 1980'li yıllardan günümüze kadar olan ve eylem

biçimi olarak bombalama ve intihar saldırıları gerçekleştirilen dönem ise Dini Motifli Dalga'dır (Rapoport, 2004:61).

Ancak dördüncü dalgada terör örgütlerinin hedeflerinin küresel olması ve örgütlerin varlıklarını uzun süre devam ettirebilmesi çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Bu çerçevede beşinci bir terörizm dalgasının varlığının sorgulanmasına neden olmuştur (Taşdemir, 2020:182). Bu tartışmalar doğrultusunda Rapoport, her bir dalganın farklı ve etkili gelişmelere sebep olduğunu, yeni taktiklerin uygulanmasıyla birlikte de süresinin değişkenlik gösterebileceğini belirtmiştir. Özellikle 11 Eylül Olayları'ndan sonra ABD'nin Afganistan'dan sonra Irak'ı işgal etmesi Müslüman kesimin radikalleşmesine zemin hazırlayarak, daha fazla teröristin sahaya çıkmasına neden olmuş, böylece bu dalga beklenenden daha uzun bir hal alarak yıkıcı eylemlere neden olmuştur (Rapoport, 2017:8). Bu açıdan değerlendirildiğinde Rapoport tarafından dördüncü dalga olarak nitelendirilen bu dönemde faaliyet gösteren radikal dinci terör örgütlerinin taktik olarak intihar saldırılarını benimsemesi, bu dalganın ayırım gözetmeyen yıkıcı terör eylemlerini sergilemeleriyle beraber yeni bir boyut kazanmıştır (Rapoport, 2017).

Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişimi her bir dalgada var olan terörist faaliyetlerin küresel karakterine katkıda bulunmuştur. Örneğin Birinci Dalga'da telgrafın kullanılması, İkinci Dalga'da telefon ve radyonun yaygınlaşması, Üçüncü Dalga'da televizyonun ulaşılabilir olması ve son olarak Dördüncü Dalga'da internetin kullanımıyla beraber terörist faaliyetler ivme kazanmıştır (Rapoport, 2017).

1980'lerden bu yana devam eden Dini Motifli Dalga, kendisini ilk önce El Kaide sonrasında IŞİD ile birlikte "küresel terörizm" olarak göstermiştir (Karakaya, 2017:40). Özellikle 11 Eylül 2001 saldırısı, adına "yeni terörizm" denilen yeni bir terör ortamının doğmasına neden olmuştur. Bu dönem örgüt yapılarının hiyerarşik olmaktan çıkıp hücre tabanlı ağlara dönüştüğü, konvansiyonel silahlardan ziyade yüksek yoğunluklu silahların edinilebildiği, siyasi olarak belirsiz ya da dini motivasyonla hareket edilen, yüksek sayıda kayıplar verdirilen ve internetin ustalıkla kullanıldığı, medyanın ve günümüzde sosyal medyanın manipüle edildiği dönemin karakteristik özellikleridir (Martin, 2016:65). Bu dönemlerde küresel terörizm kavramı sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Küresel terörizm, terörizmin bir çeşidi olup; odaklandığı iki ana parçası vardır, bunlar evrensellik ve düşmanlık beslenen hedefin coğrafi anlamda uzak olmasıdır. Yerel çatışmalar sürdüren Hamas ve Hizbullah gibi örgütlerin aksine; El Kaide ve IŞİD gibi

emellerini küresel boyutlarda gerçekleştirmek isteyen örgütlerin temel hedefleri “kafir” olarak tanımladıkları devletler ya da kişilerdir. Bu anlamıyla küresel terörizm genel olarak birden fazla ülke içerisinde faaliyet gösteren aktörleri tanımlamak için kullanılmaktadır.

Küresel terörizm tanımının güçlenmesine paralel olarak terör örgütlerinin de tanımına ilişkin tartışmalar da artmaya başlamıştır. Bu çerçevede bir sonraki bölümde terör örgütlerinin tanımına ve hedeflerine değinilecektir.

1.1.2. Terör Örgütleri

Terörizm tanımından da anlaşılacağı gibi teröristler politik olarak motive edilmiş şiddetin uygulayıcılarıdır. Bu bağlamda terörist gruplar ya da terör örgütleri, meşru yapı ve siyasi güce sahip olmayan; belli motivasyonlar ile hareket eden; uzun vadede başarı elde etmek isteyen; fiziksel şiddete odaklanarak psikolojik etkiler yaratmayı amaçlayan; kitle iletişim araçları vasıtasıyla yayılma amacı olan; kendileri tarafından tanımladıkları bir düşmana sahip olan; eylemlerinde sadece düşmanlarını değil, aynı zamanda sivilleri de hedef alan; eylemleri yaptığını kabul eden; finans kaynağına ya da kaynaklarına sahip olan; sempatzanı ve destekçileri bulunan yapılardır (Phillips, 2015:227-234). Terörist grupların hedefleri öncelikli olarak askerî açıdan değil, düşmanı zihinsel olarak mağlup etmektir (Rothenberger, 2012:15).

Kendilerine bir siyasi hedef koyan ve şiddeti araç haline getirme kararı alan gruplar, terör eylemlerini yıkım boyutunun büyüklüğü, kolay hedeflerdeki artış ve düşman kitlenin kırılabilirliğinin artması sonucuyla seçmekte ve çeşitlenmektedir. Örgütler, faaliyetlerini başlatırken, şiddetin geçici bir aşama olduğunu ileri sürerek, ortaya çıkmalarına neden olan şikayetleri sona erdirdiklerinde şiddetin sona ereceğini varsaymaktadırlar. Bu çerçevede örgütlerin şiddet kullanımı stratejik hedefleri çerçevesinde şekillenmektedir. Ancak pek çok örnekte kurulma gerekçeleri ortadan kalktığında dahi terör örgütlerinin varlıklarını devam ettirebilmek için yeni gerekçeler bulma eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. Buna ilişkin verilebilecek ilk örnek, Almanya’da faaliyet gösteren RAF’ın, Vietnam Savaşı sona erdiğinde Filistin sorununu savunmaya başlamasıdır (Akt. Kometer, 2004:30). Dolayısıyla pek çok terör örgütünün bir kez kurulduktan sonra onu ortaya çıkarıcı nedenler ortadan kalksa dahi yeni bir varoluş amacı ve şiddet kullanmaya devam ettiği görülmektedir.

Ancak, örgütler ortaya çıktıkları ilk andan şartların değişmesiyle ulaşacakları farklı evrelere kadar her aşamada kullandıkları şiddeti “meşrulaştırmak” ya da en azından

gereççelendirmek zorundadır. Bu nedenle terör örgütleri, eylemlerini meşrulaştırmak ve varlıklarının devamlılığını sağlamak için düşmanlarını korkaklıkla, ahlaksızlıkla ve şeytanlıkla (siyonistler, emperyalistler, din düşmanları) suçlayarak; kendilerini “özgürlük savaşçıları” olarak kutsallaştırma eğilimi içine girmektedirler (Weimann, 2008:80). Teröristler, kendi deyimleriyle “özgürlük savaşçıları, şehitler, askerler” düşmanları üzerinden kendi kimliklerini yaratarak yani öteki üzerinden kendi kimliklerini kurgulayarak karşısındaki aktörleri semboller ile tanımlama yollarına gitmektedirler. Örneğin Ermeni milliyetçilerinin “Ermeni Soykırımı”ndan Türk diplomatlarını sorumlu tutarak eylemlerini gerçekleştirmeleri buna örnek verilebilir (Martin, 2016:102). Örgütler için gerçekleştirmek zorunda kaldıkları bütün şiddet eylemlerinin sorumlusu düşmandır; çünkü “düşman” ayırıştırır ve mağduriyeti gidermek için herhangi bir adım atmamıştır. Bu çerçevede örgütler için şiddet eylemleri “meşru müdafaa” olarak tanımlamaktadırlar.

Terör örgütleri, hedeflerine ulaşmak için şiddet kullanma yolunu seçtiklerinden uzlaşmaya kolaylıkla olumlu yaklaşmazlar. Çünkü bir yanıla terörizm şiddet kullanarak galibiyet almaktan ziyade hedeflerine ulaşmak için “düşman”ını zorlama suretiyle ondan imtiyazlar elde etmeye çalışmaktır. Ancak terörist faaliyetler, somut siyasi kazanımlar elde etmek için yeterli olmayabilir. Terör örgütleri düşman oldukları devlete kendi kimliklerini ve vizyonlarını açıklamak için eylem gerçekleştirse de bu eylemleri pazarlığa açık girişimler olarak göstermek istemezler. Terörizmin özelliği zorlayıcı olmasıdır ve onu etkin kılan budur (Abrahms, 2008:90). Eylemlerin vermek istediği mesajın büyüklüğü ve etkisi eylemin niteliğine bağlı olduğundan özellikle şok etkisi yaratan eylemler tercih edilir. Bu tip eylemler, kişiler/maruz kalan topluluklar/izleyiciler açısından psikolojik etkilere sebebiyet vermektedir. Örneğin 11 Eylül saldırısından sonra yalnızca o bölgede bulunan binlerce insanda travmaya bağlı stres bozukluğu gözlenmiştir (Tibbetts, 2002:30). 11 Eylül sonrası hava yolları kullanımında gözle görülür bir azalma yaşanmıştır. Benzer bir biçimde 2000’li yıllarda gönderilen şarbonlu mektuplar (biyoterör) vatandaşlarda korku, endişe ve stres bozukluklarına yol açmıştır.

Şiddeti temel araç olarak kullanan bu örgütlerin hedef kitleleri genellikle kendilerini desteklemeyen kendi halk tabanlarını, uluslararası kamuoyunu, devlet kurumlarını ve “düşman halkları” hedef alırlar (Weimann, 2004:4-5). Ancak terör örgütleri, özellikle ilk kurulduğu zamanlarda, hedef ülkeden daha çok aynı amaç uğruna savaştığını ilan eden örgütlerle çatışma yolunu tercih etmektedirler (Abrahms, 2008:90).

Örneğin Tamil kaplanları 1980'lerin ortalarında hedef düşman hükümetten önce diğer aynı görüşe sahip Tamil örgütlerini ortadan kaldırmaya çalışmıştır.

Bu nedenle, terör örgütleri devlet düzenini değiştirmek veya hedefledikleri kitlelere ulaşabilmek için şiddeti stratejik bir araç olarak kullanıp, hareket ettiği söylenebilir. Bu bağlamda örgütler bir yandan siyasi kayıtsızlıklarına son vermek amacıyla apolitikleri, olumsuzluklar yaratarak korkutmak ve güvenlerini zedelemek için hükümet taraftarlarını, onlara karşı olmayan ancak onay da vermedikleri için potansiyel destekçileri ve davalarına hala sahip çıktıklarını ve güç kaybetmediklerini göstermek istedikleri taraftarlarını hedef kitleleri olarak görmektedirler (Martin, 2016:37). Halka açık bir yerin hedef alınması örgütlerin kendilerini ve ideolojilerini tanıtmalarının bir aracıdır. Bu şiddet onlar için aşırı bir şiddet değil, uğradıkları haksızlıkları düzeltmek için izlenilen bir yoldur. Bu nedenle, uluslararası alanda geniş ölçekte yer alan konular veya tarihi ya da turistik mekanlar, kamuoyunun ilgisini çeken etkinlikler ya da organizasyonlar, terör örgütlerinin kendisini tanıtmak için kullanabileceği uygun birer hedef haline gelmektedir. Bu yüzden terör örgütleri hedeflerini dikkat çekecek bu alanlara göre planlamaktadırlar. Örneğin Frankfurt'ta düzenlenen Geleneksel Mayıs Günü bisiklet yarışı 2015 yılında IŞİD'den alınan terör tehditleri yüzünden iptal edilmiştir (Huggler, 2015).

Ayrıca, teknolojik gelişmeler, bölgesel çatışmalar, iç savaşlar, kitlesel göç hareketleri, paranın dolaşım rahatlığı gibi faktörler terör örgütlerinin hedeflerine ulaşmalarında katalizör rol oynamaktadır.

İnsanlar genellikle bir lidere ihtiyaç duyarlar ve yönetilmekten hoşlanırlar. Bu durumda karizmatik liderleri tercih ederler (Hofmann, 2016:14-15). Terörist gruplar insanların yönetilmekten hoşlandığı ve bu nedenle bir lidere ihtiyaç duyduğu düşüncesinden yola çıkarak karizmatik önderler ve onların hedefleri çerçevesinde şekillenmektedir. Örgütlerin liderlerin yanı sıra, güçlü bir organizasyon yapısına ve iletişimine sahip olması beklenir. Terör örgütleri paralı askerleri, ele geçirdikleri esirleri ve kendilerine ideolojik olarak katılan kişilerden oluşan belirli sınıflardan üyelere sahip olsalar da; temelde halk desteğini kazanabilmiş yapılardır (Akt. Lemieux ve Regens, 2012:23). Ancak örgütler bu özelliklere sahip olsa da operasyonları ve örgütleri yöneten komutanlar ve araçların yokluğunda bu yapılar önemsizleşmektedir.

Yukarıda da özetlendiği gibi terörizmin tanımlanması hususunda literatürde tam bir fikir birliğinin olmamasının yanı sıra, tanımın farklı öğelerine yapılan vurguların ön plana

çıkacağı görülmektedir. Daha öncesinde de belirtildiği gibi bu farklılık terör örgütlerinin amaç ve hedeflerindeki farklılıklardan da kaynaklanmaktadır. Her ne kadar amaç ve hedefler farklılık gösterse de temelde terör örgütlerinin faaliyetleri birbirine benzerdir. Bir sonraki bölümde bu faaliyetlere değinilecektir.

1.2. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FAALİYETLERİ

Her ne kadar terör örgütleri, saldırıları ile gündeme gelseler de bu saldırıların arkasında o aşamaya gelinceye kadar pek çok farklı faaliyet türü bulunduğu gibi; örgütlerin bir evreye varmasından sonra konumunu korumak ya da güçlendirebilmek için çok sayıda ayrı kategoride faaliyet yürüttüğü görülmektedir. Bu nedenle terör örgütlerinin sadece bir hedefe ulaşmak için şiddet kullanan yapılar olduğunu düşünmek doğru değildir. Terör örgütleri, başta propaganda yapmak, yeni elemanlar temin etmek, üyelerin moral ve motivasyonlarını yüksek tutmak, topluluğu güçlendirmek için pek çok faaliyet yürütmektedirler (Abrahms, 2008:100).

1.2.1. İletişim ve Propaganda

İletişim, uygarlıkların ortaya çıkışından bu yana bireyler, sonrasında ortaya çıkan devletler, örgütler açısından hayati bir araç olmuştur. İletişimin insan hayatında hayati bir rolü olması, iletişim teknolojilerinin üretilmesi, geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Örneğin Martin Luther'in matbaayı kullanarak bildiri basması ve bunları insanların görmesini sağlayarak yandaş kazanma çabasıyla Katolik Kilisesi'ne meydan okuması tarihin akışını değiştirecek olaylara zemin hazırlamıştır (Woodard Colin, 2015). Benzer bir şekilde Ekim Devrimi'ni gerçekleştirecek olan Bolşeviklerin telgraf ve telefon gibi iletişim araçlarını ele geçirme hedefi, gücün ve avantajın onlara geçeceği düşüncesinin bir sonucudur (Köker ve Erem, n.d.). İletişim ve iletişim teknolojileri, bu iki örnekte olduğu gibi yalnızca asiler ve devrim yanlıları tarafından benimsenmemiştir. ABD İç Savaşı esnasında savaş alanlarına çekilen telgraf kabloları hem bilginin iletilmesi hem de savaş stratejilerinin görüşülmesine fırsat vermiştir.

Bir iletişim tekniği olarak propaganda ise modern dönemde çatışmaların en önemli parçalarından birisi haline gelmiştir. Propaganda da terörizm gibi farklı tanımlamalara sahiptir. Örneğin, Merriam-Webster sözlüğü propagandayı bir yapıya, davaya, bireye yardım etmek veya söylenti yaymak şeklinde tanımlamaktadır (Propaganda Synonyms, n.d.). Görüldüğü gibi bu tanımda kavram olumlu veya olumsuz faaliyetler bağlamında ayırt edilmemiştir. Propaganda, özellikle 20.yy'nin ilk yarısında yaşanan Dünya Savaşları'nda

halkın motivasyonunu yükseltmek, içinde buldukları savaşın kazanılacağına inandırarak verimliliklerini arttırmak, düşman güçlerini yıpratmak için kullanılırken (Lieberman, 2017:98); propaganda stratejilerinin değişkenlik göstermesi, aynı şekilde propaganda tanımlamalarının da değişmesine veya geliştirilmesine neden olmuştur.

Uluslararası İnsan Hakları propagandayı; devletlerin düzenini sarsma, devlet kurumlarının güvenilirliğini zedeleme, liderlerin saygınlığını azaltma veya devletler arasındaki ilişkiyi bozma amacını güden ve bunları aşağılama, kötüleme veya hakaret etme yollarıyla gerçekleştirmeyi hedefleyen mesajlar vermesine “küçük düşürücü propaganda”, politik bir lideri veya mevcut hükümeti devirmek amacıyla mesaj vermesine “yıkıcı propaganda” ve bireyleri illegal şiddete başvurma yoluna çekmek için mesaj vermesini ise “propaganda veya saldırgan savaşa veya soykırıma teşvik” olarak adlandırmış ve sınıflandırmıştır (Lieberman, 2017:97). Bununla birlikte, propaganda kavramının tanımı ve propagandanın bir iletişim stratejisi olarak kullanılmasında Hitler Almanyası kilit rol oynamıştır.

Nazi Propaganda Bakanı Joseph Goebbels’in Alman halkına yönelik uygulamaları insanları savaşı kazanacaklarına inandırmak üzerine kurgulanan bir iletişim stratejisidir. Ancak her ne kadar Hitler Almanyası ve İkinci Dünya Savaşı propaganda tarihinde önemli rol oynasa da propagandanın gelişimi kitle iletişim araçlarının gelişimiyle daha da hızlanmıştır. Propagandanın çatışma süreçlerinde oynadığı rol arttıkça, kavramın tanımlanması çabaları da artmıştır. Propaganda teriminin daha kolay anlaşılması için tanımları sınıflandırmak mümkündür. Örneğin “beyaz propaganda” kaynağı belli, belirli bir grubu hedefleyen, açık kaynaktan yayınlanan mesaj olarak tanımlanmakta; “kara propaganda” kaynağı bilinmeyen, çoğunlukla yalan veya uydurma mesajları tanımlamak için kullanılmakta ve “gri propaganda” ise verilen mesajların doğru veya yanlış olduğunun bilinmediği, kaynağının tanımlanamadığı propaganda biçimi olarak (Akt. Guth, 2008:311) tanımlanmaktadır.

Propaganda kavramı sadece içeriği itibarıyla tanımlanmaz. Ayrıca hedef kitle bağlamında da tanımlamalar içerir. Örneğin, propaganda halkı elit düzey ve kitle taban olarak ikiye ayrılmaktadır (Zeitsoff, 2017:5). Elit düzey; isyancılar, savaş alanındaki askerler veya komutanlar arasında geçen taktik konuşmalarını içerebileceği gibi, liderlerin dost veya düşman mesajlar vermesini de içeren iletişim türüdür. Kitle tabanlı iletişim ise, yaşanan gelişmeleri manipüle etmeye, kitle davranışını kısıtlamaya; engel olmaya veya organize etmeye çabalayan liderleri ve meydan okuyucuları içermektedir. Sosyal medya,

tüm bu iletişim yöntemlerinin ve hedeflerinin bağlarını güçlendirmekte bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bireylerin kendini gösterme arzusu, seçkin insanlar tarafından görülme/fark edilme ihtimali, politik tartışmaları görmek veya katılımcı olabilme durumu, kullanıcıların sayısının her geçen gün artması, sosyal medyanın günümüzün en etkili araçlardan biri olduğunu göstermektedir. Elihu Katz ve Paul Lazarsfeld'in 1955 yılında yaptıkları bir araştırmaya göre, propagandanın kitle iletişim araçlarının uygun koşullar altında kullanıldığı takdirde fikir ve davranışlar üzerinde etkisi olacağı vurgulanmıştır (Akt. Winkler ve Dauber, 2014:8).

Bu nedenle terör örgütleri propagandaya son derece önem vermektedir. Örgütler, propagandaları ile niteliği kitleye göre değişkenlik gösteren mesajları ileterek, destek, finans kaynağı, düşmanlarına karşı harekete geçirme potansiyeline olanlara erişmek, eleman temin etmek, saldırı kabiliyetini yükseltebilmek için kullanarak istikrarsızlık üretmeye çalışmaktadır (Hoffman, 2006:2-3). Terörizm alanının önde gelen isimlerinden Hoffman'a göre; herhangi bir mesaj dağıtıcısı olmaz ise, terör eyleminin etkisi kurbanlar ve o anda olaya tanıklık edenlerle sınırlı kalacak, hedeflenen "geniş kitlelere" ulaşamayacaktır (Akt. Tibbetts, 2002:30). Rada ise teröristlerin eylemlerini duyurması için medyaya bağlı olması, medyanın terör saldırılarını haber yapması ve bu sayede verilmek istenen terörist mesajı istemeyerek de olsa vermesinden dolayı terörizm ile medya arasında simbiyotik bir ilişki olduğunu savunmaktadır (1985:26). Bu yüzden terör örgütleri uzun yıllardır gazete, televizyon ve radyo gibi geleneksel kitle araçlarına ihtiyaç duymuş, basınla iyi ilişkiler geliştirmeye çalışmışlardır (Tibbetts, 2002:33). RAF'ın halihazırda gazeteci bir beyni olması, çalıştığı gazetede eylem meşrulaştıran yazılar yazması; gazeteleri ya da muhabirleri yanına çekmek istemesi ile Sri Lanka Tamil Kaplanları'nın Londra'da basın ofislerinin olması (Uyangoda, 2007:34) medya ve terörizm ilişkisine örnek olarak gösterilebilir.

Terörizm, belli bir kitleyi, grubu ya da grupları korkutmak hedefli bir hareket olduğundan, genellikle korkunun yaratılması için yapılan eylemlerin mağdurları; düşman olmaları nedeniyle değil, geniş kitleye ulaşma temelinde sembolik önemlerinden dolayı seçilmektedirler. Özellikle geleneksel kitle iletişim araçlarının kullanıldığı dönemlerde örgütler geniş kitlelere ulaşabilmek için eylemlerinin şiddetli olmasına özen göstermişlerdir. Bu medyada yer alabilmek için önemli bir kriterdir (Klausen, 2015:2). Uluslararası eylemler özellikle geniş yankı uyandırmaktadır. Özellikle dram, kurtuluş

hikayeleri, insanlık trajedileri, şiddet görüntüleri gibi çeşitli duyguları meydana çıkaran materyaller, medyada yüksek oranda izleyiciyi cezbediğinden basın bu tür içeriği olan dramatik olayları gündeme taşımamasını fırsat bilerek terör örgütleri eylemlerini uluslararası arenaya taşımıştır. Örneğin 1972 Münih Olimpiyat Oyunları sırasında Kara Eylül Örgütü'nün İsraili sporcuları yönelik saldırısı, bu olimpiyat oyunlarını izleyen binlerce kişinin dikkatini çekmek üzere düzenlenmiştir (Jenkins, 2006:125). Olay küresel çapta dikkat çekmiş; bu eylem sayesinde Filistin sorunu hakkında haberi bile olmayanlar Filistin'deki mücadeleden haberdar olmuşlardır. Münih Olimpiyat Oyunları esnasında gerçekleştirilen saldırının faillerinden biri, Batı'nın dikkatini çekeceklerini bildiklerini belirterek, “artık Filistin davasını görmezden gelemeyecekler” şeklinde ifade etmiştir (Weimann, 2008:70).

Terör örgütleri için mesajların açık bir biçimde iletilmesi önemli olduğu kadar zamanında iletilmesi de önemlidir. Zamansız olarak kitlelere ulaşan mesajlar herhangi bir etki yaratmayabilir. Bu yüzden hedef kitleyi etkilemek için teknolojinin aktif ve zamana uygun kullanılması gerekmektedir. Medya araçları, ortaya çıktıkları dönemler boyunca seslerini duyurmak isteyenlerin ulaşmak istedikleri araçlar olmuştur. Ted Kaczynski'nin aşırılık yanlısı mesajını yayınlaması için New York Times ve The Washington Post gibi büyük gazeteleri bombalı eylem tehdidiyle manifestosunu yayınlaması (McFadden, 1995), 1969'da Brezilya'daki Kurtuluş Hareketi'nin manifestolarını radyodan yayınlamak için ABD elçisini kaçırmaması (Martin, 2016:99) gibi örnekleri göstermek mümkündür. Daha sonraki dönemlerde ise anında görüntü sağlamak ve eylemlerin izleyici kitlesine ulaştırılması için tercih edilen araç televizyon olmuştur.

Terör örgütlerinin medyaya ve medyayı kullanmaya olan bakış açısı birbirinden farklıdır. Terör faaliyetlerinin medyada yer bulmasını önemsemeyen, medya ayağının kazancını umursamayan örgütlerin tutumları “tam ilgisizlik”; medyanın gücünün bilincinde olmalarına rağmen medyada yer bulmalarının umursanmadığını tutum “göreceli kayıtsızlık” medyanın, manipülasyon ve diğer hedefleri gerçekleştirmek için etkisinin çok büyük olduğunu ve eylemlerini buna göre belirlediği tutum “medya odaklı strateji” gazetecilerin; muhabirlerin düşman sayıldığı, yok edilmesi gerektiği tutumu “tam ayrılıkçı” olarak sınıflandırılmıştır (Akt. Greene, 2015:6-7). Özellikle IŞİD ve El Kaide medya odaklı stratejiyi benimsemiş gözükmektedir. Örneğin El Kaide, dünyaca ünlü haber kanallarından biri olan El Cezire'ye Londra metrosu saldırısından 2 ay önce çeşitli video kayıtlar göndermiştir. Eymen El Zevahiri'nin Londra metrosu saldırısını üstlendiklerini

belirttiği video ve saldırganın videosu eylem gerçekleşikten sonra yayınlanmıştır (Cowell, 2005).

Gerçekleşen her bir terör faaliyetinin medya araçları arasında paylaşılması ülkelerin karar vericilerin politikalarının ve güvenlik kurumlarının güvenilirliğini sorgulamalarına neden olabilmektedir (Greene, 2015:4-5). Bu durum medya ile yetkililer arasında zorluklar yaratabileceği gibi, nüfusları manipüle etmek, küçük eylemlerle destekleyerek korku ve panik yaratmak veya ulusal politikaları istedikleri biçimde şekillendirmek için halkları harekete geçirmek gibi sonuçları ortaya çıkarabilmektedir.

Özellikle internetin varlığıyla birlikte bilgiye erişim çok daha kolay bir hal alırken, devletlerin bu bilgilere ulaşımı engelleme çabaları çok daha zorlaşmıştır. Bu durum, teröristlerin karar alma süreci ile kamuoyu arasındaki bağlantıyı başarılı bir biçimde istismar etmelerini beraberinde getirmektedir (Weimann, 2006:567). Bunun en yaygın biçimi olan medyanın terör eylemlerini kontrolsüzce yayınlaması terör eylemlerine yol açmasına literatürde savunmasız medya modeli denilmektedir.

Savunmasız Medya modeli, medyanın rapor etmesinin terörist saldırılarını teşvik etmesi (Akt. Camphuijsen ve Vissers, 2012:19–20) demek olup, bu model genellikle ifade özgürlüğünün maksimum seviyede olduğu, sansür uygulamayan devletlerde görülmektedir. Terörist faaliyetlerin halkı bilgilendirmek için anlatıldığı, anlatılmadığında ise bilgi alma özgürlüğünün kısıtlandığı ya da terör propagandası yapıldığı ikilemi arasında kalmak gibi sonuçlara maruz kalır. Ancak terör örgütleri medya kanallarını eylemleriyle zorlamış, kendi haberlerinin yayınlanmasını sağlamışlardır. Örneğin Irak Savaşı'nda El Kaide, kendini düzenli gösterebilmek için her gün eylem yapmıştı ve bu örgütün tanıtımı için eşsiz bir fırsattı (Winkler ve Dauber, 2014:2).

Savunmasız medya modelinin terör örgütlerinin tanınmasına istemeden de hizmet etmesinin en önemli örneği 11 Eylül Saldırıları'dır. Bir "terör tiyatrosu"nun en güçlü ve en şiddetli performansı olarak tanımlanan 11 Eylül saldırısının hedefleri Amerikan zenginliğinin (Ticaret Merkezi) gücünün (Pentagon) sembolleriydi. Saldırı, özelde Amerika Birleşik Devletleri genelde dünya gündemini etkilemeyi, hatta ona yön vermeyi başarmıştır. Bu bağlamda teröristlerin topluma korku duygusunu aşılıyarak, başlattıkları savaşın psikolojik tarafında galip geldikleri söylenebilir. Yapılan çeşitli anketlere göre, Amerikan kamuoyunun özellikle 11 Eylül olayından sonra İslam dinini daha çok araştırdığı ve halkın bu dini daha fazla benimsediği sonuçlarına varılmıştır (Akt. Nacos,

2003:9). Böylece eylem bir “saldırı tiyatrosu”ndan fazlasına neden olmuş, ABD’yi küresel terörizm olarak adlandırdığı bir mücadele sürecine sürüklemiştir.

Ancak modern dönemde geleneksel araçlardan çok, gelişen teknoloji sayesinde internet ve internet ağları, web siteleri, sosyal medya platformları, forumlar vb. kullanmaya başlamış ve daha büyük etkiler yaratabilmişlerdir. Bir haberi ilk duyuran olmak isteyen medya organları, kişiler ve örgütler için sosyal medya oldukça avantaj sağlamaktadır.

1.2.2. Radikalleşme

Radikalleşme, ideolojik veya fiziksel olarak çatışma yaşaması durumunda bir vatandaşın kendi ülkesinin çıkarları ile çakışan bir gruba dair verdiği bağlılık sözüdür (Powers ve Armstrong, 2014:177). Ayrıca kök (root) kelimesinden türetilen köktencilik/radikalizm (radicalization) terörizmden (terrorism) ve şiddet içeren aşırılık hareketlerinden (extremism) farklıdır. Ancak genellikle bunların gerçekleşebilmesi için öncü rol oynamaktadır (Powers ve Armstrong, 2014:165). Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler kaynaklı raporlara göre radikalleşme, aşırılıkçılık ve terörizme yol açan bir süreçtir (Orav, 2015:2).

Radikalleşmenin de terörizm gibi üzerinde uzlaşmış bir tanımı yoktur. Bir bireyin ya da grubun şiddet eylemi ya da eylemleri gerçekleştirebilecek seviyeye geldiği süreci radikalleşme olarak tanımlayan Farhad Khosrokhavar, Batıda gerçekleşen İslamcı dini radikalleşme üzerinde durarak, internetin etkisinin olduğunu savunmuştur (Akt. Alava et al., 2017:11). Schmid’e göre ise radikalleşme “öteki-biz” tarzındaki kutuplaşmaları içinde barındıran, bireysel ya da kolektif bir süreçtir (Schmid, 2013:19). Sonuç olarak radikalleşme, bireysel veya grup halinde bir “köken” arayışı içinde olunması, ideolojiye bağlanarak şiddet eylemi gerçekleştirebilecek seviyeye gelinmesi ve ayrıştırma anlayışının içselleştirilmesinden meydana gelmektedir.

Bir bireyin radikalleşmesi, buna uygun sosyal ortamların var olması ile doğrudan ilgilidir. Herhangi bir hareketin parçası olmak için ilham alınan bir model, harekete karşı bir duygunun beslenmiş olması gereklidir. Radikalizm, genellikle dini bir ideoloji çerçevesinde kendisini gösterir. Örneğin Afganistan ve Pakistan gibi ülkelerde radikal hareketlerin başlaması ve radikal hareketlere katılım yüksektir. Radikalleşmek ya da herhangi terör örgütüne katılmak yalnızca ideolojik açıdan gerçekleşen bir durum değildir. Macera arayan kişilerin, kendini ifade etme şekli de olabilmektedir.

Terör örgütlerine katılan bireylerin sosyoekonomik geçmişleri birbirinden farklılık gösterse de yoksunluk, mevcut düzenden rahatsızlık duyulması, aileye; çevreye; yaşadığı hayata yabancılaşma, ülkeye karşı güç kullanmanın meşru olduğu inancı, otorite kurma isteği, saygı ve statü isteği, maddi veya manevi ödüllendirilme noktalarında ortak inançlara sahip olabilmektedirler. Tam tersine aynı duygu ve düşüncelere paylaşan insanların radikalleşmemesi ise terörizmin bir mecburiyetten ziyade seçenek olduğunu göstermektedir.

Psiko-sosyal ve sosyoekonomik radikalleşme; yoksulluk, işsizlik ve eğitimsizlik ile ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bir ülkede terör olaylarına maruz kalma oranı yükseldikçe radikalleşme tehlikesinin aynı oranda yükselmesi olağan bir durumdur. Örneğin terör saldırılarının en yoğun yaşandığı ülkelerden olan Afganistan, Pakistan ve Hindistan gibi Asya ülkeleri, çevrimiçi radikalleşme konusunda oldukça yüksek bir orana sahiptir.

Terörizm gibi üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımı olmayan radikalleşme yukarıda bahsedildiği gibi terörizme yol açan süreçte öncü rol oynayabilen bir faktördür. Motivasyonu ne olursa olsun radikalleşen ya da radikalleştirilen birinin bir yalnız kurt eylemini gerçekleştirmesi ile sonuçlanabileceği gibi, bir terör örgütüne katılımı ile de kendini gösterebilir.

1.2.3. Eleman Temini ve Eğitim

Terör örgütleri hedeflerine ulaşabilmek için insan gücüne ihtiyaç duymaktadırlar. İnsan gücüne olan ihtiyacı karşılamak için ise gerçekleştirilen faaliyet eleman teminidir. Bu faaliyet, terör örgütlerine eleman temin etmekle görevlendirilenler tarafından belirli şartları taşıyan ve prosedürleri tamamlayanlar kişilerin seçilmesiyle gerçekleşir. Eleman temin etmekle görevli olanlar genellikle ikna yeteneğine sahip ve örgütün söylemini aktarabilmek için yeterli bilgi birikimine sahip olanlar arasından seçilir (Hegghammer, 2013:7). Bu süreç, örgütlerin açığa çıkmaktan kaçınmaya çalışması nedeniyle titizlikle yürütülmektedir. Terör örgütlerinin seçici ve dikkatli davranışlarının bir sonucu örgüte “güvenilir” olan kaynakların önerdiği ya da yakın ilişkiler içinde bulunduğu kişileri örgüte dahil etmesi olmuştur. Örneğin önceki hayatlarında sahip oldukları iş arkadaşları, eşleri, akrabaları, arkadaşları ya da siyasi arkadaşlarıdır. Bu seçimler riski en aza indirir. Ancak gönüllülük esastır. Ayrıca potansiyel militanlar politik hareketlere, şiddet içeren davranışlara meyilli olan, siyasi kimliğe sahip, fiziksel şiddeti kabul eden, ideolojik olarak bağlılık gösterenler içerisinde seçilir (Della Porta, 1988:165). Ayrıca eleman temini

sürecinde potansiyel militan ve temin eden arasında belli bir güven oluşması beklenir. Bu güven duygusunun oluşması için belli işaretler aranır. Bunlar karakteristik özelliklerden yaşam tarzına; konuşurken kullandığı ifadelerden kıyafet seçimine kadar değişiklik gösterebilir (Hegghammer, 2013:6).

Şu ana kadar yapılan çalışmalar, insanların terör örgütlerine neden katıldığı konusunda kesin bir açıklama getirememekte; bunun yerine kişilerin sahip olduğu motivasyon kaynaklarını kategorize etmeye çalışmaktadırlar. Farklı karakterdeki insanlar örneğin, eğitilmiş ya da eğitimsiz olma, suça ve şiddete yatkınlık, temiz sicil, savaş mağduru, macera arayan, fakir veya zengin gibi terör örgütlerine katılabildiklerinden örgütlerin eleman temin etme birimleri de insanları nasıl ikna edebileceklerini tam bilmemektedirler. Bu nedenle örgüte katılması hedeflenen kişilere ilişkin ilk izlenimlerden sonra kişilerin bazı prosedürlerden geçirildiği görülmektedir. Geçmişte araştırma aşaması denen bu süreçte, kişinin etnik kökeni, yaşadığı yer, maddi durumu, konuştuğu dil, radikal hareketlere eğilimi, suç geçmişi, şiddeti olan yaklaşımı ve savaş geçmişi gibi konular hakkında bilgi edinilir (Hegghammer, 2013:9-10). Daha sonra ise güvenilir olduklarını kanıtlamaları için belirli görevler verilir. Bunlar; militanlara araç ya da cep telefonu vermek, eğitim kamplarında savaşmaya olan isteklerini ölçmek ve bu duyguyu güçlendirmek gibi süreçlerden oluşuyordu (Hegghammer, 2013:12).

2000'li yıllara gelindiğinde ise özellikle küresel hedefi ve asimetrik eylemleri olan örgütlere karşı mücadele yoğun bir biçimde gerçekleştirildiğinden, bu örgütlerin ikilemi daha fazlaydı. Özellikle El Kaide ve IŞİD gibi dönemin modern teknolojisi olan internetten faydalanan örgütler, daha fazla potansiyel “savaşçı”ya ulaşma imkanı buldular. Örneğin El Kaide'nin eleman temini için internet üzerinden yayınladığı Manchester El Kitabı, eleman temin etme görevlilerine kimlerin hangi şartlara sahip olması gerektiği ve güvenilirliğinin nasıl anlaşılacağını anlatan bir kitaptır. Bu kitaba göre El Kaide için savaşacak olanlarda; din, ideolojik bağlılık, itaat, kendini feda etmeye hazırlık, sır saklama becerisi, bilgiyi izleyebilme, zeka, sağlık, kendini gizleme ve gözlem yapabilme gibi yeteneklere sahip olması şartlarının aranması gerektiği belirtildiği eğitim kılavuzunun yanı sıra, arkadaş, eş veya akraba aralarından seçim yapılmasının tavsiye edildiği Eleman Temini Sanatında Bir Kurs adlı kılavuz yayınlanmıştır (Hegghammer, 2013:6).

Eleman temini konusunda verilen eğitimin yanı sıra, verilen en önemli eğitim ise militan yetiştirme eğitimidir. Bu eğitimin verildiği yerler ise terörist eğitim kamplarıdır. Eğitim kampları stratejik, taktiksel ve operasyonel eğitimin verildiği alanlardır. Farklı

coğrafyalarda yer alan bu kamplar, bir teröriste silah ve patlayıcılar ile ilgili teorik ve pratik dersler, suikast eylemlerinin nasıl başarılı olacağı, gerilla taktikleri, bir ülkenin altyapısına saldırı gerçekleştirmek için yapılması gerekenler, nişancılık, dövüş sanatları, mayın yerleştirme, araç kullanma ve bakımı, paranın nasıl ve nerede aklanacağı, kaçırma eyleminin nasıl gerçekleştirileceği, hedef belirleme, gözlem ve keşfin nasıl yapılacağı, kamuflaj, siperlerin nereye nasıl inşa edileceği, diğer üyeler ile iletişim kurma yolları, çiftçilik gibi derslerin verildiği, aynı zamanda savaş alanlarında yaşananlara dair hikayeler anlatılarak motivasyonun güçlendirildiği yerlerdir (Forest, 2000:296-298). İzole olan bu alanlar, dayanışma ve güven duygusunun güçlenmesine yardımcı olmaktadır.

1.2.4. Finans

Terör örgütleri varlıklarını ve eylemlerini sürekli kılabilmek için kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Şüphesiz, bir örgütün finans kaynağı ne kadar fazla olursa hareket etme yeteneği, eylem sürekliliği ve yıkıcılığı, daha büyük eylemleri organize edebilme kapasitesini paralel olarak etkilemektedir. Terör örgütleri, haraç, yeraltı kaynaklarının ticareti, organize suç faaliyetleri, soygun, tarım, fidye eylemleri ve bağış, kara para aklama, kredi kartı sahteciliği gibi metotlarla finans kaynağına ulaşabilmektedirler.

Finansman; doğrudan talep, elektronik ticaret, yardım kuruluşları, çevrimiçi ödeme araçlarının istismar edilmesidir (UNODC, 2012:7). Para transferleri; banka havalesi, kredi kartları, PayPal, Skype, kredi kartı numarası ile para çekilmesi gibi yöntemlerle yapılmaktadır. Bir diğer yöntem ise geleneksel olup hala yapılmaya devam eden transfer sistemi olan hawaladır. Küresel finans sistemine dahil olmayan hawala sisteminde para “güvenilir araçlar” üzerinden belli bir komisyon karşılığında havale edilmektedir (Martin, 2016:147). Kara para aklama, vergi kaçırma, terör finansmanı gibi birçok alanda kullanılan bir sistemdir.

Terör örgütlerinin finans kaynakları yalnızca sempatanlar ya da çıkar ilişkisi sağladığı kaynaklar değil, bazı yardım kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Paris merkezli Finansal Eylem Görev Gücü, kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanı için kötüye kullanıldığını belirtmiştir (Financial Action Task Force (FATF), n.d.). Hayır kurumlarına özellikle, insanların iyilik adına yaptıkları bağışlar terör yanlısı kişilerin istismarına açıktır. Örneğin; 2001 yılında mal varlıkları dondurulana kadar, Uluslararası Hayır Vakfı (Benevolence International Foundation) ve Küresel Yardım Vakfı (Global Relief Foundation) El Kaide için kredi kartları aracılığıyla çevrimiçi bağış, banka

havalesi gibi seçeneklerin mümkün olduğu web sitelerini işletmişlerdir (Tibbetts, 2002:21). Kimi hayır kurumlarının faaliyet göstermesinin tek nedeni terörizmi finanse etmek iken kimilerinde içeriye yerleştirilmiş terör faaliyetlerine destek olan kişiler bulunmaktadır. Örneğin kuruluş amacının yardım faaliyetleri, projeler, organizasyonlar, tanıtım, dini eğitim ve bilimsel amaçlar için olduğu söylenen Küresel Yardım Vakfı'nın El Kaide ve Taliban ile bağları olduğu ortaya çıkmıştır. Uluslararası İslami Yardım Örgütü, insani yardım faaliyetleri adı altında El Kaide'ye finans kaynağı olmuştur. FBI'ın bildirisine göre, Hamas, intihar bombacılarının ailelerine maaşları, hayırsever bağışlarından finanse etmiştir (Tibbetts, 2002:20). Günümüzde terörizmin finans kaynakları çeşitlenmekte, bu çeşitlilik internette dahil pek çok ortamın finansman amacıyla kullanılmasına neden olmaktadır.

1.2.5. Saldırı Biçimleri

Terör örgütleri siyasi güç elde etmek, yaygın ve güçlü bir korku yaratmak, tanıtım yapmak, belirli politik değişikliklere yol açmak gibi hedefleri gözeterek saldırılar düzenlemektedirler (Bağ, 2017:25). Bu saldırılar döneme, ideolojilere, hedeflere ve hedef kitleye göre değişiklikler göstermiştir.

Bu saldırılar temelde uçak kaçırmak, kaçırılan uçağı sabit bir nesneye çarpmak veya düşürmek, sivillere, kritik altyapı tesislere yönelik kimyasal ve yemeğe, suya, havaya, toprağına yönelik biyolojik silahları kullanarak saldırmak gibi eylemlerin gerçekleştirildiğı saldırılar hava saldırıları; deniz haydutluğu, dip mayını döşemek gibi eylemler deniz saldırıları; ulusal ya da uluslararası alanda gerçekleştirilen altyapı tesislerine, diplomatik temsilciliklere, baraj ya da enerji santrallerine, askeri tesislere, metro ve tren istasyonlarına, sinema ve tiyatrolara, toplu taşıma araçlarına düzenlenen saldırılar ise kara saldırıları olarak üçe ayrılmaktadır (Bağ, 2017:26). Taşıdıkları hassas nitelikleri nedeniyle kamu güçleri ya da özel güvenlik güçleri tarafından sürekli bir biçimde özel koruma altına alınmış her türlü hedef “zor hedef” iken, herhangi bir sürekli ve profesyonel korumaya sahip olmayan her tür mekan “kolay hedef” olarak nitelendirilebilir. Her iki hedef türü de terör örgütleri açısından sembolik önem taşıyabilmesine rağmen kolay hedefler daha az maliyetle daha fazla dikkat çekebilecek saldırılara maruz kalabileceğinden terör örgütleri tarafından daha fazla hedef alınmaya başlamıştır. Bu alanlara yönelik gerçekleştirilen saldırılar suikast, silahlı saldırılar, intihar saldırıları (Enders ve Sandler, 2005:261), bomba yüklü araçlar, patlayıcı yerleştirmek, rehin almak (kişiyi, kişisel ya da toplu taşıma aracını, tesisi), vandallık vb. olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde ise teknolojinin gelişmesi ile terör örgütleri saldırılarını fiziksel alanla sınırlanmamış, siber alana da taşımıştır. Bu durum zor ve kolay hedef ayırımının temeli olan hedefin fiziksel olarak edilebilirliğinin ötesinde, terör örgütlerinin siber alanda yapabileceği eylemler ile fiziksel neticelere ulaşabildiği yeni bir boyut ortaya çıkarmıştır.

1.3. TERÖRİZM VE İNTERNET

ABD'nin SSCB'den algıladığı komünizm tehdidinin sonucunda oluşturduğu iletişim ağı, günümüze gelene kadar merkezileşmiş sonrasında ise birçok ticari kullanıma açılmış, geliştirilmiş, amacı değişmiş, uluslararası sunuculara bağlanmış bir sürü avantajı beraberinde getirdiği gibi, bugün uluslararası terörizmin çıkarlarına da hizmet eden bugünkü bildiğimiz internet halini almıştır (Weimann, 2004:2-3). Dünyanın her yerinden ideoloji fark etmeksizin aşırılık yanlısı gruplar ve terör örgütleri çevrimiçi ortamdan yarar sağlamaktadırlar. Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Bask Yurdu ve Özgürlük (ETA), Aum Shinrikyo, Tamil Kaplanları, Sandero Luminosa, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), Japon Kızıl Ordusu, Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu gibi örgütler kendi sitelerine sahip olmuşlardır (Weimann, 2004:3). Çevrimiçi topluluklar; içerik üretilen, üzerinde işbirliği yapılan, görüntülenen ve paylaşılan aktif kullanıcıların oluşturduğu topluluktur. Dini motifli terör örgütlerinin yanı sıra seküler terör örgütleri de çevrimiçi yapılanmaya dahil olmuş durumdadır.

İnternet olarak tanımladığımız küresel ağ, veri toplamak, haber iletmek ya da okumak, fikir alışverişi yapmak için bir platform görevi görse de terör örgütleri karşısında savunmasızdır ve suistimal edilmektedir. 1990'lı yıllardan günümüze terör örgütleri internetin sunduğu fırsatları keşfederek, onlara düşman olan devletlere, güvenlik güçlerine karşı ve kıyasla oldukça etkili bir biçimde kullanmışlardır (Amble, 2012:339). Modern dönem terör grupları için internetin sunduğu anonim olabilmeye özelliği oldukça cezbedicidir (Akt. Rogers, 2008:84). Bilgi ve iletişim teknolojileri örgütlerin anonim olma hallerine zarar vermeden onlara küresel güç ve erişim sağlamaktadır. İnternet geliştikçe kullanıcıların talepleri ve eylemleri ve değişmeye başlamıştır. Dünya genelinde internetin kullanımının artmasıyla iyi ya da kötü, legal ya da illegal içeriklerde gözle görülür bir artış vardır. Farklı kuruluşlar/yapılar, interneti kendi hedeflerini gerçekleştirmek adına kullanmışlardır. İnternetin bu gelişimi ve yaygınlaşması terör örgütlerinin de faaliyetleri bu kanaldan yürümelerine fırsat tanımıştır. 21. yüzyılda internetin kişisel kullanımının yaygınlaşması ile yeni medyanın en önemli özelliği görsel, işitsel içeriklerin aktarılabilmesi, saklanabilmesi ve dağıtılabilmesi olmuştur.

İnternet, terör örgütlerinin küresel ölçekte hareket edebilmesi için gereken iletişim, finans ve ulaşım gibi ticari ağlardan yararlanmalarına olanak sağlayan; hayati önem taşıyan bir araç haline gelmiştir (Lewis, 2015:112). İnternet, örgütlerin eylem ve ideolojilerine karşı oldukları taraflara karşı sansüre uğramadan, herhangi bir engel olmadan diledikleri gibi şekillendirip, yaymalarına olanak sağlamaktadır. Kamuoyunun dikkatini örgüte; hedeflere yöneltme veya gündemde kalma becerisi kazandırabileceği gibi radikalleşmeye meyilli olanları etkileme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca tespit edilme tehlikesine karşılık örgütler, interneti farklı ülkelerde yaşayan sempatanları aracılığıyla kullanabilmektedirler.

Hükümetler interneti geleneksel medya araçlarını kontrol ettikleri kadar kontrol edemezler. Bu yönüyle internet, hükümet karşıtı eylemler için “güvenli” bir alandır. İnternet, radyo ve televizyon gibi eski kitle iletişim araçlarından maliyet, yaygınlık ve kontrolsüzlük gibi boyutlarıyla terör örgütlerine pek çok avantaj sağlar. Örneğin ücretsiz bir internet sitesi kurmak, web aracılığıyla resim, video ve diğer görsel materyalleri kolayca iletmek ve bunu yaparken herhangi bir denetime tabi tutulmamak terörist propaganda açısından kolaylaştırıcıdır.

İnternetin sahip olduğu yetenekler, bireyleri terörize etme çabasını kararlılıkla sürdürdüğü bir alana dönüştürmeye olanak sağlamıştır. İnternetin sunduğu hızlı erişim, kontrol mekanizmasının etkin bir şekilde çalışmıyor olması, her kesimden kullanıcıya sahip olması, iletişimin açıktan veya gizli sürdürülebilmesi, bilgi trafiğinin kesintisiz sürdürülebilmesi, multimedya seçenekleri ve internetteki faaliyetleri şekillendirme yeteneği özellikleri düşünüldüğünde, internet terörist faaliyetlerin sürdürülebilmesine oldukça elverişlidir. Ayrıca internet, terör örgütlerine kamu binalarından ulaşım tesislerine; havalimanlarından alışveriş merkezlerine kadar operasyonları gerçekleştirebilecekleri alanlar hakkında onlarca bilgi sunduğundan, araçsal amaçlar için oldukça elverişlidir.

Örgütlerin hiyerarşik yapıdan bağımsız hücrelerin oluşturduğu yapılara dönüşmesi sonucunda iletişimin sağlanması, örgütlenmeyi organize ve koordine edebilmesi internet sayesinde mümkün olmuştur ve olmaktadır. Özellikle terörist organizasyonların yatay hücreler şeklinde örgütlenmesi, interneti grup içinde ve gruplar arasında kullanmak adına ideal bir konuma getirmektedir (Weimann, 2004:9). Bilginin maksimum hızda iletililebiliyor olması, teröristlerin zaman kaybetmeden koordine olabilmeye olanak sağlamaktadır (Akt. Karakaş, 2017:35). İnternetin sağladığı faydalar sayesinde terör örgütleri birçok ülkeden daha fazla komuta-kontrole, istihbarata ve iletişime sahiptir.

İletişim maliyetlerinin de büyük oranda azalması ile yeni bilgilerin ortaya çıkması sağlanabilmiştir. Yeni bilgilerin ortaya çıkışı ve internetin merkezi olmayan yapısı sayesinde internet, hep tetikte, esnek ve uyum sağlayabilen bir varlık olmuştur (Hoffman, 2003:12). Dolayısıyla günümüzde etkinliği ve büyüklüğü fark etmeksizin terör örgütlerinin neredeyse tamamı kendi web sitelerine sahiptirler.

Terör örgütlerinin, destekçilerinin ve aşırılık yanlısı grupların internette kendilerine yer buluyor olması ve özellikle gösterdiği keskin artış dikkate değerdir. İnternetin iletişim potansiyelini ilk kavrayan örgütlerden biri, operasyonel anlamda medya ve tanıtım, finans ve ticaret, askeri operasyon, dini vaaz olarak görevlendirme yaparak kanıtlayan El Kaide olmuştur (Hoffman, 2006:5). Mesaj ya da mail gönderebilme, bilgi yükleme veya indirme, her yerden erişim sağlayabilme özellikleri, siyasi yönelim farketmeksizin, bu gibi örgütler tarafından faydalı şekilde kullanılmıştır (Akt. Hoffman, 2006:5). El Kaide'nin ilk web sitesi olarak tanımlanan azzam.com Birleşik Krallık'ta Imperial College öğrencisi tarafından 1997 yılında tasarlanmış, internetin yeteneklerinin anlaşılmaya başlanmasına dair ilk adımlardan biri olmuştur (Amble, 2012:341). 2000'li yıllardan sonra çeşitli web siteleri hesaplarına sahip olan örgütlerin sayısının, 2000'li yıllardan önce çok küçük bir orana sahip olması ve 2000'li yılların başında bu tarz sitelerin sayısı gözle görülür ölçüde artarak, birkaç bine ulaşmıştır. Radikal İslami örgütler internette var olmayı bu alandaki fiilleri ile en ileri noktasına taşımışlardır. İnternetin yaygınlaşması, cihadçı örgütler için, Batı'nın Müslümanları sömürgeleştirmesi ve onlara boyun eğdirmek istemesi anlatisının yayılması için büyük bir fırsattır (Amble, 2012:341).

İlk ciddi örneklerini El Kaide ile gördüğümüz terör örgütlerinin internet sitelerini etkin bir biçimde kullanma örnekleri temelde üç grubu hedef almaktadır; mevcut ve potansiyel destekçiler, uluslararası kamuoyu ve “düşman halk”tır (Weimann, 2004:4-5). Bruce Hoffman'a göre terör örgütlerinin internet faaliyetleri, hedeflere göre şekillendirilmektedir. Bu hedefler; tarafları bilgilendirmek ve tarafına çekmek, itaat edilmesini sağlamak için yumuşak ya da tehditkâr ifadeler kullanmak, yeni elemanlar temin etmek ya da kişilerin dinlerini değiştirmek, halkları hükümetlerine karşı kışkırtmak ve moral motivasyonu korumak ya da sürdürmektir (Akt. Rudner, 2017:10).

İnternetin kullanıcı yelpazesinin genişlemesi terörist propagandanın yayılması açısından büyük bir öneme sahiptir. İddiaya göre, eski El Kaide liderlerinden Eymen El Zevahiri, 2006 yılında öldürülen eski Irak El Kaidesi lideri Ebu Musab El Zerkavi'ye bir mektup göndermiş ve mektubunda “*Biz bir savaştayız ve bu savaşın yarısından çoğu*

medyada gerçekleşiyor.” diyerek (Director of National Intelligence, 2005:10) medya stratejilerinin önemini vurgulamıştır.

Günümüzde internet kullanımı radikal dinci terör örgütlerinin karakteristik özelliklerinden biridir. Örneğin El Kaide, Küresel İslami Medya Cephesi tarafından yayınlanan aşırılıkçı bir web site aracılığıyla örgütün liderlerinin konuşmalarını yayınlamak ve yorumlamak, cihada teşvik etmek, dava uğruna ölenleri (şehitleri) yüceltmek, cihadçı grupları destekleme çağrısında bulunmak, düşman devletlerinin vatandaşlarını tehdit etmek, psikolojik savaş yürütmek, siber saldırılar hakkında bilgi vermek, askeri eğitim vermek, örgüt dergilerini yayınlamak, propaganda materyallerini geniş kitleye ulaştırmak için farklı dillere çevirmek için kullanmıştır (Rudner, 2017:4-5).

İnterneti cihad çağrısı yapmak ve mücahitlerin haberlerinin takibini yapabilmek için muhteşem bir araç olarak kullanan El Kaide, söylenti yaymak, düşmana karşı halkları harekete geçirmek, davalarında empati duyulmasını sağlamak, kesin bir zafere ulaşmak gibi hedeflerin tamamını “Elektronik Cihad” olarak tanımlamıştır (Rudner, 2017:2). Elektronik cihad, El Kaide’ye internet ve bilgi teknolojilerini kullanarak istenilen her bilgiye erişebilmek, gizli komuta, kontrol ve iletişim, kara para aklama, fon bulmak, operasyon yürütmek ve eleman temini gibi yetenekler kazandırmıştır (Tibbetts, 2002:4-5). Hatta El Kaide interneti bir istihbarat toplama aracı haline getirmiştir. Bu çerçevede bir baskında ele geçirilen bir El Kaide bilgisayarında Data-Mining (veri madenciliği) yapılarak arama motorlarından elde edilen bilgiyle, bir barajın yapısının detaylı bir şekilde çıkarıldığı ve özelliklerinin tespit edildiği ortaya çıkmıştır (Weimann, 2004:7).

Günümüzde internet farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Çalışmanın bundan sonraki kısmında yukarıda da sayılan bu amaçlardan propaganda ve radikalleştirme, finansman, internet yoluyla saldırı ve Dark Web başlıkları detaylı olarak incelenecektir.

1.3.1. Propaganda ve Radikalleştirme

Propaganda talimatların verildiği, açıklamaların yapıldığı, gerekçelerin sunulduğu ve örgüt tanıtımının yapıldığı bir tür iletişim aracıdır (UNODC, 2012:3-4). Propaganda yazılı, sözlü, görsel, işitsel hatta duyu organlarının doğrudan ve bilinçli algılayamadığı yöntemlerle yapılabilir. Günümüzde ise sanal mesajlar, video ve resimler, dergiler, video oyunları gibi yeni formatlar propagandanın en dikkat çekici materyalleri olarak karşımıza çıkabilmektedir. Modern dönemde teröristler medyayı takip ederek ondan yararlandığı gibi, haber değeri taşıyan gelişmelere neden olarak medyayı dolaylı ya da doğrudan

propaganda materyalleri ile beslemektedirler (Weimann, 2008:74). Propagandanın internet üzerinden yapılmasının sağladığı en büyük avantaj ulaşılabilen kitleyi arttırmasıdır (Weimann, 2008:73). Örneğin Hamas internete dair teknik bilgilere sahip olan destekçilerine internet ağları ile bilgi yayma çağrısını azzam.com sitesinden yaparken, ne kadar internet sitesi o kadar iyi; internet bizim aracımız olmalı vurgusunu yapmıştır (Weimann, 2008:76). Terör örgütlerinin kendilerine ait yayın organlarına sahip olması, onlara, hedeflenen kitlelere göre belirlenen içeriklerin değişkenlik göstermesi, görsel materyaller üzerinde efektler yapılabilmesi, propaganda üretiminin ve yayılımının kolay olması gibi avantajları kazandırmıştır.

İnternet kullanımının yaygın olmadığı dönemlerde terör örgütleri kendileri ile ilgili haberlerin paylaşımı için televizyon, radyo ve gazete gibi geleneksel iletişim araçlarına bağımlı haldeydi. Bu dönemde geleneksel kitle iletişim araçlarında içerikler haberlerin düzenlenmesi, sansürlenmesi ya da kırılması gibi birçok editöryal aşamadan geçmekteydi. İnternetin varlığı terör örgütlerini geleneksel kitle iletişim araçlarına olan bağımlılığınan kurtarmış; onların kendi gündemlerini oluşturma, haberlerini ve eylemlerini paylaşabilme serbestliğini elde etme fırsatını tanımıştır. İçeriğin sansüre maruz kalmadan paylaşılabilmesi sayesinde örgütler geniş kitlelere ulaşma hedeflerine daha kolay erişmişlerdir. Terör örgütleri bir başka aracıya ihtiyaç duymadan kendileri hakkında bilgiyi ya da haberleri yayınlama fırsatı bulmuşlardır. Böylelikle örgüt tanıtımından eleman temin etmeye kadar çok büyük bir fırsatı ele geçirmişlerdir.

11 Eylül Saldırıları'nın akabinde ABD'nin Afganistan operasyonunun başlamasından sonra internet, örgütün dünya genelindeki militan, sempatan ve destekçileri ile iletişim halinde olabilmesi için önemli bir araç olmuştur (Hoffman, 2006:6). Hızlı iletişim, halka açık bilgilerin varlığı ve eylem sonrasında örgütün propagandasının yapılması El Kaide'nin geniş bir kitleye ulaşma çabasının önemli bir örneğidir. El Kaide'nin bu girişimi ABD Senatosu'nun Ulusal Güvenlik ve Kamu Düzeni Komitesi'nin yayınladığı bir raporda da ortaya konulmuştur. Bu rapora göre; "...El Kaide bireylerin savundukları ideolojiyle ilgili daha fazla şey öğrenmek istemesi çabalarına web sitelerindeki dini öğretiler ve makaleler üzerinden cevap vermek ve bu ideolojiyi benimseyen insanları örgüte katmak için kapsamlı bir kitle iletişim stratejisi kullanmıştır." (Aly et al., 2017:8).

11 Eylül 2001 sonrası dönemde, terörizmin küresel bir tehdit olarak algılanmasıyla birlikte, El Kaide örgütünün lideri başta olmak üzere, örgütler medyanın güçlü bir

propaganda aracı olduğunu dile getirerek bunun geliştirilmesi gerektiğini savunmuşlardır (Aly et al., 2017:4-5). El Kaide, örgütün web sitesi alneda.com üzerinden İslami argümanlar kullanarak 2001 saldırısının neden yapıldığını açıklayan video ve mesajlar yayınlamış (Thomas, 2003:115), ABD'nin saldırıları sonrası Afganistan'da üslerini kaybetmesi sonrasında oldukça hızlı bir biçimde propagandasını internet üzerinden devam ettirmiştir (Hoffman, 2003:9). El Kaide eylemlerini yayınlamak için her kesime hitap edebilecek şekilde farklı dil seçenekleriyle web siteleri oluşturmuş ve oluşturdukları bu siteleri örgütler aktif olarak kullanma yoluna gitmişlerdir. 11 Eylül 2001 saldırısı öncesi dönemde El Kaide militanlarının çok büyük bir kısmının ana dili olan Arapça dilinde yayın yapan bir web siteye sahipken, saldırıyla beraber üzerine çektiği dikkati uluslararası alanda yaptığı yayınla pekiştirmiştir. Örneğin 2004'te gazeteci Daniel Pearl'ün infaz edildiği görüntüler, kamuoyunda Irak'tan ABD'nin çekilmesi kampanyasının parçası haline gelmiştir. Özellikle Müslümanların desteğini kazanma amacını güden örgüt, propaganda araçları geliştirmek için internet ve sosyal medyayı kullanma becerileri olan genç yetişkinlere güvenmiştir.

El Kaide, IŞİD öncesi dönemde medyayı en aktif ve etkili kullanan örgüt olmuştur. El Kaide'nin medya stratejisi, yerel hassasiyetlere, meşruiyet zeminini oluşturmak için kutsal kitabı referans göstermeye, cihad çağrısında bulunmaya, medeniyetler çatışmasına, ABD-İsrail işbirliğine, bir gün Müslümanların birlik olmasının gerekliliğini, ABD'nin zayıfladığında, Müslüman liderlerin dinden çıktığını iddia ederek onları ihanetle suçlamaya, Müslümanların hakkı olan yeraltı kaynağını ABD'nin çaldığına, ABD dış politikasını manipüle etme çabasına, videolar paylaşılmasına, üyeleri harekete geçirmek için rehberlik etmesine dayanmaktadır (Greene, 2015:8-9). Medya organlardan biri olan Es Sahab üzerinden artan bir ivme ile içerikler paylaşmış, Global Islamic Media Front (Küresel İslami Medya Cephesi) aracılığıyla "Cihad Akademisi" gibi belgeselleri izleyicilerine ve takipçilerine sunmuş (Seib, 2008:74-75), Ebu Musab El Zerkavi tarafından oluşturulan Zurwat al-Sanam adlı çevrimiçi dergisi ile faaliyetlerini anlatarak propagandalarını yaymışlardır (Worth, 2005). El Kaide'nin ses kayıtları ve görsel materyallerini yayınladığı forumların ve blogların sahibi olan medya organı Es Sahab Medya'nın yanı sıra uzun süre Inspire (İlham) adlı çevrimiçi propaganda dergisini yayınladığı da bilinmektedir (Cole ve Windrem, 2014). Inspire, çoğunlukla Enver el Evlaki'nin makaleleri ile cihada yönlendiren çevrimiçi dersleri de içermiştir. (Theohary ve Rollins, 2011:4). Hatta birçok sayısında farklı saldırı taktikleri görseller kullanılarak

detaylı olarak tanımlanmış, uçak kaçırmadan rehine pazarlığına; fünye hazırlamaktan şehirlerde farklı saldırı biçimlerine kadar pek çok bilgi aktarmıştır. Bu dergi ve derginin çevrimiçi propagandasından etkilenen militanlar eylemler gerçekleştirmişlerdir. Örneğin 2009'da ABD'nin Teksas eyaletinde bulunan Fort Hood askeri üssünde savaş sonrası stres bozukluğu nedeniyle ülkelerine geri dönen Amerikan askerlerini tedavi eden askeri psikiyatrist Binbaşı Nidal Malik Hasan'ın saldırısında bu etkilenme göze çarpmaktadır. 13 kişiyi öldüren Hasan'ın, Yemen asıllı bir Amerikan vatandaşı olan Enver El Evlaki'den elektronik posta yoluyla dini tavsiyeler aldığı ortaya çıkmıştır (Frieden, 2012). Enver El Evlaki'nin çevrimiçi derslerinden etkilenen bir diğer terörist ise Faisal Shahzad'dır. Shahzad, 2010 Mayıs'ında Times Meydanı'nda bomba yüklü araç saldırısı gerçekleştirmek üzereyken tutuklanmıştır (Shane ve Mazzetti, 2010).

2000'li yılların sonunda El Kaide'nin çevrimiçi propaganda mekanizmasının en etkili ismi olan Enver El Evlaki, yalnızca belli bir kitleye ulaşan/dikkat çeken şiddet görüntüleriyle veya yazılarıyla veya çevrimiçi dersleriyle insanların radikalleştirilmesinin mümkün olmadığını bilincindedir. Bu yüzden 2005 yılında yazdığı bir mektupta "şiddet veya infaz görüntülerinin Müslüman halk tarafından hoş karşılanmayacağını, önemli olanın izleyicilerin kalplerini ve zihinlerini fethetmek olduğu"nu belirtmiştir (Theohary ve Rollins, 2011:4). Sonrasında El Kaide, hitap etmek istediği Müslüman nüfusunun tepkisini çekmemek, davaya sempati kazandırabilmek adına kafa kesme cezasını yasaklamıştır (Ghobari ve Tolba, 2014). El Kaide'nin en etkili olan propaganda araçlarından biri olan videolar, içerikleri farklı sınıflarda (bomba yapımından eylem görüntülerine kadar) olacak biçimde hazırlanarak dünyanın farklı yerlerindeki sempaticianları tarafından internet ortamında paylaşılarak farklı amaçlara hizmet etme işlevini görmektedir.

Sadece savaş dönemlerinde değil, barış dönemlerinde de görüntüler önemli propaganda araçlarından biri olmuştur. Özellikle son 20 yılda World Wide Web (www) bu aracın en önemli distribütörü olmuştur. Örgüt üyelerinin saldırıları planlamak, saldırının ne zaman nerede gerçekleşeceğini organize etmek ve saldırıyı yürütmek gibi faaliyetlerine olanak sağlayan internet, eleman temini aşamasında da önemli rol oynamaktadır. Örgüte sempati besleyen bireylerin, örgütlerin web sitelerini aktif bir şekilde takip ederek, yapılan propagandadan etkilenmesi, radikalleşme sürecini hızlandırmaktadır (Von Behr et al., 2018:19).

2000'li yıllarda El Kaide'nin kullandığı etkin çevrimiçi propagandayı kurulduğu tarih olan 2013'ten sonra o güne kadar görülmemiş boyutta bir etkinliğe taşıyan IŞİD,

internetin terör örgütleri tarafından kullanılmasında çitayı bir üst noktaya taşımıştır. Bu bağlamda verilebilecek ilk örnek örgütün resmi haber servisi olarak kabul edilen El Hayat Medya Merkezi'nin 2014 yılının ortalarından sonra Dabık isimli hicri takvime (İslami takvim) göre düzenlenmiş dijital bir dergiyi takipçilerine sunmaya başlamasıdır (Fahmy, 2020:4). O dönemlerden sonra yayın hayatına başlayan Dabık dergisi örgütün propagandası için kullandığı çok önemli bir araç olmuştur. Dabık dergisinde; IŞİD'in hedeflerinin yanı sıra, ideolojilerini meşru zemine yerleştirebilmek adına Kur'an ve hadislerle güçlendirmiş, Irak ve Suriye'deki gelişmeleri duyurmuş, yüksek çözünürlüklü fotoğraflar paylaşmış, Müslümanlar ile "Haçlılar" arasındaki savaşıardan birinin Dabık'ta gerçekleşeceğini iddia etmiştir. Ayrıca dergi; İslam Devleti'ne ait raporları, bilgilendirici makaleleri, röportajları, dini öğretilerin uygulandığına dair içerikleri (zekât verilmesi gibi), imamlık ve mürtedlik hakkında bilgiler, mürtedlerin cezalandırılması, şiddetin meşrulaştırılması, kadınların rahat ve güvenli hayatlar sürdüğü savı ve örgütü önemseyen herkesi önemseyeceğini gösterme biçimi olarak; söylenenleri aktarmasını içermektedir. Cihadçı web siteleri üzerinden verilen vaazlar, dava uğruna ölmek için gereken şiddetin meşruiyetini sağlamanın bir yoludur.

Daha önce de belirtildiği gibi terör örgütlerinin çevrimiçi propagandayı kullandığı bir başka biçim de örgüte militan temin etmek veya eylemlerini meşrulaştırmak amacıyla görsel ve işitsel materyallerin kullanımınıdır. Örgütler kendi web sitelerinde genellikle örgüt hakkında bilgileri, eylemleri, ona karşı yürütülen operasyonları, kurucularının ve "şehitlerinin" isimlerini, fotoğraflarını ve bilgilerini paylaşırlar. Terörist videoların içerikleri ideolojik derslerden, röportajlardan, propaganda belgesellerinden, "etkileyici" çatışma sahnelerinden ve "şehit" albümlerinden oluşmaktadır (Ruston ve Halverson, 2014:116). Terör örgütleri yaptıkları eylemleri kendi web sitelerinde kutlamaktan ziyade eylemin neden yapıldığına dikkat çekmektedirler. Bu açıklamalarda güvenlik güçlerinin bazı uygulamalarının ileriye gittiğine dikkat çekerek halkın gözünden düşürmeyi amaçlamakta ve eylemlerini meşrulaştırmaya çalışmaktadırlar (Kartal, 2018:58). Bu meşrulaştırma girişimlerinde hedef kitlelerinde sempati uyandıran konuları tercih etmektedirler. Örneğin Batılıları hedef alırken sempati uyandıran konuları tercih etmektedirler. Örneğin ifade özgürlüğü ya da siyasi tutuklular gibi demokrasiye aykırı tutumlar, Batılılar için yumuşak güç olabilmektedir (Weimann, 2015:235). Örneğin Abdullah Öcalan tutuklandığında PKK'ya bağlı web sitelerinde bu duruma tepki

gösterilmesi adına çağruları yapılmış ve bunun sonucunda dünya genelinde yaşayan binlerce terör yanlısı Kürt gösteriler düzenleyerek tepki göstermiştir (Weimann, 2004:9).

Terör örgütlerinin eylemlerini meşrulaştırmasının bir diğer yolu hakları olan şeylerin ellerinden alındığını ve bunu geri kazanmak için şiddetten başka yollarının olmadığını savunmaktadırlar. Bu çerçevede kendilerine karşı yapılan eylemleri “soykırım, katliam ve cinayet” gibi terimleri kullanarak güçlendirmektedirler (Weimann, 2004:6). Ayrıca kendilerini “özgürlük savaşçıları” olarak göstererek karşılarındaki aktörleri onlara işkence dahil her türlü kötü muameleyi yapan yapılar olarak tanımlamaktadırlar. Bu çerçevede liderlerini kaybetmelerini dahi bir propaganda aracına dönüştürmeye çalışmaktadırlar. Bunun en örneklerinden birisi Emir Hattab’tır. Emir Hattab internet çağından önce çektiği Çeçen halkının zulme uğradığı görüntüleri ve saldırıları Batı Müslüman takipçilerine dağıtan ilk cihadçı komutanlardan biridir. Cami ya da İslami yardım kuruluşları gibi yerlerde dağıttığı görüntüler sayesinde İslamiyet’in savunucusu Müslümanların koruyucusu imajını güçlendirmiş, bağış toplamayı başarmıştır (Stenersen, 2014:43). Benzerliğinden dolayı batıda "Arap Che Guevara" denilen Hattab’ın cihadçı forumlarda, web sitelerinde ona ait resimler, posterler bulunmaktadır (Stenersen, 2014:41-42). Hattab’ın propaganda yönteminin de gösterdiği gibi propagandanın içerik kalitesi hedef kitleye göre değişkenlik gösterebilmektedir. Şiddet görüntüleri bir grubu ikna etmek için kullanılabileceği gibi, düşman yaratılmasına da neden olabilmektedir. Bu nedenle, örgütler düşmanlık besleme potansiyeline sahip gruba görsel materyaller kullanmak yerine metinler, gerçekler ya da haberler yoluyla ikna etmeyi tercih edebilmektedirler (Tibbetts, 2002:36).

Yine de son yıllarda terör eylemlerine katılan kişilerin bilgisayarlarında yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler nedeniyle devletler, vatandaşlarının radikal ağlardan etkilenmesinden ve bunun sonucunda kendi ülkelerinde terör eylemleri gerçekleştirebileceklerinden endişe duymaktadırlar (Akt. Vielleux-LePage, 2016:55). Bu durum internet kullanımıyla şiddet içerikli materyallerin yaygınlaşmasının bir sonucudur. Özellikle “yalnız kurt” olarak nitelendirilen eylemci grubu üzerinde yapılan çalışmalar veya bu kişilere yönelik güvenlik güçlerinin yürüttüğü operasyonlarda elde edilen materyaller, terör örgütlerinin videolar, fotoğraflar başta olmak üzere çeşitli görsel ve işitsel materyalleri potansiyel militanları etkilemek için kullandığını göstermektedir. Bu görsel materyallerde videolar sahip oldukları içerikler itibariyle özel bir öneme sahiptir.

Bu görsel materyaller arasında sembolik ifadeler içeren videoların altı özellikle çizilmelidir. Videolarda kullanılan semboller “dava arkadaşlığı” ve maskülenite gibi operasyonel içerikli olabildiği gibi, fedakârlık ve cennetle ödüllendirilmek gibi “şehitlik”le ilişkilendirilebilmektedir. Özellikle cihadçı örgütler tarafından kullanılan bu videolar, potansiyel sempatanları militanlaştırma ve eyleme yönlendirme konusunda başarılıdır.

Bu başarının arkasındaki nedenler şöyle sıralanabilir: Öncelikle, şiddet içeren görüntüler kişilerin duygularını harekete geçirerek harekete başış yapmak ya da bizzat çatışma ortamına katılmak şeklinde cevap vermelerine yardımcı olmaktadır. Şiddet içeren görüntülerin yanı sıra, karşılığının alındığını gösteren içerisinde “kahramanların” olduğu görüntüler, izleyicide “gurur” duyma durumu yaratarak Müslüman dünyanın her yerde olması gerektiğini düşündürmektedir. Bu iki faktöre ek olarak Batı’nın Müslümanlara baskı yaptığı sembolünü zihinlere yerleştirmek temel amaçlardan birisi olmuştur. İsrail-Filistin çatışmasına yönelik görüntüler izleyenlerde özel bir etki yaratmaktadır. Özellikle, İsrail’in Filistin saldırılarında çekilen görüntülere yer verilmesi ile Yahudilere karşı kitlesel gösteriler teşvik edilmektedir. Örneğin Muhammed El Durrâh’ın görüntüleri (Sherwood, 2013) buna örnek olarak verilebilir. Son olarak bu tür materyallerde nefret duygusu aşılayabilecek örneğin Irak’ın Ebu Gureyb hapisanesindeki mahkumlara yönelik işkence görüntülerinde olduğu gibi Müslümanların aşağılandığı görüntüler propagandanın başarılı olma anahtarlarından birisi olarak görülmektedir.

Videolar son dönemin en yaygın çevrimiçi propaganda aracı olmasına rağmen örgütlerin videolarla yetinmediği görülmektedir. Nitekim, son dönemde terör örgütlerinin çevrimiçi propagandasının son dönemde yaygın olarak görüldüğü platformlardan biri ise savaş oyunları olmuştur. Hem rol yapma oyunları hem de bir pilot ekrandan yönetildiği oyunlar kişilere yönelik şiddet propagandasının yeni bir biçimi haline gelmiştir. Bu tür oyunlarda kişinin herhangi bir savaş araç gerecini içine konularak kullanması ve bomba, roket veya mermi gibi mühimmat yoluyla diğer varlıkları öldürerek puan kazanması bireyler için son derece ilgi çekici olabilmektedir. Bunlar arasında sloganı “intihar bombacısı, öldürebildiğin kadar öldür!” olan Kaboom adlı online intihar bombası oyununda amaç, kendini havaya uçururken olabildiğince fazla kişinin ölmesini sağlamaktır (Waltman, 2014:97). Oyuncuların terörist ve anti-terörist rollere girip birbirleriyle mücadele ettikleri ve oyuncular arasında konuşmanın ve yazışmanın mümkün olduğu, terörle mücadele edenin değil güçlü olanın kazandığı Counter Strike gibi oyunların yanı sıra, intihar bombacısı olarak ABD Başkanı’nı öldürmenin amaçlandığı 2008

yılında, Irak'ta kardeşi ölen Wafaa Bilal tarafından tasarlanan Night of Bush Capturing: a Virtual Jihadi; El Kaide'nin Saddam Hüseyin'in yakalanması, Irak askerlerinin öldürülmesi oyununu (Quest for Saddam) tersine çevirerek tanıttığı Quest for Bush gibi oyunlar (*Wafaa Bilal*, n.d.), terörizm/teröristler etrafında şekillenen oyunlardır. Bu oyunlar gerek kişileri motive etmesi, gerek propagandayı tersine çevirmek, gerekse militanlar arası iletişim sağlamak için kullanılmaktadır. Bunların hepsine ek olarak oyunlarda terörist rolü oynama davranışının teşvik edilmesi, gerçek hayatta aynı rolü oynamaya yönlendirme çabasının bir parçası olabilmektedir.

1.3.2. Eleman Temini, Eğitim ve Finans

1.3.2.1. Eleman Temini

Terör örgütlerinin kendi içeriklerini özgürce paylaşabilmesi yalnızca tanıtım, belli bir imaj oluşturma veya onu korumak değil, aynı zamanda destek bulabilmek amacını da içermektedir (Tibbetts, 2002:36). Bu desteği bulan bir örgüt için artık internet, kişiye ve kişilere ulaşmak onları örgütün birer savaşçısı haline getirmek için doğru, faydalı ve cazip bir araçtır. Özellikle ifade özgürlüğünün yasalarca koruma altına alındığı ülkelerde internet içeriklerinin dağıtımının durdurulması ya da engellenmesi oldukça zordur. Bu hakkı engellemeye çalışan taraf direnç ile karşı karşıya kalabilmektedir.

İnternetin varlığı, her ne kadar terörizmin amaçlarından biri olan eleman temin etme hedefinin var olma sebebi değilse de bu eylemin katalizörüdür. Her geçen gün internet kullanıcılarının sayısının artması, buldukları coğrafyaların; ilgilendikleri alanların; siyasi yönelimlerinin tanımlanması ile örgütler ya da aşırılık yanlısı gruplar hedefleri belirleyerek onları birer bağışçı veya birer katılımcı olmaları için ikna etme yöntemleri belirlemişlerdir. Örneğin 11 Eylül saldırıları öncesi eleman temin etmek en azından El Kaide için sahadan gerçekleştirilen bir eylem iken, küresel terörizmle mücadelenin ilan edilmesi ve bunun sonucunda El Kaide'nin Afganistan'daki üslerini kaybetmesiyle örgüt, eleman temini yaparken interneti önemli bir araç haline getirmek zorunda kalmıştır. 11 Eylül'den sonra El Kaide örgütün yapılanmasına benzer şekilde eleman teminini de dağınık şekilde yapılandırmak zorunda kalmış ve bu faaliyeti sanal ortandan da yürütmeye başlamıştır (Rudner, 2017:12). İnternet üzerinden eleman temin etmenin en önemli kazanımı ideolojik bağlılık sunarak hizmet verecek olan yabancı savaşçılara ulaşmaktır. Özellikle yaşı küçük olanları örgüte dahil etmek için yapılan propaganda kendini çizgi film, müzik videoları, çevrimiçi oyunlar şeklinde de gösterebilir

(UNODC, 2012:5). Örneğin bilgisayar üzerine eğitimini tamamlayan Ziyad Khalil, zamanla Müslüman bir aktiviste dönüşerek radikal bağlantılar kurmuş ve Hamas destekçisi bir web sitesi geliştirmiştir. Ziyad Khalil daha sonra Usame Bin Ladin'in ilgisini çekmiş ve El Kaide'nin uydu telefonu, bilgisayar gibi satışları düzenleyen satın alma görevlisi olmuştur. Bin Ladin'in destekçileri ile örgütün eleman devşirmekten sorumlu militanları arasında iletişim kurmasına yardımcı olmuştur (Weimann, 2004:6).

1.3.2.2. Eğitim

Yüzey internet olarak adlandırdığımız “World Wide Web” bilginin her türlüüne ulaşılabilir bir alandır. Uzun yıllardır internette varlığını sürdürmekte olan terör örgütleri, dijital kütüphane olan internetten kamuya açık bilgileri toplayabilme şansına sahiptir. Yalnızca terör örgütleri için değil, sıradan bireyler için de internet terör eylemlerini nasıl gerçekleştirileceğini anlatan birçok kaynağı içerisinde barındırmaktadır. Örneğin nasıl bomba yapıldığının anlatıldığı Teröristin El Kitabı, Anarşistin Yemek Kitabı, zehirlerin ve zehirli gazların nasıl yapıldığını anlatan 1996 yılında Abdel-Aziz tarafından yazılmış Mücahidin Zehirler El Kitabı gibi kaynaklar mevcuttur (Weimann, 2015:8-9). Terörist olsun ya da olmasın herhangi bir kişi arama motorunu kullanarak bomba yapımına dair bilgilere ya da tanıtım videolarını ulaşabilmektedir. David Copeland 1999 yılında Londra'da 3 farklı lokasyona çivi bombaları yerleştirerek 3 kişinin ölümüne 139 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Çivi bombasının yapımını internetten indirdiği bir terörist el kitabından öğrendiğini itiraf etmiştir (The Net Is Not to Blame for the Soho Nail Bomber, We Are, 2000).

Terör örgütlerinin Arapça web siteleri aracılığıyla paylaştığı kodlanmış yeni saldırı planları veya silahların kurulum düzeni; nasıl ve nerede kullanılacağı; kontrol noktalarından geçerken nasıl gizleneceği gibi konularda tavsiyeler verildiği ve bunları uygularken de deşifre olmayı önlemeye yönelik teknolojiye ve teknik bilgilerin geliştirildiği belirtilmiştir (Theohary ve Rollins, 2011:2). Örneğin, İngiltere ve Fransa'da bombalı araç düzeneği ve yerleştirileceği alanın bilgisi El Kaide'nin çevrimiçi dergisi üzerinden verilmiştir (Crilly, 2014). İnternet üzerinden yapılan operasyonel iletişime ilişkin başka örnekler de sayılabilir. Örneğin, Ocak 2015'te Paris saldırısı için internet üzerinden operasyonel talimatlar alınması (Brisard, 2015); Mart 2004 Madrid saldırısı için Küresel İslami Medya web sitesi üzerinden saldırının planlanması ve yürütülmesi (Kenney, 2009:39); Riyad'da bir El Kaide hücrelerinin gerçekleştirdiği saldırıda ele geçirilen video

kayıtlarında adam kaçırmaya ilişkin eğitici tavsiyelerin bulunması (Weimann, 2007:17) ilk akla gelenler olarak sıralanabilir.

Ancak terör örgütlerinin çevrimiçi eğitimi sadece videolar veya görsel materyallerin tek bir kaynaktan elde edinilmesiyle sınırlı değildir. Elektronik posta da terör örgütlerinin kullanıldığı bir diğer çevrimiçi araçtır. Elektronik posta yoluyla eğitim alan Pakistanlı Zia Ul Haq; silah, cephane ve patlayıcı maddelerin kullanımını öğrenmiş, 2005 yılında mühimmat sevkiyatı yapmak ile görevlendirilmiş ve Lashkar e-Taiba üyeleri ile koordinasyon sağlamak için interneti kullanmıştır. İletişim kurarken gizliliğini koruyabilmek adına siber kafeleri kullanan Haq, terörist eylemlerin gerçekleştirilebilmesi için bir çeşit köprü rolü oynamıştır (UNODC, 2012:66).

Örgütlerin çevrimiçi faaliyetleri etkin kullanımının bir diğer aracı ise çevrimiçi kurslardır. Gizli bir mekanda çekilen videolar terör örgütleri tarafından bir çeşit çevrim içi eğitim kursuna çevrilmiştir. Örneğin Hamas, “Harp Akademisi” adında bir çevrimiçi kursu başlatmış, patlayıcı maddelerin yapılması ya da kurulması; canlı bomba yeleğinin hazırlanışı ve hedeflerin nasıl belirleneceği hakkında eğitim vermiştir (Weimann, 2007:14). El Kaide ise 2004’te “Al Battar Eğitim Kampı” adında bir sanal eğitim kampı kurarak “eğitim kampına katılmak için seyahat etmenin gerekli olmadığı” (Hoffman, 2006:10) düşüncesinden hareketle mücahit için gerekli olan konularla ilgili bilgi ve talimatlar vermiştir. Benzer bir biçimde El Kaide 2010 yılında yayınlanan Inspire dergisinde terör saldırılarının nasıl gerçekleştirileceğine dair tavsiyeler vermiştir (Avrupa Parlamentosu, 2010). Örneğin Irak pazarlarında, Irak’ta görev alan ABD ulusal ordusunu pusuya düşürmeye yönelik sahneleri tasvir eden, asilere tavsiyelerde bulunan, silah kullanımını ve saldırı planlamayı öğreten, kaçırılan rehinelere infaz etmek ve görüntüleri sunmayı teşvik eden filmler satılmış bir kısmı internette yayınlanmıştır (Hoffman, 2006:13-14).

1.3.2.3. Finans

Örgütlerin uluslararası terörizmle mücadele kapsamında üzerlerinde hissettiği baskılar, onların daha fazla güce, tanıtıma ve destekçiyeye olan ihtiyaçlarını arttırmaktadır. Örgütler bu durum karşısında ihtiyacı olanları edinebilmek için internetten yardım almaktadır.

Terör örgütlerinin interneti mali kaynak haline getirmeleri her ne kadar 2000’li yıllardan sonra gibi gözükse de bundan daha öncesinde başladığı ve 2001 saldırısından

sonra yapılan araştırmalardan sonra ortaya çıkmıştır. Örneğin 1997 yılında Londra’da yaşayan Babar Ahmad, Azzam Yayınları adı verdiği birçok web sitesini Taliban ve Çeçen mücahitleri için savaşçı toplama, fon bulma ve kişisel bilgileri aktarmak için kullanmıştır (Jacobson, 2010:354). Babar bu siteleri Müslümanlara cihad çağrısını yaymak amacıyla kurduğunu belirterek cihadı desteklemenin Müslüman bir birey için sorumluluk olduğunu ve ayrıca Batı’da yaşayan Müslümanların bu amaç için yapabilecekleri en önemli şeyin para bağışlamak olduğunu söylemiştir (Jacobson, 2010:354). İnternet üzerinden aktif bir şekilde para akışı sağlayan kişilerden biri ise Younis Tsouli olmuştur. Tsouli, para toplamak için “irhabi007” kullanıcı adıyla ilk önce terörist eylemleri videolarını paylaşmış ve bu sayede El Kaide’nin dikkatini çekerek iyi ilişkiler geliştirmiş ve örgüt, videoları yayınlaması için Tsouli’ye göndermeye başlamıştır (Weimann, 2015:230). Younis Tsouli elektronik altın ödeme hesapları, transfer gibi çeşitli yollarla kara para aklamıştır. Aklanan paralar El Kaide propaganda materyallerinin yayınlandığı 180 web sitesini finanse etmek ve terörist faaliyetler için ekipman sağlamak için kullanılmıştır (Jacobson, 2010:355). Bir süre sonra Tsouli, bu faaliyetler için ihtiyacı olan parayı kazanabilmek için çalıntı kredi kartlarının numaralarını kullanarak çeşitli kumar sitelerinde kullanmıştır (Lyons et al., 2013:23). Teknolojiyi oldukça üst düzeyde kullanan ve kimliğini afişe etmemeyi başaran Tsouli, bilgisayar korsanlığını teşvik etmiş ve kimliğin nasıl izleneceğini dair bilgiler vermiştir. Bosna’da terör eylemine karıştığı düşünölen iki kişinin telefon ve elektronik postaları kontrol edilirken Tsouli’nin kimliği açığa çıkmış ve böylelikle yakalanmıştır.

İnternet kullanımının yaygınlaşması ve bilgilerin ulaşılabilir olması siber suçların platformlara yayılmasını arttırmaktadır. Terör örgütleri her ne kadar uyuşturucu, silah kaçakçılığı, haraç, soygun, hırsızlık gibi illegal yöntemler aracılığıyla fon sağlıyor olsalar da uluslararası para piyasalarındaki akışkanlık özellikle son dönemlerde artan siber suçlardan fon sağlama alanında da faaliyet göstermektedir. Örneğin Uluslararası Demokratik Halk Uhuru Hareketi’nin ve Tamil Kaplanları’nın resmi web sitesinde bağış toplaması ya da örgüte ait poster, kıyafet gibi materyalleri satarak para kazanmaları ile Lashkar e-Taiba’nın İngilizce web sitesi aracılığı ile bağış toplaması, bağış yapılacak olan banka numaraları ve e-posta adresleri bilgilerini vermesi örnekleri verilebilir. Ayrıca örgütlerin kullandıkları yöntemler genellikle kredi kartı sahtekarlığı, kimlik hırsızlığıdır. Örneğin 7 Temmuz 2005 Londra metrosu saldırısının bir kısmı teröristlerin kredi kartı sahtekarlığı sayesinde finanse edilmiştir (Jacobson, 2010:357). Örgütlerin, teknolojik bilgi birikimine sahip bireyleri temin etme eğiliminde olması veya halihazırda örgüt için

çalışanların bilgisayar becerilerini artırmaya yönelik stratejileri benimsemeleri, örgütlerin internet üzerinden fon sağlamak konusunda ilerleme çabasında olduklarının bir göstergesidir.

Örgütlerin internet üzerinden fon bulmalarını önlemek için geliştirilen stratejilere karşı örgütler daima farklı yöntemler geliştirme çabasına girmektedirler. Örneğin Hamas, İzzeddin El Kassam Tugayları adlı web sitesinde bağışçılara, bağış yaparken sahte isimler kullanması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca bağış istemek için terör örgütleriyle anılan sitelere ihtiyaç yoktur. Farklı ya da terör örgütü ile alakası olmayan bir adres kullanarak bağış istenebilir. Örneğin Hamas için Teksas merkezli yardım kuruluşu Holy Land Yardım ve Kalkınma Vakfı web sitesi aracılığı ile bağış toplanmıştır. El Kaide gibi hiyerarşiden hücrelere dönüşen örgütlerin finans kaynağını tepeden değil, kendileri sağlamaları ve bunu yaparken internet üzerinden illegal eylemler yürütmeleri para akışının kesintiye uğramamasını mümkün kılmıştır (Jacobson, 2010:357). Terör örgütlerinin yanı sıra, internetin yaygın olarak kullanılmasıyla bankacılık sektörü ve daha küçük işletmelerin de varlıklarını bu alana kaydardıkları görülmektedir. Bu terör örgütleri için fırsatlar doğurmuştur. Çünkü bu işlemlerin dikkat çekmesi, izlenmesi mümkün dahi olmayabilir. PayPal gibi yeni, düzenlenmemiş olan uluslararası para transferi araçlarının sömürüye açık olması, bu tarz uygulamaları terörist amaçlar için elverişli hale getirmektedir. Örneğin Rebaat adlı cihadçı web sitesinin moderatörlüğünü yapmış; Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN)'de fizikçi olan Adlene Hicheur, PayPal aracılığıyla El Kaide'ye para göndermiştir (UNODC, 2012:9).

1.3.3. İnternet Yoluyla Saldırı

İnternet ve internet üzerinden erişilebilen ağlar, modern dönemde sahip olduğu yetenekler sayesinde terör örgütleri için önemli birer istihbarat kaynağı haline gelmiştir. Devletlerin sahip oldukları altyapılara, kritik noktalara, yoğun olarak kullanılan alanlara olan her türlü bilgiye erişimi, özellikle o alanlara saldırı yapabilme kapasitesine sahip gruplar için hedefler belirleme ve planlama yeteneği sağlamıştır. Ayrıca bu hedeflerin bilgilerine değil, eylem aşamasında kullanılması istenen her türlü silahımı yapımına ait bilgiye ulaşmak mümkündür. Başlangıçta terör örgütlerinin çevrimiçi platformları internet kampları kurmak, koordinasyonu sağlamak ve psikolojik savaş gibi amaçlar için kullandığı görülmekteydi. Bu dönemlerde örgütlerin internette bulunma amaçları aslen internette eylem yapmak değil internet aracılığı ile ihtiyaçlarını karşılayarak sahada davasına

yürütmektir. Ağların kullanılmasındaki ana hedef; bilgiye ulaşmak, dağıtmak ve bu bilgileri kullanmaktır.

Örneğin El Kaide'nin 2008'deki Mumbai saldırısını planlayabilmek ve gerçekleştirebilmek için Google Earth'den faydalanmışlardır (Weimann, 2014:4). Hatta, bu eylemi herhangi bir izlemeye takılmadan gerçekleştirebilmek için internet üzerinden ses protokolü bile kullanmışlardır. Ancak zamanla terör örgütleri internetin sadece bir eğitim, haberleşme ve örgütlenme yeri olmakla sınırlı kalmayabileceğini keşfetmiştir. Terör örgütleri, önce interneti psikolojik savaşın bir parçası olarak kullanmayı keşfetmişlerdir. Bu bağlamda örgütler, yanlış ya da yönlendirici bilgiler paylaşmakta, düşman hakları tehdit ederek onları korkutmak için gerçekleştirdikleri vahşi görüntüleri paylaşmışlardır (Weimann, 2004:5). 11 Eylül 2001'den sonra web sitelerine yapılan siber saldırılar dünya genelinde ve ABD'de izleyiciler arasında panik, korku ve güvensizlik duygusu yaratmıştır. Ancak daha sonra psikolojik savaşın yerini yavaş yavaş siber savaş ya da siber saldırı almaya başlamıştır. Terör örgütlerinin internette varlık göstermesi ile siyasilerin, gazetecilerin algıladığı en büyük tehditlerden biri de siber terörizm olmuştur. Siber terörizm tehdidine karşılık ortaya çıkabilecek sorunlar üzerine odaklanıldığından, teröristlerin internetteki varlığı her geçen gün ivme kazanmıştır. Siber terörizm, siyasi motivasyonla ajanlar/hackerlar tarafından bireylerin/devlet kurumlarının/özel kuruluşların programlarına veya veri tabanlarına yapılan saldırıdır (Wu, 2015:297). Bu saldırılarda amaç; dijital ortamda yıkıcı, zarar veren operasyon gerçekleştirmek iken hedef; özel bilgilere illegal biçimde erişmek, ifşa etmek ve kendi çıkarı uğruna kullanmak olarak açıklanabilir (Theohary ve Rollins, 2011:5). Siber terörizm eylemleri: hava kontrol sistemleri devre dışı bırakarak uçak kazalarına sebebiyet vermek, borsaları düzenleyen bilgisayar sistemlerini yıkarak ekonomileri bozguna uğratmak (Weimann, 2004:5), kritik iletişim noktalarına fiziksel ya da siber saldırı, altyapıya yönelik siber saldırılar, kişi ve gruplara yönelik siber ya da psikolojik saldırılar ve zararlı yazılımların yaygın kullanılması şekillerinde olabilir.

Siber terörizm, sonuçları düşünüldüğünde tanımlama ihtiyacına karşılık olarak, her siber eylemin siber terörizm anlamına gelmesinin uygun olmadığı ileri sürülmüştür. Bu iddiayı ileri süren gözlemcilere göre yaygın bir siber saldırı kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer silahlar üretilmesine neden olabileceği, diğer yandan, düzenlenen bir saldırının yaratacağı etki ve sonuçların öngörülemeyen olacağı, ekonomik ve sivil düzeni sarsacak hatta ölümlere sebep olabileceğine inanılmaktadır (Theohary ve Rollins, 2011:3).

Siber terörizm, etki –yapılan siber saldırının korku yaratacak derecede yıkıcı etkilere yol açması- ve amaç -hükümeti/kurumları/bireyleri zarar sokmaya veya sindirmeye yönelik- bağlamları geleneksel anlamdaki yapılan tanımlamayı göstermektedir.

Ancak siber saldırılar ister büyük ister küçük çapta olsun tabanda geniş yankı uyandırabilir. Bu nedenle gittikçe artan sayıda siber saldırı gözlemlenmektedir. Siber saldırılar, bilgisayar korsanlığı, virüsler, kötü amaçlı yazılımlar gibi yöntemleri içermektedir. 2012 yılında İsrail’de Tel Aviv Borsası, havayolu web siteleri gibi çok sayıda sembolik alan hedeflenmiş, binlerce kişinin kredi kartı ve hesap bilgileri ifşa edilmiştir (UNODC, 2012:12). İyi organize edilmiş bir siber saldırı herhangi bir fiziksel hasar meydana getirmese dahi sistemin sürekliliğini bozarak güvenlik sorunlarına yol açabilmektedir. Bilgisayar ağları, elektrik enerjisi üretim ve dağıtım, su arıtım ve dağıtım, petrol arama, sondaj, nükleer enerji uygulamaları dahil olmak üzere çeşitli endüstriyel ortamlar gibi kritik noktalara yapılması planlanan saldırılar herhangi bir aksaklık olmadan eyleme geçirildiği takdirde bu saldırıların yıkıcı olma potansiyelleri bulunmaktadır. Bu makineleri ve diğer ekipmanları kontrol etmek, izlemek için Merkezi Denetim ve Veri Toplama Sistemi (SCADA) kullanılmaktadır. SCADA sisteme, maliyeti düşürüp, idari rahatlık sağlasa da ciddi güvenlik açıkları yaratmaktadır (Tibbetts, 2002:29). Kurumsal bilgiye ulaşmak için internete bağlanarak sıklıkla tarama yapmaktadır. Ayrıca çok fazla bilginin var olması ve güvenlik protokollerinin olmaması farklı güvenlik açıklarına neden olabilmektedir. Bu sisteme illegal erişim sağlamak altyapı sistemlerinin kesintiye uğratmak veya tamamen kapatmak anlamına gelebilir.

4 Ocak 2012’de El Fida ve Şamsah el İslam gibi cihadçı forumlarda “savaş alanından uzakta olanların dahi internet üzerinden cihada destek vermek: savunmak gibi koşulları sağlaması halinde mücahit olarak kabul edileceği” belirtilen bir bildiri yayınlanmıştır (Weimann, 2014:3-4). Çatışma alanlarından uzakta “güvende” ölüm riski olmadan “mücahit” olmak, gençler açısından cezbedici olmuştur ve sonrasında El Battar adlı bir grup cihada ve mücahitlere hizmet amacı ile propaganda yaymak için kurulduğunu açıklamıştır (Weimann, 2014:4).

Başlangıçta bir grup arasındaki güvenli iletişimi sağlamak için tasarlanan internet, günümüzde sahip olduğu ileri teknolojiye rağmen oldukça savunmasız bir yapıya (güvenlik açıklarına) sahiptir. Bu kırılgan yapısı interneti, özellikle teröristlerin hedefi haline getirmiştir. Örneğin Arkansas Eyaleti Ulaştırma Departmanı hacklenmiş, haftalarca terörist web sitesi olarak kullanılmıştır (Lewis, 2015:114). Güvenlik açıklarının farkında olan

teröristlerden biri de İmam Samudra'dır. Samudra, cihadçılara ABD bilgisayar ağlarına saldırı çağrısında bulunmuş, kredi kartı sahtekarlığına ve kara para aklamaya karşı savunmasız olduğunu belirttiği "Hacking Why Not?" adlı bir kitap yazmıştır (Sipress, 2004).

Siber terörizm suçu işleyenlerle, sosyal medyayı kullanan teröristlerin benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır. İki taraf da interneti çıkarlarına yönelik zararlı bir biçimde kullanmaktadır. Siber terörizm suçluları savaşılmayan taraflara ait bilgileri çalmaya yönelik eylem yaparken, sosyal medya kullanan teröristler propaganda yapmak, eleman temin etmek, terör eylemi koordine etmek gibi amaçlar için kullanmaktadır (Wu, 2015:298). Diğer yandan, iki olgu arasındaki farklılıklar benzer yanlarından daha fazladır ve ayırt etmek çok mümkün gözükmemektedir. Siber terörizm, tanımının netliği açısından anlaşılması kolay, eylemleri belirgin ve illegaldir. Ancak sosyal medyayı kullanmak legal ve "ifade özgürlüğü" ilkesi altında fikir paylaşması veya terör örgütü mesajlarını takip etmesi/paylaşması kişiyi terörist yapmayacağından teşhisinin konulması zordur (Wu, 2015:300). Farklı bir yönüyle ele alınacak olursa siber suçlular gerekli bilgiyle donatılmış, teknolojik gelişmelere ayak uydurma eğiliminde olurlarken, sosyal medya kullanımının zor olmadığı, herhangi bir bilgiye ihtiyaç duymayan bireylerce kullanılabilir. Ayrıca, siber terörizm eylemleri savaşılmayan taraflara gerçekleştirildiğinden, kişilerin/kurumların veri tabanlarına girerek hem gizliliği ihlal etmekte hem de bilgileri çalıp paylaşarak onlara doğrudan zarar vermektedir. Sosyal medya kullanımında ise bireylere/kurumlara/özel kuruluşlara verilen zarar daha belirsiz ve anlaşılmazdır. Bir bireyin örgüte katılımını etkileyebileceği gibi, ona karşı nefret duymasına da neden olabilir.

Sonuç olarak, siber terörizmin ve sosyal medyanın kullanımı arasındaki benzerlikler bir anlaşmayı mümkün kılabileceği düşüncesiyle devletleri bir araya getirmiştir. Ancak hem sahip olduğu farklılıklar tanımlamayı zorlaştırarak etkilerinin tanımlanması sorununu ortaya çıkarmış, hem ifade özgürlüğü ilkesi fikir ayrılıklarına neden olmuş, hem de koordineli çalışmak için gereken maliyetin yüksek olması uzlaşmayı sağlamayı imkansız kılmıştır.

1.3.4. Dark Web

İnternetin yüzey ağının (www) takip edilebilir, kapatılabilir, gizliliğinin belli ölçüde açığa çıkarılabilir olması, örgütleri neredeyse yakalaması ve takip edilmesi mümkün

olmayan Deep Web (Derin Ağ)'a yönelmiştir. 2001 yılında Micheal K. Berg tarafından Deep Web olarak ifade edilen bu ağ, standart arama motoruyla erişilemeyen, world wide web dizinine eklenmemiş, katmanları gizlenmiş, yasal olmayan içeriklerin oluşturduğu bütünler olarak karşımıza çıkmaktadır. Standart arama motoru ile erişilemeyen bu ağ, Deep Web (Derin Ağ), Deep Net (Derin Net), Invisible Web (Görünmez Ağ) veya Dark Web (Karanlık Ağ) olarak tanımlanmaktadır.

Yüzey Ağ (Surface Web) bir denizin yüzeyi gibidir, üzerini net bir şekilde görmek mümkündür. Deep Web ise denizin derinliğidir, görebilmek veya oraya erişebilmek için belli prosedürleri gerçekleştirmek gerekmektedir. Dark Web ise, çoğumuzun aşına olduğu Google, Facebook¹, Twitter², YouTube³, Instagram⁴ gibi sosyal ağların aksine günlük aramalarla veya VPN gibi illegal yöntemlerle değil, farklı yazılımları ulaşılabilecek Derin Ağ'ın en son katmanını oluşturmaktadır (Weimann, 2016:40). Karanlık Ağ'a giriş yapmak için terör örgütleri, sempatizanlar ve destekçiler "Gizli Wiki"nin ücretsiz servisinden yararlanmaktadırlar (Weimann, 2018). Karanlık Ağ'ın yarısından çoğu, pornografik içerikler, illegal finansman, uyuşturucu satışları, silah kaçakçılığı ve satışı, terörist gruplar/savaşçılar arası iletişim, sahte pasaport ve kimlik yapımı, cinayet videoları, gizli belgeler gibi içeriklerden oluşmaktadır. İçerdiği bilgilerin tümüne erişmenin neredeyse imkansız olması yüzünden Derin Ağ'ın bilgi hacmini ölçmek aynı derecede imkansızdır.

İnternetin ilk günlerinde çevrimiçi bilgiler kolaylıkla sıralanabilmekte ve depolanabilmekteydi. Kullanıcılar bu bilgilere erişim sıkıntısı yaşamamaktaydı. İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla, geleneksel arama motorları eski model statik sayfalara ulaşabilirken, dinamik sayfaların oluşturulması, erişilmesi gibi zorluklarla karşılaştılar. Bununla birlikte, internet kullanımının da genişlemesiyle geleneksel arama motorları statik sayfaları bulabildiler, ancak dinamik sayfalar için yetersiz kaldılar. Dinamik sayfanın, statik sayfaya göre daha karmaşık bir sisteme sahip olması sorun yaratmaktaydı ve bu sorun iki sayfa türü arasında giderilmesi gereken büyük bir boşluk yarattı. Bunun

¹ 24 Kasım 2020 verilerine göre, 2004'te kurulan Facebook, dünyanın en popüler sosyal medya platformu olup dünya genelinde 2.7 milyar aktif kullanıcıya sahiptir.

² 24 Kasım 2020 verilerine göre, 2006 yılında kurulan Twitter, dünya genelinde 353 milyon aktif kullanıcıya sahiptir.

³ 24 Kasım 2020 verilerine göre, 2005'te kurulan Youtube, dünyanın en popüler video izleme platformu olup dünya genelinde 2 milyar aktif kullanıcıya sahiptir.

⁴ 24 Kasım 2020 verilerine göre, 2010 yılında kurulan Instagram, dünyanın en popüler fotoğraf paylaşım platformu olup dünya genelinde 1.15 milyar aktif kullanıcıya sahiptir.

sonucunda, 1994 yılında Jill Ellsworth, erişilemeyen ya da yüzey ağ üzerinde bulunamayan bilgiler “Görünmez Ağ” ifadesini kullanmıştır (Weimann, 2016a:2).

Derin Ağ’ın illegal işler yürütüldüğü bölümü olan Karanlık Ağ’ın ana sayfası, kara para aklama, kiralık siber saldırılar, uyuşturucu ve bomba yapımı gibi bağlantılar sunmaktadır (Weimann, 2016a:10). Karanlık Ağ, teröristlere silah ve patlayıcı satın alabilecekleri bir pazar -euroguns- terörist eylemlerin nasıl yapılacağını anlatan el kitapları/kılavuzlar -AlphaBay'den- sahte pasaport ve sahte belge -sahte belge hizmeti- gibi çeşitli hizmetler sunmaktadır (Berton, 2015:2).

Başlangıçta Deniz Araştırmaları Laboratuvarı tarafından anonim olarak çevrimiçi iletişim kurma aracı olması için tasarlanan TOR, bugün, Derin Ağ’a erişim için kullanılmaktadır (Paganini, 2013). Derin Ağ sıradan bir internet kullanıcısının erişebileceği bir alan değildir, özel yazılım kullanılmasını gerektirir.

2008 yılında Satoshi Nakamoto tarafından tanıtılan kripto para birimi olan Bitcoin, son dönemlerde Karanlık Ağ üzerinden terör örgütlerinin finansmanı için kullanılmaktadır (Weimann, 2016a:11). Örneğin Derin Ağ’da “iz bırakmadan İslami mücadeleye fon sağlayın” adında Bitcoin ile bağış yapmaya çağıran bir web sayfası bulunmaktadır (Weimann, 2016b:42). Derin Ağ’a giriş yapabilen bir kişi ya da illegal bir grup düşman olduğu bir hükümetin sahip olduğu yasaklı veya gizli bilgileri yayma kabiliyeti gösterebilir. Hükümetlerin gizlemek istediği bilgilerin ele geçirilerek internet veya sosyal medyada paylaşılıyor olması, hükümetleri güç bir duruma sokabilmektedir. Örneğin Julian Assange, Wikileaks belgelerine Derin Ağ aracılığıyla erişerek yayınlamıştır. Farklı bir biçimde, bilginin sonsuz olduğu Derin Ağ üzerinden istenilen bir bilgiye ulaşarak onları yayma kabiliyeti gösteren kişiler olabilmektedir. Örneğin 2015 yılında, Ashley Madison adında bir çevrimiçi tanışma programı Derin Ağ tarafından hacklenmiş, otuz milyondan fazla kullanıcının bilgisini çalarak e-posta bilgileri, adresleri, kimlik bilgileri ve kredi kartı bilgileri gibi özel verilerini sisteme yüklemiştir (Dewey, 2015).

Özetle, terör örgütleri faaliyetlerini var oldukları dönemin getirdiği modern teknolojiyi kendi faaliyetlerini yürütmek için kullanmışlardır. İnternete kanalize edilen bu geleneksel yöntemlerin son ayağı ise şüphesiz Web 2.0’ın getirisi olan etkileşim özelliğinin karşımıza çıktığı sosyal medya olmuştur. Bir sonraki bölümde sosyal medyanın terörizm ve terör örgütleri ile olan ilişkisi anlatılmaya çalışılacak, konuyla ilgili örneklere yer verilecektir.

BÖLÜM II

2. SOSYAL MEDYA VE TERÖRİZM

Geleneksel anlamda yürütülen terörist faaliyetlerin internete kaydırılmasına dair örnekler verildikten sonra IŞİD'in asıl kullanmaya gayret gösterdiği sosyal medya ayağına değinmeden önce sosyal medyanın ne olduğu, taşıdığı önem ve kullanım amaçlarına yer verilecektir.

2.1. SOSYAL MEDYANIN ÖNEMİ

Sosyal medya, kullanıcıların bilgi, fikir, yazılı ve görsel materyalleri eş zamanlı ve çevrimiçi olarak paylaşabildiği, modern dönemde en çok tercih edilen elektronik iletişim ortamları, topluluklar ve uygulamalar bütünüdür (Wu, 2015:286). Merriam-Webster sosyal medyayı kullanıcıların bilgi, fikir, kişisel mesajlar, görsel materyaller üreterek paylaştığı bir çeşit elektronik iletişim biçimi olarak tanımlamaktadır (Social Media, n.d.). Sosyal medya platformları kullanıcılarına görsel materyaller, yazılı metinler, mesaj gönderme, fikir beyan etme gibi haklar tanımaktadır. Bu platformlar, kullandığımız bilgisayarlardan cep telefonlarına kadar gündelik yaşamımızın çok büyük bir bölümüne entegre olmuş durumdadır. Ayrıca yalnızca belli bir kitle ya da zümreye değil, herkese açıktır ve kullanıcılarının istekleri doğrultusunda güncellenip, çeşitlendirilmektedir.

Sosyal medya, ilk zamanlarında bilgi paylaşımı ve küçük çapta irtibatı mümkün kılmak için tasarlanmıştır. 1997 yılına gelindiğinde ise Birleşik Krallık'ta Friends ReUnited adlı site kurulmuş, bu site aracılığıyla kullanıcılarının eski arkadaşlarını bulması mümkün olmuştur. Aynı yıl Google'ın piyasaya sürülmesi ve çevrimiçi sohbet platformu olan Messenger'ın aktif olarak kullanılmaya başlanması ile devam etmiştir. Ancak 2000'li yıllarının başından itibaren piyasaya sürülen platformlar/uygulamalar, kullanıcılara fotoğraf veya video paylaşımı, çevrimiçi veya çevrimdışı mesaj gönderebilme özelliğiyle donatılan, paylaşılan bir fikrin veya yazının yüzlerce kişiye ulaşabildiği ortamlar haline dönüşmüştür. Özellikle Facebook (2004) ve Twitter'ın (2006) piyasaya sürülmesiyle insanlar olan biteni anında öğrenip paylaşabilecekleri platformları sayıları günden güne artan bir biçimde kullanmaya başlamışlardır (Stevenson ve Haider, 2011).

Sosyal medya hareketliliği, her kesimden insanın fikirlerini sansürsüz ve kısıtlama olmadan konuşulabildiği ve tartışabildiği ortamlar yaratmıştır. Bu hareketliliğe yalnızca siviller değil, siyasi aktörler de dahil olmuşlardır. Özellikle seçim süreçlerinde aktif olarak kullanıldığı bilinmektedir. Sosyal medya, geleneksel medyaya kıyasla geniş kitlelere

ulaşma ve geri bildirimlerin daha kısa sürede alınabilmesi açısından oldukça avantajlıdır (Kalçık ve Bayraktar, 2017:130). 2020 yılının verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık %51'i aktif olarak sosyal medya platformlarını kullanmaktadır (Chaffey, 2020). Kullanım oranının her geçen gün artıyor olması, sosyal medyayı birçok konuda güçlü bir araç haline getirmiştir. Günümüzde bireyler gelişmeleri anlık olarak takip edebilmek için gazeteler yerine internet tabanlı gazeteleri veya sosyal medya üzerinde var olan haber sitelerini kullanmayı tercih etmişlerdir.

Sosyal medya, etkileşimin mümkün olmadığı; yalnızca bilgiye dayalı erişimin sağlanabildiği Web 1.0'ın aksine, kullanıcıların içerik sunabildiği; sunulan içeriklere tepkiler geliştirerek geri bildirim yapabildiği Web 2.0 sistemi üzerine kurulan platformları sunmaktadır (Zhao et al., 2011:3). Kullanıcılar tarafından oluşturulan veya video, resim, müzik, video ve yazılı metin gibi içeriklerin paylaşıldığı; yeni ağların oluşmasına olanak sağlayan Web 2.0 teknolojisi temelinde kurulan sosyal medya, modern hali ile etkileşimi mümkün kılmaktadır. Sosyal medya platformları kullanıcılarına kendi arasında iletişim ve etkileşim halinde oldukları, işbirliği içinde hareket edebildikleri, her birinin aktif içerik üretebildiği, istedikleri kişilere maksimum düzeyde ulaşabildikleri ve görünür oldukları bir alan sunmaktadır. Yeni haliyle sosyal medya yalnızca kişiler arasında çift yönlü bir etkileşim için değil, bireysel içerik üreticisi olma fırsatına eriştikleri için de kullanılmaktadır. Bu durum bireylerin paylaşımlarının hitap ettiği ya da aynı paydada buluştuğu insanlar tarafından paylaşılması sayesinde onlara "viral" olabilme hakkı tanımaktadır. İlgi çekici ve genellikle uydurma içerikler, okuyucuyu cezbetmektedir ve bu paylaşımı yapılan siteye her erişimde para kazandırmaktadır.

İçerik üretmenin sıradan olduğu kabul edilen bir dönemde, herhangi bir ülkede ortaya çıkan karmaşa ortamında, bilgi paylaşmak sıradan değil, önemli hale gelmektedir. Bu dönemlerde sosyal medyadaki bilgi akışı, yalnızca karışıklığın veya i huzursuzluğunu yaşandığı bölgede değil, küresel düzeyde gelişmeleri takip etmek isteyen taraflarca sosyal medyayı bir bilgi kaynağı haline getirmektedir. Tunus'ta gerçekleşen ve kimi taraflarca "Twitter Devrimi" olarak kabul edilen ve sonrasında adına "Arap Baharı" denilen dönem (Beaumont, 2011), sosyal medyanın bu bilgi aktarımı yeteneğine verilebilecek en iyi örneklerden birisidir. Yine benzer bir Şekilde İran'da 2009 yılında gerçekleşen "Yeşil Dalga" hareketinde göstericiler arasında iletişimi sağlaması (Keller, 2010) sayesinde ortaya çıkan politik baskı nedeniyle çözümün sansür ve erişim engeli uygulamaları olduğu sonucuna varmasına ve uluslararası medyanın özellikle bu yöne dikkat çekmesine neden

olmuştur. Özellikle otoriter rejimler tarafından uygulanan sansür, sosyal medyanın gücünü kanıtlar niteliktedir.

Sosyal medya ile devletlerin demokratikleşmesi arasında ilişki doğrudan ve güçlü bir ilişki olmasa da demokratikleşmeye dolaylı olarak yardımcı olan bir karaktere sahiptir. Kullanıcılarının her an farklı biçimlerde bilgi üretebilir olması sayesinde; toplumların, hareketlerin, demokrasinin ve hatta otoriter rejimlerin faydasını gözetir bir konumdadır. Çünkü bu yollarla sağlanan iletişimin maliyeti oldukça düşüktür. Bu sayede topluluklar arasındaki bağlar devamlılık sağlayabildiğinden kazanç yüksektir. Sosyal medyanın kendine has özellikleri vardır. Bu özellikler: kullanıcıların kendi profillerini oluşturabildiği, isteğe bağlı olarak açık veya seçilerek sergilenebildiği, farklı profillerle bağlantı kurabildiği ve platformların belli odaklara göre oluşturulabildiği alanlardır (Cordy, 2017:1). Örneğin, Facebook arkadaş ekleme ya da takip yapma yeteneğine sahip, multimedya içeriklerinin paylaşılabilirdiği etkileşim sağlanabilen bir uygulama iken, Instagram görsel materyallerin paylaşılabilirdiği, YouTube videoların izlenilebildiği, LinkedIn kariyer hakkında bilgilerin paylaşıldığı, Twitter ise anlık olarak bilgi paylaşımı yapılan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklerden de anlaşılacağı üzere her bir platformun sahip olduğu karakteristik özellik, iletişim kurma biçimlerini şekillendirmekte ya da kişileri tanıyabilme imkanı tanımaktadır. Ayrıca bu uygulamalar ücretsiz olduğundan her kesimin özgürce kullanılmasına olanak sağlamaktadır.

Bu nedenle sosyal medya büyük ölçekli seferberlikte de merkezi bir rol oynamıştır. Eski İran devlet başkanı Mahmoud Ahmedinejad'ın seçimi kazanması sonrasında gösteriler düzenlenmesi ile hükümet kontrolü sağlanana kadar internet erişiminin askıya alınması (Black, 2009), 2010 yılının sonunda başlayan Arap Baharı dalgasında örgütlenmelerin sosyal medya üzerinden gerçekleştirilmesi ve Ukrayna'da EuroMeydan'daki gösterilerin Twitter ve Facebook üzerinden düzenlenerek iletişimin kesintisiz sürdürülmesiyle (Barberá ve Metzger, 2013) ve Yanukoviç'in devrilmesi örnekleri gösterilebilir (Cordy, 2017:3). Benzer bir biçimde sosyal medya ağları üzerinden büyük çaplı protesto gösterileri düzenlenebilmektedir. 2011 yılında ABD'de gelir adaletsizliğini protesto etmek için düzenlenen Occupy Wall Street kampanyası ve 2013 yılında Türkiye'de gerçekleşen Gezi Parkı Olayları esnasında Twitter'ın etkisi göz ardı edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır.

Sosyal medya uygulamaları sayesinde kullanıcıların sahip oldukları değerlere veya inançlara ya da fikirlere karşı oluşturulmuş uydurma veya yıkıcı içeriklerin (bunlar hikayeler, gönderiler olabilir) yayılımı oldukça kolay ve hızlıdır. Bu durum kişilere,

kurumlara ve devlete yönelik güvensizlik yaratabileceği gibi ortaya çıkmaya hazır bir hareketi tetikleyebilme kapasitesine sahiptir. Sosyal medya manipülasyona oldukça açık bir alandır. Eski şiddet veya olumsuz öğeler içeren görsel materyaller onları yeniymiş gibi paylaşımlarla doludur. Ayrıca kimi görsel materyaller akıllarda yer edip etkili bir tepki oluşmasına neden olabilir. Halihazırda unutulmaya yüz tutmuş bir görsel materyal, sözü geçen kişilerin tepki vermesi halinde canlılığına yeniden kavuşabilir.

Sosyal medya, insanlar arasındaki iletişimin kurulması ve devam ettirilmesi, bilgilerin paylaşılması, haberlere erişilmesi ve onların duyurulması, her kesime hitap etmesi ve ilgi alanlarına göre çeşitli platformların oluşturulmasıyla insan hayatında merkezi bir rol oynamaktadır. Ayrıca sosyal medya yalnızca bireylerin ihtiyaçlarına göre tasarlanmamıştır. Yardım kampanyaları düzenlemek, sosyal farkındalığın yaratılması için projeler üretmek, seçimlerde oylamaya katılımı teşvik etmek, mevcut düzende gelişen olaylara karşı tartışma ortamları oluşturarak demokratikleşme kavramını genişletmek ve geliştirmek gibi konularda etkili olmuştur (Ferrara, 2015:1).

Sosyal medya kullanılması çok çaba gerektirmeyen, maliyetsiz, içerik açısından oldukça zengin, erişim çoğunlukla açık olduğu, çok sayıda faaliyetin uygulanabileceği ve yürütülebileceği bir alan olarak oldukça etkili bir araçtır. Sosyal medya kıtalararası iletişimi mümkün kılan, bireylerin fikirlerine/ideolojilerine göre çevrimiçi topluluklara üye olabildiği bir ortamı mümkün kılmaktadır ve dünya üzerinde ulaştığı her yerde kitlesini arttırmaktadır. Sosyal medya, acil bir durumu paylaşmak, farkındalık yaratmak veya seferberlik oluşturabilmek adına kullanılabileceği gibi, küresel konuların tartışıldığı bir arena olarak da kullanılabilir. Libya İç Savaşı esnasında hem yerel asilerin hem de gazetecilerin kamuoyuna bilgi sağlamak; İran'da yaşanan şaibeli cumhurbaşkanlığı seçimlerine karşılık gösterilerin koordine edilmesi ve sonrasında yaşanan kolluk kuvveti şiddetinin dünyanın herhangi bir yerinde yaşayan bir kişinin dahi görebilmesi örnekleri (Wu, 2015:287-288), sosyal medyayı herkesin kullanabileceği veya söz sahibi olabileceği bir alan olduğunu göstermektedir.

Sosyal medya platformlarının özellikle kullanıcı kitlesinin genç ve sayıca fazla olan uygulamalar üzerinden yürütülmesi daha geniş bir kitleye ulaşarak yayılma hedefini gerçekleştirmek amacı gütmekten kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu platformları kullanmanın maliyetli olmaması, süreklilik sağlayabilmesi açısından önemlidir. Örneğin bir örgüt destekçisi kullanıcı hesabı kapatıldığında yenisinin açılması ücretsiz, zaman almayan ve süreklilik sağlayan bir durumdur. Aynı zamanda sosyal medya yalnızca destek

ve süreklilik esas alınarak değil, eylem organize etmek, propaganda yaymak, acil durumlarda iletişim sağlamak veya taktiksel bilginin paylaşılması için de kullanılmaktadır (Wu, 2015:289).

Sosyal medya yalnızca liderlerin veya siyasetçilerin bu kanalı kullandığı bir alan değildir. Sosyal medya kanalları günümüzde bireyler, aktivistler ve terör örgütleri tarafından aktif bir biçimde kullanılmaktadır. İnternetin yayılması ile ortaya çıkan onlarca sosyal medya ağı, terörist faaliyetler için bilgiler toplamaya olanak sağlayan bir çeşit işbirlikçi olmuştur. Bilgi edinmek, bilgi vermek, gösteri düzenlemek, fikir paylaşmak ve propaganda yapmak gibi amaçlara hizmet edebilecek şekilde tasarlanmıştır. Siyasette söz sahibi olmak isteyenleri desteklemek ya da muhalefet etmek, benzer düşüncelere sahip insanlarla ortak hareket etmek, bir protesto hareketi başlatmak amaçlarıyla da kullanılmaktadır. Hükümet karşıtı faaliyetler amacıyla kullanılıyor olması, özellikle otoriter devletler tarafından politik hayatı etkileme kapasitesinden dolayı sansürlenmesi ya da erişimin kesilmesi ile sonuçlanmaktadır. Bu da sosyal medyayı bir çatışma alanına dönüştürmüştür. Bu iki durum sosyal medyanın çift yönlülüğünü göstermektedir. Fikirlerin beyan edilmesi özgürlüğü ile çıkarlara ters düşmesi sonucunda gösterilen sansürleme çabası arasındaki çatışmayı ortaya koymaktadır.

Sosyal medya, kullanıcılarına (terör örgütü üyeleri dahil) sonsuz sayıda içerik sunabilmelerine imkan tanımaktadır. Bu sayede örgütler propaganda yapmak, potansiyel elemanlara ulaşmak ve onları temin etmek ve savundukları ideolojiyi geniş bir kitleye yaymak için etkin olarak kullanma eğiliminde olmuşlardır. Konum farketmeksizin iletişimin sağlanabilmesine izin veren sosyal medyanın tam anlamıyla kontrol edilmesi neredeyse imkansızdır. İletişimin ucuz bir şekilde sağlanabilmesi, terör örgütü üyelerine kendi aralarında sanal topluluklar oluşturmalarına fırsat vermiştir. Oluşturulan bu sanal topluluklar içerisinde iletişim “şifreleme” özelliğine sahip uygulamalar üzerinden gerçekleştirilmekte, bu yolla güvenlik güçlerinin takibini ve engelleme çabalarını sekteye uğratmaktadır. Aynı zamanda özellikle akıllı telefonlarda belli markaları tercih etmek terör örgütlerinin başvurduğu yöntemlerden birisi olmuştur. Örneğin Apple tarafından piyasa sürülmüş olan Iphone marka telefonlar kişisel verileri şifreleyerek depolamakta ve Apple dahil kimseye bu bilgiler servis edilmemektedir (ICloud Security Overview, n.d.).

Terörist propaganda sosyal medya sayesinde yalnızca onu kasten arayanlara değil, her kesimden kullanıcıya ulaşabilmektedir. Örgütler mesajlarında doğru veya yanlış ayırt etmeksizin bilgi akışını canlı tutmak için çaba göstermektedirler. Bu durum manipülasyona

oldukça açık bir durum yaratmakta, mesajın verilmek istendiği kesim ile mesajı alan kesimi karşı karşıya getirebilmektedir.

Terör örgütü üyeleri, anonim olma özelliğinin mümkün olduğunun bilincindedirler. Bu durum karşısında herhangi bir engel olmadığı için hesaplarını bu şekilde kullanabilmektedirler. Böylelikle hem güvenlik tehdidini en aza indirmeyi amaçlamakta hem de insanların şiddet duygularını açığa çıkarmak için eylemler gerçekleştirerek onları kışkırtmaya çalışabilmektedirler. Ayrıca bu tür hareketler, örgütlere ideolojik olarak yakın olan kişileri tespit edebilmek ve onları yanlarına çekebilmek için benzersiz fırsatlar sunmaktadır. Özellikle Twitter, Facebook ve YouTube gibi kullanıcı sayısı yüksek olan platformları tercih eden örgütler, eylemlerini gerçekleştirmek, bunları yaparken görünür olabilmek ve destekçiye sahip olduklarının düşünülmesi için bot hesaplardan faydalanmaktadırlar.

Ayrıca sosyal medyanın ortaya çıkışı terör örgütlerinin ana akım medyaya olan bağımlılığının sona erdirmiştir. 2010'lu yıllarda birçok örgüt Facebook ve Twitter gibi önde gelen sitelerin birçoğuna çoktan üye olmuşlardı. Sosyal medya platformlarında içeriklerin merkezi bir denetim mekanizmasına tabi olmaması, herkesin kolaylıkla katılım sağlaması, etkileşimin ve iletişimin mümkün olması, maliyetin minimum düzeyde olması, avantajları, terör örgütlerinin her zaman ihtiyacı olan geniş kitleye hitap etme hedefine uygun olanlara sahip olması anlamını taşımaktaydı. Sosyal medya kullanıcıları yazdıklarıyla daha fazla kişiye hitap edebilir ya da fotoğrafları ve videoları ile daha fazla ilgi çekebilmek için profillerini gizli tutma yanlısı tavır takınmaya ihtiyaç dahi duymayabilirlerdi.

2001 yılında RAND Corp tarafından hazırlanan bir rapora göre, internet terör örgütlerinin örgütlenme biçimini de büyük ölçüde değiştirecek bir araçtır. Bu örgütlenme biçimi, küçük ve dağınık grupların eylemlerini merkezi komuta olmadan yürütmeleri anlamına gelmekteydi. "Netwar" (Ağ Savaşı) adı verilen bu çatışma durumu, özellikle sosyal medyanın varlığıyla anlam kazanmaktadır. Sosyal medya, coğrafi sınırları görünmez kılmaktadır. Bu sayede taktik veya planlama gibi faaliyetler, farklı bölgelerde yaşayan gruplar ile faal örgütler arasında koordineli bir şekilde yürütülebilmektedir (Arquilla ve Ronfeldt, 2001).

Sosyal medya içeriklerinin dağıtılmasını hızlandırmak için tasarlanmış olan botlar sosyal medyanın karakteristik bir özelliği olan fikir alışverişi yapmaktan çok tasvip

edilmeyen veya fikirlere aykırı bir içeriğin üretilmesi ve dağıtılmasında rol oynaması sonucunda kutuplaşmayı arttıran bir yazılım olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle Facebook ve Twitter üzerinde kolayca programlanabilen otomatik içerik oluşturan bu robotlar, gerçek kullanıcılar tarafından hızlı ve kolaylıkla anlaşılabilen kötü yazılımlar değildirler ve hatta çoğu zaman botlarla etkileşim halinde olabilmektedirler. Bu robotlar, günlük yüzlerce içerik paylaşabilmektedirler. Örneğin ABD seçimlerinde Donald Trump ya da Hillary Rodham Clinton yanlısı tweetlerin büyük bir kısmının botlar tarafından üretildiği anlaşılmıştır (Guilbeault ve Woolley, 2016). Botlar, kişilerin/örgütlerinin/grupların isimlerini yaymak için programlanabilmektedirler. Terör örgütleri de tıpkı diğer kullanıcılar gibi botlardan kolaylıkla fayda sağlayabilmektedir.

Sosyal medya ağlarının sahip oldukları algoritmalar; kişilerin tercihleri, beğendikleri, takip ettikleri, iletişim/etkileşim halinde oldukları kişiler ya da içeriklere göre şekillenmektedir. Kullanıcılar aynı ana fikir üzerinde biçimlendirilmiş içeriklerle daha fazla karşılaşırken zıt oldukları düşünceleri barındıran içeriklere daha az maruz kalmaktadırlar. Sosyal medya uygulamalarının kişilerin “hareketler dökümü” denilen geçmişte beğendikleri ve takip ettikleri kişileri ve sahip oldukları tercihleri hakkındaki verileri toplayarak filtreleme yapmaktadır. Ancak sosyal medya platformlarının sürekli izlenmesi hem fazla maliyetlidir hem de filtreleme seçeneğinin getirilmesi kullanıcılar tarafından eleştirilerek uygulamaların değer kaybetmesine neden olabilir. Aynı zamanda içerikleri kontrol edecek kişilerin politik görüşleri etkili olabilir. Örneğin: ülkelerin/bireylerin terörist olarak değerlendirdiği illegal bir yapı, denetleyen kişinin savunduğu bir “özgürlük savaşçısı” olabilir.

Alex Schmid ve Beatrice de Graaf, terör eylemlerinin bir iletişim eylemi olduğunu, önemli olanın eylemin niteliği değil, mesajın kendisi olduğunu vurgulamışlardır (Akt. Weimann, 2008:71). Örgütler şüphesiz bu nedenle mesajlarını yaymak için medya kuruluşlarına güvenmişlerdir. Modern dönemde ise kendi kontrolleri altında çeşitli medya araçlarını aktif olarak kullanmayı tercih etmişlerdir. Bahsi geçen bu dönemde kullanılan en hayati araçlardan biri sosyal medya olmuştur. Bunun en önemli örneklerinden birisi interneti de oldukça aktif ve etkili kullanan El Kaide'nin eleman temin etmek ve ideolojilerini yaymak amacıyla cihad çağrılarını yapan, eylem gerçekleştiren forumları kullanmasıdır (Al-Rawi, 2018:2). Ayrıca sahip oldukları her türlü argümanı koruyup saklayabilecekleri bulut hesaplarına sahip olmuşlardır (Al-Rawi, 2018:2). İnternet ve

sosyal medya özellikle terör örgütleri için farklı motivasyonlara sahip olanlara ulaşmak için sayısız fırsatı sunmaktadır.

Terör örgütlerinin sosyal medya ağlarında çok sayıda takipçisinin bulunması, hükümetlerin tepki vermeleri konusunda baskı ile karşı karşıya kalmalarıyla sonuçlanabilmektedir (Rothenberger, 2012:10). Gruplar, karşı propaganda veya yanlış bilgilendirme yolları ile doğru bilgilere ulaşarak istihbarat toplayabilir, aleyhte sonuçlanacak bir durumu lehlerine çevirebilirler. Ayrıca sosyal medya üzerinde paylaşılan makale, analiz ve rapor gibi yazılar, terör örgütlerinin eksiklerini anlamaları ve bu eksiklikleri gidermelerine neden olabileceği gibi, onlar için yönlendirici olabilir.

2.2. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SOSYAL MEDYAYI KULLANMA AMAÇLARI

Modern dönemde savaşlar, eski dönemde olduğu gibi yüz yüze değil, ağlarla yapılmaktadır (Arquilla ve Ronfeldt, 2001). Ağlarla yapılan savaşlar daha hızlı ve genellikle lidersizdir (Ressler, 2006:3). Her ne kadar terörizm ile internetin ya da sosyal medyanın var olmak için birbirlerine ihtiyaçları olmasa da bu iki araç birbirinden beslenmektedir. İnternet ve sosyal medya, terörist faaliyetleri gerçekleştirme konusunda katalizör rolü oynamaktadır. Askerî açıdan yeterli donanıma sahip olmayan yapıların, yalnızca güç kullanarak başarı elde edemeyeceklerinin bilincinde olması, onları destek bulmaya ve bulduğu her türlü desteğin sürdürülmesi için davranış kalıpları geliştirmeye iter. Bu ihtiyacı karşılamak için ise yeni ve etkili olan yöntem olan medya teknolojilerini öğrenerek onları kullanmayı benimsemişlerdir.

Sosyal medyada erişimin herkese açık şekilde sağlanması bilgilerin kontrolsüz ve sınırsız yayılmasına olanak sağlarken, örgütlerin hedef kitlelerini artırma fırsatı sağlamıştır (Martin, 2016:262). Ayrıca karşılıklı etkileşimin maliyetinin düşüklüğü ve etkileşim sağlayan platformlara akıllı telefonlar aracılığıyla ulaşılabilir olması, kullanıcıların sanal topluluklar oluşturmalarını teşvik etmektedir. Tüm bu yönleri düşünüldüğünde, sosyal medya özellikle gençlere hitap etmekte ve onların ilgilerini çekmektedir. Teröristlerin ise gençlere ulaşmak amacını gerçekleştirmeleri için sosyal medyayı tercih ediyor olmaları şaşırtıcı değildir. Gençlerin yoğun olarak kullandığı platformlar genellikle popüler olanlardan oluşur ve bu yönüyle hedef kitleye ulaşmak amacına hizmet eder.

Terör örgütleri, aşırılık yanlısı gruplar veya bireyler; interneti yalnızca iletişimin ucuz ya da güvenli olmasından dolayı kullanmazlar. Bunlara ek olarak erişimin kolaylığı, kontrol mekanizmasının gelişmemiş olması, sansür uygulamasının pek mümkün olmaması, bilgi akışının hızlı oluşu, geliştirilmesi mümkün olan alanlara sahip olması, kimliğin gizlenebilirliği, iletişime olarak etkileşimi olanağı da sunması gibi sebepler de örgütleri bu alana yöneltmektedir (Winkler ve Dauber, 2014:1-2). Bu nedenlerle yaygınlaşan terör örgütlerinin sosyal medya kullanımı, örgütlerin propaganda, radikalleştirme, eğitim, finansman, harekete geçirme ve eleman temininde kullandığı önemli bir araç haline gelmiştir (Akt. Rudner, 2017:9). Bu faaliyetleri sürdüren terörist gruplar, kendilerini takip eden insanların davranışlarını etkileyebilmekte ve amaçlarına uygun şekilde kullanabilmektedirler (Gill et al., 2017:3). Ancak bu davranış değişikliğinin tek nedeni örgütler değil, kişinin kendi motivasyonlarıdır. Bu yüzden örgütler internet faaliyetlerini bu tür motivasyonların gelişebileceği varsayımından yola çıkarak şekillendirmektedirler. Rothenberger'in aktardığına göre; Aydınlık Yol örgütünün kapatılmış olan Facebook hesabında Lenin, Stalin ve Mao atıfları bulunmaktaydı. Silahlar ve silahlı insanların fotoğraflarının yanı sıra, logolar, YouTube videoları ile gövde gösterisi yapılmış, şiddeti öven saldırgan bir dil kullanılmıştır. Yine kapatılan Twitter sayfasında ise aynı stratejiler benimsenmiştir. Tehdit veya provokasyon içeren dili ile örgüt logolu kıyafet giyen insan resimlerini kullanmıştır. YouTube'u propaganda videoları yüklemek; Facebook'u ise öğrencilere ulaşmak ve onları birer isyancı/savaşçı haline getirmek için kullanmışlardır. Özgür Aceh Hareketi'nin kapatılan Facebook sayfasında savaş teması bolca işlenmiş, Müslüman olmayanlara yönelik tehditkar bir dil kullanılarak; eğitim kampları, örgütün üniforması, kurbanların fotoğrafları paylaşılmıştır.

ETA ise kapatılan Facebook sayfasında siyasi kararlara atıflar yapmış, bayrak ve logolar ön plana çıkararak gözdağı mesajları vermiş, bomba yapımının anlatıldığı videolar paylaşmıştır. Ayrıca ETA militanları 2009 yılına kadar Twitter'da varlıklarını sürdürmeye devam edebilmişlerdir (2012:16-17). Yine Rothenberger'in (2012) aktardığına göre, Sri Lanka Tamil Kaplanları, sosyal medya hesapları kapatılana dek, yeni üyeleri kazanmak, para toplamak ve terör saldırıları için kullanmışlardır. Ayrıca, YouTube hesapları üzerinden, örgütün koruması altında Tamil'in ne denli "güzel" ve "güvenli" olduğu imajı yaratmak amacıyla müzikle pekiştirilmiş Tamil manzaralı görüntüler paylaşılmıştır (16-18).

Terör örgütleri, kimi zaman örgüt propagandası yaparken onu yücelten mesajlar yerine mizah öğelerini kullanarak içerikler üreterek politik anlamda bir sıkışma yaratmayı hedeflemektedirler (Huey, 2015:4). Hemen hemen her gün karşımıza çıkan sosyal medyanın mizah içeren paylaşımları, modern dönem genç sosyal medya kullanıcılarının oluşturduğu topluluklar tarafından öğretici/bilgilendirici içeriklere tercih edilmektedir. Bu durum hem kişilerin ilgi çekmek ve takipçi kazanmak isteği ile birleştiğinde aynı akımın daha geniş kitlelere yayılmasını beraberinde getirmektedir. Kara mizah adı altında yapılan paylaşımların artması hedef alınan kitlelerde huzursuzluğa, siyasi alanda ise sıkışmaya neden olmaktadır. Kırsal ya şehir farketmeksizin faaliyet gösterilen alandan avantaj kazanmak için sosyal medyanın kullanıma çabası göze çarpmaktadır. Örneğin Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC), film ve belgesel yapımcılarını örgütün tanıtımı ve eylemlerini anlatan belgeseller çekmeleri için davet etmiştir. Bu belgesellerin birçoğu YouTube üzerinden erişilebilir durumdadır ve herhangi bir engel olmaksızın izlenebilmektedir. İnternet ve sosyal medya, özel ve politik mesajları yaymak, yabancı kullanıcılarla iletişim kurmak gibi fırsatlar sunduğu gibi, gruplar ve hücreler arasında ağ oluşumunu oldukça kolaylaştıran ve propagandanın yaygın ve verimli bir şekilde yayılmasına imkân tanımaktadır (Martin, 2016:316).

Terör örgütlerinin sosyal medyanın yarattığı etkinin bilincinde olmaları, bu alanların terörist faaliyetler için kullanılabileceğini anlamalarına neden olmuştur. Bu düşünceye paralel olarak terör örgütleri, amaçlarına ulaşmak için gerçekleştirdikleri bütün faaliyetleri sosyal medyaya kanalize etmişlerdir. Bu çerçevede önümüzdeki bölümlerde geleneksel anlamda sürdürülen propaganda ve iletişim, radikalleştirme, eleman temini, finans ve saldırı faaliyetlerinin bu alanlar kullanılarak yapılmaya çalışıldığı örneklerle anlatılacaktır.

2.2.1. İletişim ve Propaganda

Bilgi ve iletişim teknolojisinin değişen yüzü; kimlik gizliliği, bilgilerin depolanması, ulusal sınırlar gibi kavramlara meydan okumaktadır. Bilgi çağının en modern ve geniş kapsamlı yansımalarından biri olan sosyal medya, özellikle internetin yaygınlaşması ve gelişmiş akıllı telefonların yüksek kullanım oranı sayesinde süreklilik ve ivme kazanmıştır. Özellikle genç kesim ana bilgi kaynağı olarak sosyal medyayı kabul etmektedir (Cordy, 2017:1).

Bilgi ve iletişim teknolojisinin bu modern hali, sosyal hayata etki etmekte ve bu değişikliklere göre davranış kalıplarının geliştirilmesine yol açmaktadır. Özellikle genç kesim kasten veya kazara; okulda ve sosyal ağlarda nefret ve şiddet içeren aşırılıkçı içeriğe maruz kalmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarına siber zorbalığı ve nefret söylemlerinde bulunabilecekleri bir alan sunduğu gibi, rejimlere karşı olan hareketleri desteklemek veya kişilerin kendi aralarında bağlar kurmalarına olanak sağlayacak olası bir “örgütlenme” için gerekli olan maliyeti azaltarak seslerin duyulmasını kolaylaştırmalarına yarar sağlayacakları bir alana da dönüşebilmektedir.

Devletler, ülkelerinde yaşanan muhalif hareketleri bastırmak için askeri unsurları kullanırken, grupların bir araya gelmesini veya iletişimlerini engellemek adına internete erişimi sınırlamayı ya da kesmeyi makul bir yöntem olarak benimsemektedirler. Suriye İç Savaşı esnasında Devlet Başkanı Beşar Esad hükümetinin internet kesintileri ve sansürlemeleri uygulaması (Syrian internet back after 19-hour blackout, 2013; Whittaker, 2013), Arap Baharı sürecinin yaşandığı Mısır’da protestoların artışıyla birlikte dönemin Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek’in internet erişimini tamamen engellemesi ve İran’da 2019 yılının sonlarında benzin fiyatlarına yapılan zam karşısında gerçekleşen protestoların yayılarak artmasıyla internetin ülke çapında kesilmesi (Hafezi, 2019) gibi örnekler, devletlerin bilgi akışını keserek kontrolü kaybetmeme çabasını kanıtlar niteliktedir. Özellikle ifade özgürlüğüne karşı yapılan bu gibi faaliyetler, terör örgütleri için kullanışlı birer propaganda malzemesi olmuştur. Ayrıca terörist web siteleri kapatılmaya zorlandığında ya da kapatıldığında sohbet odaları, forumlar, elektronik posta aracılığıyla yeni web sitesi adresi hakkında bilgi paylaşılmış, trafik kısa süren bir aksaklıktan sonra devam ettirilmiştir (Lewis, 2015:114).

Videolu propagandaların başarıya ulaşması, YouTube gibi video paylaşım sitelerinin kullanılmasına fırsat tanımıştır. Ayrıca günümüzde YouTube gibi video paylaşım siteleri kullanılarak bilgi toplamak mümkündür. Örneğin bir şehir tanıtım videosu, terör örgütlerine saldırı hedefi belirleme konusunda yardımcı olabilir. Öncesinde de belirtildiği üzere en çok tercih edilen video izleme platformu olan YouTube, sahip olduğu özellikler sayesinde örgütlerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Propaganda üretebilme ve küçük alt forumlar yaratabilme potansiyeli olduğu anlaşılmıştır. Paylaşılan videolar herhangi bir organizasyonu desteklemese dahi, muhalif devlet ya da gruplar tarafından kullanılarak tepki göstermelerini sağlayacak potansiyele sahiptir. YouTube yalnızca örgütler tarafından tanıtım, propaganda veya sempatizan bulmak amaçlarıyla

değil, gücünün fark edildiği kesimlerce de kullanılmıştır. Örneğin, seçim kampanyaları döneminde ABD'nin eski başkanı Barack Obama'nın kendi çalışanlarından oluşan gruplar siteye propaganda videoları yüklemişlerdir (Towner ve Dulio, 2011:626-627). Bunun etkili olduğu seçim sonuçlarından görünmektedir. Çoğunlukla gençlerin bu platformları kullanıyor olması gerçeği düşünüldüğünde ilk defa oy kullananların büyük çoğunluğunun Obama'ya oy vermesi şaşırtıcı değildir. Terör örgütleri de YouTube'un bu başarısı karşısında eyleme geçmiş gözükmektedir. Örneğin cihadçı bir web sitede "Allah adına, sizden YouTube'a video yüklemenizi, forumlarda klipler paylaşmanızı rica ediyorum." diyerek "YouTube İstilas" çağrısı yapılmıştır (Jihadist forum calls for "YouTube Invasion.", 2008).

Brian Jenkins'e göre; terör saldırıları, elektronik medyanın ve uluslararası medyanın dikkatini çekecek şekilde tasarlanmaktadır. Rehinelerin olması yalnızca dramayı arttıran bir unsurdur ve teröristler için rehinelerin bir anlamı yoktur. Bütün "gösteri" izleyiciler içindir. Devrin değişmesi ile Jenkins yeni bir tanımlama ihtiyacı duymuştur. Ona göre, teröristler saldırılarında çok fazla insanı öldürmek ve bu ölümlerin çok sayıda insan tarafından izlenmesini istemektedirler (Jenkins, 2006:118). Terörist saldırılar artık kolaylıkla medyada yer bulabildiğinden, propaganda yapmanın zor olmadığını belirtmektedir. Örneğin İslamcı aşırılık yanlıları ve cihadçı örgütler interneti ve sosyal medyayı dini propaganda yaymak, eleman temin etmek, militan eğitmek için kullanmışlardır. İnternet ve sosyal medyanın en etkili isimlerinden biri ise ölümüne kadar olan sürede Enver El Evlaki olmuştur (Rudner, 2017:7). Evlaki, internet ve sosyal medyayı örgüt hedeflerini gerçekleştirmenin yanı sıra, eğitimli Batılılara ulaşmak ve vaazları ile cihadın her Müslüman için bir vazife olduğunun altını çizmek için kullanmıştır.

Sosyal medya sayesinde kutuplaşma, ötekileştirme daha belirgin ve keskin bir hal almış; gruplar bunlardan faydalanarak propagandalarını geniş ölçekte yayma şansı bulmuşlardır (Akt. Alava et al., 2017:12). Azınlık grubun çıkarları göz ardı edildikçe, grup kendini hatırlatma ihtiyacı duyacaktır. Bunun sonucunda grubun istekleri artacak, kendini gösterebileceği alanlara ilgi duymaya başlayacaktır. Modern dönemde kişilerin kendini en rahat ifade edebildiği alan olan sosyal ağlar devreye girecektir. Gelişmiş teknoloji, sunulan her yenilik kişiler, azınlıklar veya terör örgütleri için fırsatlar dünyasıdır. Çevrimiçi interaktif araçlar terör örgütlerine taraftarlarını etkilemek ve onları kazanmak adına bir güç vermektedir. Siyasi hareketler, protestolar ile ilgili üretilmiş etiketler ilgi çeker; dolaylı ya da doğrudan katılımı teşvik eder ve küçük ya da büyük sanal topluluklar oluşmasına

yardımcı olur (Akt. Dean et al., 2012:110). Özellikle cihadçı forumlar, bahsi geçen sanal toplulukların oluştuğu ortamlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cihadçı web sitelerinin takip edilmesi ve aralarındaki iletişimin engellenmesi için gösterilen çabalar, örgütlerin çevrimiçi forumlar kullanmasına neden olmuştur (Akt. Vielleux-LePage, 2016). Çevrimiçi forumlara olan ilgiyle cihadçı forumların sayısının artması aynı dönemlere denk gelmiştir. Bu sayede cihadçı forumların sayısı birkaç bini aşmıştır (Weimann, 2008:74). Forumlar, insanların bilgi alışverişi yaptığı, tartışma ortamlarını oluşturduğu paylaşım platformları olarak tanımlanmaktadır (Simon et al., 2015:611). Cihadçılar, internet ve sosyal medyayı gündemi belirlemek ve yönlendirmek, stratejik hedeflere ulaşmak için kullanmışlardır. Cihadçı forumlarında yer alan etkinliklere katılan herkesin saldırı gerçekleştirmeyeceği bir gerçektir. Ancak bu kişilerin gerek sosyal medya hesaplarını düzenlemesi veya kontrol etmesi, gerekse propaganda yayılmasına yardım etme gibi faaliyetler yürütmesi oldukça önemlidir. Saldırı eylemi gerçekleştirmeyen, ancak bu eylemi teşvik eden bir kişi başka birinin belki de onarcasının gerçekleştirmelerinde kritik bir rol oynayabilmektedirler.

Birleşik Krallık'ta bulunan Sosyal Uyum Merkezi'ne göre, cihadçı web siteleri, sohbet odaları aracılığıyla hedef kitlelere El Kaide'nin dergileri, liderlerinin ya da "seçkin" figürlerinin yazıları ya da vaazları hedef kitlelere ulaştırarak, elektronik sohbet ortamları oluşturmak, etkinlik planlamak ve koordine etmek gibi eylemlerin hayata geçirilmesini amaçlamıştır (Rudner, 2017:6-7). Yanlış bilgilerle ya da yanlış yönlendirme ile takipçilerin/semptizanların/muhaliflerin manipüle edilmesinin engellenmesi neredeyse imkansızdır. Örgütler sosyal medya kampanyalarında devlet veya devletlerin başarısızlıklarını, halkın yoksunluğunu, dinlerini, etnik kökenlerini, milliyetçiliklerini ön plana çıkarmaktadırlar. Böylelikle hedeflerin akıllarına sızarak kalplerini fethetmeye amaçlamaktadırlar.

Propaganda iletişim araçları aracılığı ile bireyin ya da grubun davranışlarını belirlemek, onlara şekil vermek, kontrol etmek ya da değiştirmek için aynı zamanda kamuoyu oluşturmak için gerçekleştirilen eylemler olarak tanımlanmaktadır (Qualter, 1980:268-269). Propaganda faaliyetleri, iletişim araçlarının gelişimi veya çeşitlenmesi gibi koşullara kendini adapte edebilmektedir.

Erişilebilir, mesajı açık, belli bir bütçe ayrılmış olan medya kampanyaları sayesinde sosyal medya, terör gruplarının ve aşırılık yanlısı olanların bir savaş cephesine

dönüşmesine neden olmuştur. Paylaşılan görsel materyaller, ideolojik olarak temellendirilmiştir ve belli bir azınlığı veya düşmanca tepkilerle karşılaşan bir dinin mensuplarını ya da açık bir şekilde zarar verilmek istenen bir devlete karşı bu grupları harekete geçirmek, desteklerini kazanmak veya savaşıma ikna etmek için tasarlanmıştır (Ruston ve Halverson, 2014:107-108). Örneğin ABD'nin Irak işgali esnasında çekilen ve rahatsızlık hissi yaratan, işgal öncesi, işgal dönemi ve sonrası fotoğrafların birleştirilerek oluşturulmasıyla verilen zararın ve bu sayede yaratılan korkunç düzenin tasvir edildiği görüntüler, izleyicileri etkileme kapasitesine sahiptir. Ayrıca Irak işgali ile ABD'nin Afganistan'daki bombalama görüntülerini birlikte kullanmak, ABD'nin Müslüman yoğunluklu nüfuslara sahip topluluklara düşmanlık ettiğine dair genel bir kanının oluşmasına zemin sağlayabilir. Bu tür farklı olayların birleştirilerek anlatılması, genel bir anlatı oluşmasına neden olabilir.

Görsel materyaller kullanılarak verilen yanıt veya tepki, bir metne kıyasla daha hızlı ve güçlüdür. Görsel materyaller izleyici için dikkat çekicidir. Bu yüzden sosyal medya kampanyaları görseller kullanma yoluyla ilgi çekmek için kullanılmıştır. Görseller doğruyu yansıtabileceği gibi, yanlış veya yönlendirici dahi olsa izleyici bir nevi tanıklık ettiği bir olaymış gibi düşünmekte ve kendini olayın içine dahil etmektedir (Winkler ve Dauber, 2014:10). Bu yüzden şiddet görüntüleri içeren herhangi bir video izleyicide duygusal tepkilerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Görsel materyaller özellikle okuryazar oranının düşük olduğu topluluklara ulaşmak açısından büyük öneme sahiptir. Ayrıca görsel materyaller yazılı metinlere nazaran daha akılda kalıcıdır. Bir görsele geliştirilen tepkinin şekli ne olursa olsun, kişinin aklında yer etmesine yardımcı olmaktadır. Özellikle bir görsel karşısında hissedilen olumsuz duygular, içeriğin akılda daha çabuk yer etmesini sağlamaktadır. Olumsuz görüntüler, izleyicinin tutumunu etkileyebilmektedir. Örneğin Irak işgali sırasında ABD'li askerlere ait olumsuz şiddet görüntüleri, ABD'li vatandaşların desteğini operasyona olan ilgisini olumsuz yönde arttırarak desteklerinin azalmasına neden olmuştur. Ayrıca olumsuz görüntüler, kişilerde travmatik etki yaratabilmekte, korku ve endişe gibi duyguları yaygınlaştırabilmektedir.

2.2.2. Radikalleştirme

Yukarıda da belirtildiği üzere, internet ve sosyal ağlar, bireyleri doğrudan radikalleştirmez, fakat radikalleşmelerinde bir nevi katalizör rol oynar. Sosyal medya nefret söylemlerinin “ifade özgürlüğü” olarak görülebildiği, komplo teorilerinin; yönlendirici ya da yanlış bilgilerin kullanılması ile insanların manipüle edilebildiği,

şiddetin normal ve sıradan olarak gösterilmesiyle duyarsızlaştırma stratejisi benimseyip insanların zihinlerine yerleştirildiği, radikalleşmenin yükselişi için gereken özelliklere sahip, etkili bir araçtır (Alava et al., 2017:12). Çevrimiçi radikalleşmeye atıfta bulunulan nedenler kimlik bunalımı veya arayışı, anlam arayışı, yaşanan yerlerde artan eşitsizlikler, dışlanma duygusu, pozitif ayrımcılıktır. Weimann'a göre çevrimiçi radikalleşmenin 4 adımı bulunmaktadır. Bunlar;

1. Hedef belirlenerek aşırılık yanlısı söyleme maruz bırakmak,
2. Söylemlere olumlu yaklaşanları sosyalleştirmek,
3. Seçilen kişilerin radikal materyallere maruz bırakılması ve onlara rehberlik edilmesi ile kişinin kendi kendine radikalleşmeye başlaması,
4. Eleman temin edenler tarafından doğrudan komut almaya hazır hale gelmeleridir (Akt. Alava et al., 2017:24).

İngiliz Güvenlik Servisi'ne göre, internet özellikle gençler için geleneksel radikalleştirme yöntemlerinden daha etkilidir (Akt. Rudner, 2017:8). Modern dönemde özellikle gençler hapisane, üniversite ya da ibadet yerlerinden ziyade internet üzerinden daha kolay bir şekilde radikalleştirilmektedir. Sohbet odaları, mesaj panoları ve forumlar farklı kıtalardan yüzlerce hatta binlerce insanı bir araya getirerek, dijital bir ümmet ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu ortaya çıkan topluluk içinde kişiler birbirleri ile fikirlerini paylaşmakta ve bu yolla radikalleşebilmektedirler. Örneğin 2002 yılında Finlandiya'da Petri Gerdt adında bir kimya öğrencisi, internet üzerinden eriştiği bomba yapımının anlatıldığı kitapçıklar aracılığıyla patlayıcı yapmayı öğrenmiş, Bomba Forumu adlı bir sohbet odasında iletişime geçmiş ve sonucunda bir alışveriş merkezine saldırı düzenlemiştir (Finland Police Free Student, 2002).

Bir vatandaşın ya da grubun radikalleşmesi, yalnızca ülkenin güvenliğine bir tehdit değildir. Aynı zamanda vatandaşı olduğu bir ülkeye ait ortak değerlere veya inanç sistemine ya da düzenine karşı bir meydan okuması ya da onu göz ardı edebilme potansiyeline sahip olması nedeniyle de tehdit oluşturabilmektedir (Powers ve Armstrong, 2014:166-167). Ayrıca devletler bir saldırıyla karşı karşıya geldiklerinde ya da saldırı tehdidi algıladıkları hareketler karşısında yanlış politikalar izleyerek daha fazla kişinin terörize olmalarına neden olabilirler.

Şiddet veya olumsuz öğeler içeren görüntüler bir ülkenin kültürünün bir parçası haline gelerek o ülkenin o şekilde tanıtılmasına olanak sağlayabilir. Örneğin ABD'nin Irak

işgali görüntüleri, “özgürlük” operasyonunun simgesi haline gelmiştir. Ayrıca görsel materyaller hafızalarda sağlam bir yer edinerek görüntüdekiler ya da o görüntüye neden olanlar hakkında olumlu ya da olumsuz duyguları uyandırabilir. Ayrıca bir kişinin sahip olduğu hayal gücü, gördüğü bir görüntüyü farklı şekillerde düşünmesine neden olabilir. Görüntüdeki olayın nasıl ve neden olduğu veya sonrasında ne olduğu gibi soruları sormasına ya da görüntü karşısında memnuniyet, öfke, rahatsızlık, korku gibi duyguları hissetmesine neden olabilir. Bu durum herhangi bir tepkinin gelişmesine neden olabilir.

Siber nefret, internetteki nefret gruplarına katılımı ve radikalleşmeyi de beraberinde getirerek yalnız kurt eylemlerine teşvik edebilmektedir. Örneğin herhangi bir terör örgütü üyesi olmayıp çevrimiçi radikalleşen Arid Uka, 1 Mart 2011'de 2 ABD askerini öldürmüş, 2 kişinin de yaralanmasına sebep olmuştur. Cihadçılar tarafından servis edilen Müslüman bir kadının tecavüze uğradığına dair videoyu izledikten sonra eylemini gerçekleştirmiştir. Tutuklandıktan sonra ise internet geçmişi araştırılmış, Facebook profilindeki cihadçı içeriklere ulaşılmıştır (Weimann, 2014:1). Ayrıca yalnız kurt eylemlerini teşvik eden video içeriklerinin ulaşılabilirdiği platformlardan birisi ise YouTube olmuştur. YouTube’da bomba yapımı videoları mevcuttur ve erişim oldukça kolaydır. YouTube’u en etkili kullanan isimlerden biri ise Enver El Evlaki olduğu belirtilmiştir. Rashonora Chadry, 14 Mayıs 2010’da Şeyh Abdullah Azzam’ın kadınların bile şiddete başvurma sorumluluğu olduğunu belirttiği YouTube videosuna atıfta bulunarak, yanlışlıkla Evlaki videolarından birine denk gelip izledikten sonra radikalleşmiştir (Pearson, 2016:9). 2010 yılında Stockholm’de El Kaide hücreleriyle bağlantılı olan biriyle iletişim halindeyken intihar saldırısı gerçekleştiren Taimour Abdulwahab al-Abdaly’nin Facebook profilinde “İslami Hilafet Devleti” ve “İslami yargı günü” gibi sayfaları beğendiği; gözleri bağlı olan bir Iraklı adamın Amerikan askerleri tarafından aşağılanması ve istismar edilmesi görüntülerini paylaştığı ve gönderdiği bir elektronik postada cihad için hareket ettiğini belirttiği ortaya çıkmıştır (Paige, 2010).

Bilgi ve iletişim teknolojileri aynı fikirde uzlaşan, sosyal durumlarından doğan hayal kırıklıkları yaşayan kişilerin birbirleri ile buluşabilecekleri forum, blog, sohbet odaları ve sosyal medya platformları barındırması açısından tercih edilebilir seçeneklere sahiptir. Örneğin Norveç’teki saldırının faili olan Anders Breivik bir blog yazarıydı ve Neo-Nazi yanlısı olan Wade Micheal Page’in sahibi olduğu “Dazlak Hareketi”nin çevrimiçi portalı olan Hammerskin Nation ile yakından bağlantılıydı (Powers ve Armstrong, 2014:166).

Sohbet odaları, özellikle gençlerin radikalleştirici alıntılara maruz bırakılma oranlarının oldukça yüksek olduğu (Hussain ve Saltman, 2014), kişilerin deneyimlerini paylaşabildikleri, fikirlerini ve iletişimlerini güçlendirerek farklı konular hakkında tartışabildikleri alanlardır. Manipülasyona açıktır ve militan temin etmek için görevlendirilen veya onlara aracılık eden kişilerin iletişime geçerek bilgiler paylaştığı ve hatta radikalleştirilen kişilerin seyahat etmelerine yardımcı oldukları yerlerdir. Sohbet odalarına davet edilmek, kişiye belirli bir gruba dahil olma motivasyonu sağlayabildiğinden örgütler tarafından tercih edilen en etkili stratejilerden biridir. Gruba katılan kişi ya da kişilerin gruba sadık olduğuna dair kanıt istenir. Bu kanıtlar; propaganda içeren elektronik posta göndermek, tartışma forumlarında kışkırtıcı yorumlar yazmak ya da çevrimiçi bağış toplamaya katkıda bulunmak gibi eylemlerdir (Alava et al., 2017:25-26). Örneğin Colleen LaRose, (Jihad Jane), YouTube’da yer alan İsrail’in Gazze’ye düzenlediği hava saldırısına ait videoları izledikten sonra cihadçı sohbet odalarına katılarak radikalleşmiştir (Clarke, 2020) ve terör örgütlerine fon sağlamaktan suçlu bulunmuştur

2.2.3. Eleman Temini ve Eğitim

Eleman temini, terör örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmek ve saflarına katmak için özellikle genç bireyleri ikna ederek işe almaları şeklinde ifade edilebilir. Örneğin Yahudi ve Katolik kökenli bir ailenin soyundan gelen Adam Yahiyeye Gadahn kod adlı Adam Pearlman, aşırılık yanlısı liderlerle etkileşimi sonrasında El Kaide’ye katılmış, örgütün medya kolu olan Es Sahab’ı YouTube kanalı üzerinden kullanarak propaganda yapmayı sürdürmüştür (Chatfield et al., 2015:243). Adam Yahiyeye Gadahn, İkinci Dünya Savaşı sırasında İngilizce dilini kullanarak Japon propagandası yapan Tokyo Rose örneğindeki gibi bir rol benimsemiş ve Amerikan karşıtı söylemlerde bulunarak yüzlerce insanın görüşünün değişmesini sağlamış, onları benzer roller üstlenmeye itmiştir (Chatfield et al., 2015:243).

Terör örgütleri, ihtiyaçları olan kara desteğini sağlamak için bireyleri radikalleştirerek ikna etme eğiliminde olmuşlardır. Bu ihtiyacın direkt ve en kolay karşılığı ise günümüzde sosyal medya olarak gözükmektedir. Örgütler, davalarını ve davalarının gerekliliği hakkında bilgi vererek farkındalık oluşturmak, farkındalığı propaganda haline getirip davalarını savunacak bireyleri temin etmek ve aynı sanal ortamı kullanma yolunu tercih etmektedirler. Yalnızca sosyal medya üzerinden değil, internetin sağladığı bütün imkanları değerlendirmekte olan terör örgütleri, kendi resmi web sitelerini oluşturarak yaptıkları faaliyetleri, uğradıkları saldırıları ve saldıran taraflara karşı propaganda

üretimini, amaçlarını; manifestolarını ve öldürülen (kendi tabirleriyle şehit edilen) savaşçıların isimlerini açıkladıkları yeni alanlar oluşturmuşlardır.

Teröristlerin sayısının artmasının tek dinamiği internet olmamasına rağmen kişilerin artan internet kullanım oranı radikalleşmenin ve öğrenmenin etkili bir aracı olmuştur. Ayrıca kişilerin yaşları göz önüne alınarak yapılan araştırmalar sonucunda genç insanların sanal etkileşime ve sanal eğitime daha meyilli olduğu anlaşılmıştır. Sosyal medyanın ideolojik yönlendirme ve işe alma süreci gibi politik alandaki rolü tam olarak netleştirilmemiş olsa da bu aracın eleman temininde yardımcı bir rol oynadığını söylemek yanlış olmaz. Çünkü internet ve sosyal medyada sunulan özgürlük, bireylere arzu ettikleri içeriklere istedikleri anda ulaşabilme fırsatını tanımıştır. Benzer fikirlere sahip kişilerin takip edilebilmesi, fikir alışverişinde bulunabilmesi, dayanışma platformları oluşturulması yaygın hale geldikçe bireyler/gruplar arası kutuplaşma artmış, aşırılıkçı hareketlerin oluşmasına zemin hazırlanmıştır. Bireylerin yaşam alanları içerisinde, radikal içerikler veya liderlerle temasa geçmeleri çok daha kolay, ucuz ve hatta güvenli hal almıştır. Sosyal medya kullanıcılarının içerik paylaşımı noktasında herhangi bir engelle karşılaşmalarının, özellikle örgütlerin hedef kitlesini oluşturmak ve onlara ulaşmak amacıyla çalışmalarının yürütmelerine yardımcı olduğu savunulmaktadır. Hedef kitle ise eylemsellik sürecinde sosyal medyayı aktif olarak kullanarak bireyleri kendi yanlarına çekebilmek amacıyla ikna ederek kampanyalarına katılımlarını sağlayabilirler (Zeitsoff, 2017:8).

Halihazırda sahip oldukları şartlardan tatmin olmamış veya ideolojik anlamda bir arayışta olan bireyler, çevrimiçi sosyal medya uygulamalarında paylaşılan içeriklerden etkilenebilmekte, radikalleşebilmekte ve hatta tespitinin zor olacağı yalnız kurt eylemleri gerçekleştirebilmektedirler (Zeitsoff, 2017:8-9). 5 Mart 2019 yılında Brenton Tarrant adlı bir “yalnız kurt” eylemci, Yeni Zelanda’da iki ibadethaneye silahlı saldırı düzenleyerek 51 kişinin ölümüne neden olmuştur (Hollingsworth, 2019). Tarrant, Norveç’te 77 kişinin ölümüyle sonuçlanan kamp baskınının faili olan Anders Breivik tarafından yazılan, internet üzerinden eriştiği manifestodan etkilenmiş ve kendisi de bir manifesto hazırlamıştır (Seierstad, 2019). Bu manifestoyu, aynı zamanda gerçekleştirdiği saldırıyı canlı yayınladığı Facebook’ta paylaşmıştır. İnternete veya sosyal medyaya yüklenen içeriklerin kaybolmadığına verilebilecek en iyi örnek ise Facebook tarafından kaldırılan Brenton Tarrant’ın canlı yayın videosuna daha sonra birçok site aracılığıyla ulaşabilmenin

mümkün olmasıdır. Ayrıca Tarrant, çevrimiçi oyun olan “Fortnite”dan ilham alarak katil olmayı oradan öğrendiğini açıkça ifade etmiştir (Groll, 2019).

Kimi sosyal medya uygulamalarının kullanılma nedenleri hakkında çelişkili bilgiler verilmiş olsa da eleman temin etmek için kullanıldıkları açıktır. Örneğin ABD İç Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan rapora göre, Facebook, terör örgütleri tarafından eleman temin etmek, silahları tanıtmak, patlayıcı maddeler üretmek hakkında bilgiler vermek amacıyla kullanılmış, cihadçı gruplar oluşturularak cihad yanlısı materyaller dağıtılmıştır (Allen, 2010). Ancak Facebook çoğunlukla bilgi ve görsel materyallerin paylaşıldığı; grupların oluşturulduğu platformdur. Facebook’un takip sistemine sahip olması örgütlerin eleman temini ve saldırı planları yapmayı tercih etmemelerine neden olmaktadır (Alava et al., 2017:15). Twitter ise Facebook’tan farklı olarak, kimliği gizlemenin daha kolay olması ve takip sisteminin Facebook kadar gelişmemiş olması sayesinde izlenmesi zor olan bir platformdur. Bu yüzden militan temin edenler açısından Twitter iletişim kolaylığı sağladığından cezbedicidir. Terörist faaliyetlerden biri olan YouTube’da ise eğitim videosu olarak tanımlanan ve şiddeti teşvik etmeyeceği düşünülen videolar yayınlamanın, YouTube politikasına aykırı olmadığı gerekçesiyle kaldırmamaktadır. Örneğin 2010 yılında Enver el Evlaki’nin YouTube’da yayınladığı beş binden fazla videosu olduğu belirtilmiştir (Dean et al., 2012:112). İçerik paylaşımının rahatça yapıldığı sosyal medya platformlarının kontrol edilemezliği sayesinde örgütler eylemlerini meşru zeminlere oturtabiliyorlardı, takipçileriyle iletişime geçerek, onları temin edebilecekleri bir alana sahip oluyorlardı. Fakat bu platformlar üzerinde oluşan baskı, platform sahiplerinin aşırılıkçı içerikleri paylaşan hesapları askıya almasıyla sonuçlanmıştır. Bu yüzden terörist faaliyetleri bu platformlar üzerinden yürütmek için alternatif alanlara ihtiyaç duyulmuştur.

Takip edilebilen ortamlarda eğitim vermenin zorlaşması üzerine eğitim çevrimiçi alana kaydırılmıştır. Bu alanlardan biri ise şüphesiz forumlar olmuştur. Forumlar potansiyel cihadçıları birbirine bağlayan, sanal bir ümmet topluluğu oluşturulan alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum dini inancın getirileri doğrultusunda yapılması gerekenler hakkında homojen bir bilgi oluşmasına katkı sağlamaktadır. Oluşan bu “sanal ümmet” radikalleştirilebilmekte ve cihad anlayışının bir parçası olabilmektedir.

Oluşturulan bu “sanal ümmet” için ikinci adım ise onların nasıl eğitileceği konusudur. Cihadçı forumlarda gübrenin nereden alınacağı, el yapımı bombaların nasıl yapılacağı ve nerelere yerleştirileceğine dair bilgilere rahatlıkla ulaşılabilirken, küresel

cihadçı forumlardan biri olan El İkhlas'da ise cep telefonu ile aktive edilen patlayıcılar hakkında bilgiler özgürce paylaşıyordu (Akt. Amble, 2012:343).

2.2.4. Finans

Örgütlerin internette varlıklarının öncelikli amaçları propaganda yaymak ve eleman temin etmek olsa da internet ve sosyal medya fon toplamak için güvenilir bir araç olarak değer görmüştür. Hamas, El Kaide, Hizbullah gibi terör örgütleri internetin sağladığı erişim kolaylığı, hızlı iletişim ve gizliliğin sağlanabilmesi sayesinde verdiği güven duygusu ile gerekli fonu toplamak ve aktarmak için internete güvenmişlerdir (Jacobson, 2010:353). El Kaide; küresel fon ağı, yardım kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, web siteleri, sohbet odaları ve forumlar aracılığıyla fon sağlamıştır. Örneğin El Kaide ile bağlantılı sosyal medya platformları üzerinden Batı'daki Müslümanlardan silah ve diğer ihtiyaçları karşılamak için para toplamak adına El-Sadaqah adlı bir girişim olduğu anlaşılmıştır. Özellikle kripto para toplanılan bu girişimin sözcüsü Hassan Abdo, kripto para transferi sayesinde gizliliklerini koruyabildiklerini belirtmiştir (Forrest ve Scheck, 2018).

Sosyal medya yüzlerce hatta yüz binlerce potansiyel bağışçıya ulaşımı mümkün kılan sanal ortamlara sahiptir. Herhangi bir sosyal medya ağında kişiler kendi fikirleri ile uyumlu olan kişileri takip etmeye eğilimlidirler ve onların ideolojilerine benzer ideolojilere sahiptirler. Bu yüzden takip edilen kişiye güven vardır ve bu kişi ya da kişilerce düzenlenen ya da duyurulan herhangi bir bağış kampanyası başarılı olmaması mümkün gözükmemektedir. Sosyal medyada hastalıktan, hayvan haklarına; hayır kurumlarından, örgütlere kadar birçok konuda bağış için çağrılar yapılmaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı, Ağustos 2014'te bağış toplama ağlarının, bağışları toplamak, bağışçılarla ya da terör örgütleriyle iletişim kurmak için sosyal medyaya güvendiklerini belirtmiştir (Harf, 2014). Ancak sosyal medya gönderilerinin doğruluğunu anlamak zordur. Cihadçı örgütler hayır kurumlarını fon toplamak için kullanmaktadırlar. ABD Hazine Bakanlığı'nın iddiasına göre, kurucusunun James Alexander McLintock olduğu Pakistan merkezli al-Rahmah Refah Örgütü, cihadçı örgütleri finanse etmek için çocukların fotoğraflarını, Afgan kimlik belgelerini, cep telefon numaralarını kullanarak El Kaide, Taliban ve Lashkar e-Taiba'ya göndermek üzere bağış kampanyaları düzenlemiştir (Dundee man James McLintock put on "global terrorist" list, 2016), yalnızca Birleşik Krallık'tan Nisan 2011-2012 arasında 180.000 dolar bağış toplanmıştır (Keatinge ve Keen, 2019a:14). Sosyal medya aracılığı ile toplanan bağışların ne denli çok olduğunu ve etkisini saptayabilmek oldukça zordur.

Anonim hesaplar aracılığıyla ya da şifreleme yönteminin kullanıldığı bir uygulama yoluyla yapıldığında ise kaynağına erişmek oldukça zorlaşmaktadır. Bu gibi ortamlarda insanlar daha kolay güvenir ve inanırlar. Bilerek ya da bilmeyerek bağış yaparlar. Kara para aklama, dolandırıcılık sosyal medya platformları aracılığı ile yapılabilmektedir ve bu yerler, kötü kullanılmaya karşı oldukça savunmasızdır. Bağışların, terörist amaçları gerçekleştirebilmek adına suistimal edilmesi de yaygın bir durumdur (Keatinge ve Keen, 2019:7). Terör örgütleri sosyal medya üzerinden örgütün hedeflerini desteklemek için finansman çağrısı yapmak, bağışçıları ve finans kaynaklarını bir ödeme platformuna yönlendirmek gibi faaliyetler sürdürmüşlerdir (Keatinge ve Keen, 2019a:3). Örneğin IRA kendi web sitesi üzerinden kredi kartıyla bağış sistemi kurmuş, Çeçen savaşçıları ise internette bağış yapılabilecek banka hesaplarını duyurmuştur.

İnternette üzerinden katılım gösterilen anketler, alışveriş sitelerinden yapılan alışveriş esnasında verilen bilgiler, siparişlerin niteliğinin bilinmesi gibi faktörler terör örgütlerine kişileri tanıma ve faaliyetlerini bu bilgiler ışığında hazırlayarak harekete geçmelerine ve bağış istemelerine olanak sağlamaktadır (Weimann, 2004:78). Bunların yanı sıra, modern dönemde internet ve sosyal medya finansal transferler için önemli bir araç haline gelmiştir. Sosyal medyada seferberlik hali oluşturabilmek mümkündür ve örgütler bu yolla daha fazla sponsora erişim fırsatı yakalayabilmektedirler. Sosyal medya, mesajların iletilebilmesi kolaylığını ortaya çıkardığından, destekçi toplamak, finans kaynakları bulmak ya da onları artırmak için ideal bir ortamdır.

Cihadçı terör örgütleri/teröristler sosyal medyayı finansal anlamda belirli şekillerde kullanır. Kullanılan yöntemler kısaca; hedef kitleyi fotoğraflar ve videolar paylaşarak kampanya oluşturma odaklı teşvik etmek, belirlenen hedefe ulaşmak için kişileri bağışçı olmaya özendirme ve kişilerle iletişime geçerek ya da görsel materyallerle güçlendirilmiş motive edici bir metin kullanmak olarak sıralanabilir. Örneğin Suudi Abdullah Mhesne, El Nusra Cephesi ve diğer İslami taburları desteklemek amacıyla kutsal kitaptan alıntılar yapmış, silah ve mühimmat için “Paranızla Cihad Yapın” kampanyası başlatmıştır (Kumar, 2014; Shankar, 2016). Bir diğer bağış kampanyası ise Twitter’da @nafeer_aqsa100 kullanıcı adıyla oluşturulan Nafir El Aksa (El Aksa için Harekete Geçme) bağış kampanyasında bir militan için gerekli olan her şey için gereken para miktarı ve silah, mühimmat, makineli tüfek, roketatar gibi silahlar için toplanılması istenen para miktarı açıkça belirtilmiştir (Shankar, 2016).

2.2.5. Sosyal Medyanın Silahlandırılması

Askeri faaliyetler olan istihbarat toplama, psikolojik savaş, komuta ve kontrol faaliyetleri, eylemleri organize etmek ve savaşçı toplamak gibi eylemlerin sosyal medya üzerinden gerçekleştirilmesini “sosyal medyanın silahlandırılması” olarak tanımlanmıştır (Akt. Cordy, 2017:4). Askeri gücün büyük çoğunluğu komuta, kontrol, iletişim, istihbarat, gözetleme ve keşif gibi eylemlerden oluşmaktadır (Tibbetts, 2002:6). Nasıl telgraf ordular için planlama, kontrol, komuta gibi faaliyetler için hayati bir önem taşıdı ise internet ve sosyal medya uygulamaları da terör örgütleri için benzer bir önem arz etmiştir. Ancak, teknolojik gelişmeler sayesinde bu güce erişim yalnızca devletler lehine değildir. Devlet dışı aktörlerin ya da muhaliflerin sosyal medyayı kullanmaya yönelik ilgisi sürekli artmaktadır. Örneğin terör örgütleri eylem organizasyonu ve bunların koordinasyonu için internette var olan sohbet odalarını, elektronik postayı, sosyal medya platformlarını kullanmaktadırlar. Aynı zamanda bir lokasyon hakkında bilgi edinmek veya patlayıcı madde yapımı gibi konularda arama motorları benzersiz bir dijital kütüphanedir.

Terörist bilgi kaynaklarından bir diğeri ise Google Earth, Yandex Maps gibi ücretsiz programlardan elde edilen uydu görüntüleridir. Bu programlar sayesinde halkın yoğun olarak kullanıldığı yerler, kamu binaları, alışveriş merkezleri, tarihi yerler, ulaşım yerleri gibi hedef olabilecek noktalar hakkında kolaylıkla bilgi edinebilmektedirler. Ancak terör örgütleri bu açık kaynak istihbaratını sadece yumuşak hedeflere ya da sivil binalara yönelik değil, askeri hedeflere dönük olarak da kullanabilmektedir.

Facebook; terör örgütlerince bomba yapımı, silahların bakımı ve kullanımı, taktik ve bilgilerin paylaşılması, aşırılık yanlısı forumlara yönlendirilme, propaganda, ideolojik mesajlaşma ve radikalleştirme gibi amaçlar için kullanılmıştır (Dean et al., 2012:6-7). Örneğin Yahoo bir dönem El Kaide'nin operasyon planlamak için kullandığı en önemli platformlardan biri olmuştur (Weimann, 2008:76).

Sosyal medyanın askeri alanlardaki eylemlerinin göz önüne serildiği birçok örnek mevcuttur. ABD'nin Haziran 2015'te bir IŞİD militanının coğrafi konumunu gösteren özçekim fotoğrafını sosyal medya hesabında paylaşması, Amerikan istihbaratı tarafından fark edilmesine ve yerinin tespit edilmesine neden olmuş, böylece bulunduğu karargaha hava saldırısı düzenlenmiştir (Dearden, 2017). Ayrıca NATO istihbarat çalışanlarının Trablus'tan yapılan Twitter yayınlarını izlemesi (Norton-Taylor ve Hopkins, 2011) ve Haziran 2016 yılında yapılan askeri tatbikat esnasında Avustralyalı istihbarat analistlerinin,

tatbikata katılan tarafların konumlarını, ekipmanlarını yalnızca sosyal medyada bulunan bilgiler sayesinde analiz etmeleri (Cordy, 2017:5) sosyal medyanın “silahlandırılması”na verilebilecek örneklerdendir. Sosyal medya faaliyetleri sanal olarak değerlendirilse de bir örgüte katılmak, örgüte para yardımı yapmak, protesto gösterileri düzenlemek veya terör saldırıları düzenlemek, sivil hayata etkileri büyük olan kaçınılmaz bir gerçekliktir.

Sosyal medya, güçlü devletlerle çatışma halinde olan devletlere ya da gruplara rekabet ortamı sağlayacak güçtedir. Örneğin 2012 yılında İsrail’in Gazze’yi bombalamasıyla başlayan süreç, İsrail’in Twitter üzerinden savaş ilanı ile devam etmiştir. İki taraf yaşanmakta olan çatışmayı karşılıklı bir “Twitter Savaşı” haline getirerek (Israel and Hamas wage Twitter war over Gaza conflict, 2012), uluslararası desteği alma çabasına girişmişlerdir. Benzer bir örnek ise Pakistan Savunma Bakanı’nın manipülasyona açık olduğu daha önce de belirtilen sosyal medyada okuduğu sahte bir habere karşılık, İsrail’e nükleer silah kullanacağı yönündeki tehditleri Twitter üzerinden gerçekleştirmesidir (Goldman, 2016).

Verilen örnekler göz önünde bulundurulduğunda iletişim teknolojilerine ihtiyaç duyulması şaşırtıcı değildir. Özellikle sosyal medya, iletişimin en hızlı ve kolay yolu olmasından en çok tercih edilen araçlarından biridir. Dikkat çeken gelişmelerin, tepki uyandırmak istenen hareketlerin veya ihlallerin dile getirildiği içeriklerin bu platformlarda paylaşılması kolektif bilinci oluşturmak açısından önemli ve gerekli görünmektedir. Sosyal medya yalnızca protestoları organize etmek amacıyla bireyler tarafından değil, isyancı gruplar tarafından da kullanılmıştır. Ayrıca örgütlerin illegal yapılarına destek bulma çalışmalarını bu kanal aracılığıyla yapması, savaş açtığı devlete karşı devlete karşı tehlike yaratabilmektedir. Ancak sosyal medya sadece göstericiler ya da gruplar tarafından değil, güvenlik güçleri açısından da araçsallaştırılabilmektedir. Herhangi bir eylemin yerini ve zamanını bilmek onu engellemek açısından kolluk kuvvetlerine kolaylık sağlayabilmektedir. Bu yüzden sosyal medya veya genel anlamda iletişim teknolojisi kullanıcılarına fayda sağladığı gibi hem geliştirilmesi hem de mücadele edilmesi gereken bir alana dönüşmüştür.

2.3. TERÖRİST SALDIRININ ARACI VE HEDEFİ OLARAK SOSYAL MEDYA

Terör örgütlerinin sosyal medyanın ortaya çıkış zamanlarında keşfedilmesinin ilk örneği Hindistan’ın Mumbai kentinde yaşanan saldırıdır. 26-29 Kasım tarihleri arasında

Lashkar e-Taiba adlı örgütün gerçekleştirdiği bu saldırı 195 kişinin ölümü, yaklaşık 300 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanmıştır (Chamberlain, 2008). Bu saldırı esnasında militanlar, saldırıda aktif olarak yer almayanlarla iletişimi dönemin son teknoloji ürünü olan BlackBerry telefonları üzerinden şifreli bir şekilde sağlarken, Twitter üzerinden kritik bilgileri iletmişlerdir (Arthur, 2008). Saldırının takibinin Twitter’da #Mumbai etiketi üzerinden yapıyor olması, Hindistan hükümetini uygulamaya erişimi engellemeye itmiştir.

Twitter, terör örgütlerinin veya sempatanlarının en aktif kullandığı uygulamalardan biridir. Propaganda yaymak ve uluslararası iletişiminin sağlamak için Twitter cazip bir sığınak haline gelmiştir. Aynı zamanda paylaşımın anlık yapıyor olmasının da verdiği kontrol edilemezlik, ayrıca güvenilir olarak kabul edilen “onaylanmış profillere” (verified account) sahip, haber ajanslarının çoğunlukla meşru ve doğru haber paylaşıyor olması, terör örgütü üyelerinin hedefi haline getirmesine neden olabilmektedir. Twitter’da paylaşılan yanlış ya da henüz gerçekleşmemiş bilgiler insanları galeyana getirebilmektedir. Örneğin 23 Nisan 2013 yılında Beşar Esad’a yakınlığıyla bilinen Suriye Elektronik Ordusu tarafından Associated Press’in Twitter’daki resmi hesabı ele geçirilerek Beyaz Saray’da bomba patladığı ve dönemin devlet başkanı Barack Obama’nın yaralı olduğunu belirten tweet atılmıştır. Küçük çaplı bir kaosa neden olan bu haber yalanlanıncaya kadar borsayı 136 milyar dolar zarara uğratmıştır (Fisher, 2013). Benzer bir şekilde web sitelerinin kapatılmasına karşılık Taliban, 9 Eylül Saldırıları’nın yıldönümü için o dönemde 140 karakterli kullanılan Twitter’da 140 karakteri aşan bir mesaj yayınlarken hem sisteme karşı koyduğunu göstermiş hem de elde ettikleri “zafer”i kutlamıştır (Weimann, 2014:9). Örgütler sosyal medyayı aktif ve etkili kullanan yapılar olsalar da mevcut imkanları ve teknik bilgiye sahip militanlarının potansiyeline rağmen, düzenledikleri siber saldırılar sınırlı düzeydedir.

Başkalarının ya da sahte kimliğiyle sosyal medya hesabı oluşturabilme kolaylığı, kişinin gerçek kimliğinin belirlenmesinde ve dolayısıyla takip edilmesinde güçlük yaratır. Genellikle kimlikleri açığa çıkarılmadan hesaplar kullanım şartlarına aykırı oldukları gerekçesiyle kapatılmaktadır. Ancak daha öncesinde de belirtildiği gibi sosyal ağlarda bir hesabın kapatılması çözüm değildir. Örneğin El Nusra Cephesi’nin resmi Twitter hesabı kapatıldıktan çok kısa bir süre sonra yeni bir hesap açılmış, aynı gün içinde 24.000 takipçi kazanmışlardır (Weimann, 2014:10).

Örgütlerin etkin ve aktif olarak kullandıkları bir diğer uygulama ise YouTube olduğu belirtilmiştir. Bu amaçlar propaganda videoları yayınlamaktan eleman temin etmeye kadar değişkenlik gösteriyordu. Bu faaliyetlerin yanı sıra YouTube, örgütlerin gerçekleştirdikleri saldırıları üstlendiklerini belirttikleri videoları paylaşımlarıyla da defalarca gündeme gelmiştir. Bunlardan biri, Rusya'nın Bin Ladin'i olarak anılan Kafkasya Emirligi örgütünün eski lideri Doku Umarov'un, 2010 yılında 40 kişinin ölümüyle sonuçlanan Moskova metro saldırısını ve 36 kişinin ölümüyle sonuçlanan Domodedovo Havalimanı saldırısını üstlendiği videoları YouTube üzerinden paylaşmasıdır (Hannah, 2011). Verilen örnekten de anlaşılacağı gibi saldırı üstlenmek için kullanıldığı gibi yalnız kurt eylemlerini teşvik ve buna yönelik eğitim için de tercih edilmiştir. Örneğin Hamas'ın askeri Kanadı İzzeddin El Kassam Tugayları tarafından bomba yapımı ve silahlar hakkında bilgi verdikleri ayrıca İsrail askerlerinin öldürülme görüntülerini içeren bir YouTube serisi yayınlamıştır (Weimann, 2014:12). Ancak uygulama şiddet içeren görüntüleri içeren videolar, YouTube'un kullanım şartlarını ihlal ettiğinden bu tür videolar kaldırılmış, hesaplar kapatılmıştır. Bunun sonucunda örgütler videolarını paylaşabilecekleri alternatif bir platform arayışına girmişlerdir. Örneğin Hamas, YouTube benzeri özelliklerine sahip olan AqsaTube adında bir uygulamayı duyurarak içerisinde Filistin militanlarına ait videolar paylaşmışlardır (Thorold, 2008).

YouTube gibi platformlarda paylaşılan videoların içeriğinin akılda kalıcı olduğunu iyice kavrayan örgütler, kimi eylemlerini dahi canlı bir biçimde aktarmaya başlamışlardır. Örneğin 2013 yılının Eylül ayında El Şebab adlı örgüt Kenya'nın başkenti Nairobi'de gerçekleştirdikleri 67 kişinin öldüğü 175 kişinin yaralandığı 4 gün süren saldırıyı, ülke genelinde yüksek oranda kullanılan Twitter aracılığıyla @HSM_Press hesabı üzerinden canlı olarak duyurmuştur (Simon et al., 2014:1; Weimann, 2014:8). Örgüt canlı olarak duyurduğu saldırıyı üstlenerek, gelişmeleri anbean bu hesap üzerinden paylaşmaya devam etmiştir. Alışveriş merkezinde yaşanan gelişmeler, örgütün sosyal medya paylaşımları ve #WestGate #WestGateAttack etiketleri sayesinde uluslararası medya, güvenlik güçleri ve halk tarafından takip edilebilmiştir. Saldırıyı takip eden halk, olayın gidişatı hakkında bilgi edinmek, bilgi akışını sağlamak ve hükümet ile güvenlik güçlerini eleştirmek gibi çeşitli motivasyonlar ile hareket etmekteydi (Simon et al., 2014:6). Ancak daha öncesinde de bahsedildiği üzere manipülasyona açık olan bu platform, saldırı hakkında bilgi paylaşımı yapmak isteyen halkın doğru veya yanlış olan görsel materyalleri paylaşması ile işleri zora sokabilir, istemeden de olsa terörist grubun zaman ve avantaj kazanmasına neden olabilir.

Bu yüzden bu saldırı esnasında özellikle halka güvenlik güçlerine ait görüntülerin paylaşılmaması çağrısında bulunulmuştur. Çünkü böyle bir durumda teröristler, yapılacak karşı bir operasyona dair verileri elde edip karşılık verebilirler.

Sonuç olarak terör örgütleri, sosyal medyanın sahip olduğu sayısız özelliği kavramış, bu alanı etkili bir biçimde kullanmaya gayret eden yapılar olarak karşımıza çıkmıştır. Son bölümde ise sosyal medya kullanımını başka bir noktaya taşıyan, yalnızca etkili değil, aynı zamanda örgüt adına “başarılı” bir şekilde kullanan terör örgütü IŞİD’in kuruluşuna değinilerek sanal ortamda yürüttüğü faaliyetleri örneklerle açıklanacaktır.

BÖLÜM III

3. ÖRNEK OLAY: İŞİD'İN SOSYAL MEDYAYI KULLANIMI

Geçmişten günümüze terörist faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanlardaki dönüşüm dikkate değerdir. Çalışmanın son bölümünde ise bu değişimin net bir biçimde görüldüğü İŞİD'in bu alanları nasıl kullandığı örnek olay olarak irdelenecektir. İŞİD sosyal medyayı daha önce açıklanan örgütlere benzer bir biçimde geleneksel faaliyetlerini sürdürmek için kullansa da bunu yaparken gerçekleştirdiği yöntemlerin birçoğu daha önce görülmemiş şeyler olmuştur. Bu çerçevede İŞİD'in tarihçesi hakkında bilgiler verilerek sosyal medya üzerinde gerçekleştirdiği faaliyetler, örnekler verilerek açıklanmaya çalışılacaktır.

3.1. İŞİD TERÖR ÖRGÜTÜ

İŞİD özellikle 2010'lu yıllarda ismini sıklıkla duyduğumuz bir örgüt olsa da oldukça eski bir örgüttür. 1999 yılında Ürdün'de Zerkavi tarafından "Cemaat el Tevhid vel- Cihad" (Tevhid ve Cihad Cemaati) adıyla kurulan örgüt, Irak işgaliyle beraber Irak'ta faaliyet göstermeye başlamıştır (Akt. Jasko et al., 2018:4). El Kaide ile ittifak yaptıktan sonra ismini Mezopotamya El Kaidesi olarak değiştirmiştir (Anjarini, 2013). 2006'da birkaç küçük Iraklı Sünni gruba katılarak adı Mücahit Şura Konseyi olmuştur (Kaválek, 2015:11). Ebu Musab El Zerkavi'nin ve sonrasında yerine geçen Ömer Bağdadi'nin de ölmesiyle 2010 yılında Ebubekir El Bağdadi liderliği başlamıştır. ABD'nin Irak işgali sırasında açılan Bucca Kampı, yüzlerce militan ile orada tutsak edilen Ebubekir El Bağdadi'nin İŞİD'in temellerinin atıldığı ve güçlendirdiği yer olarak bilinmektedir (Chulov, 2014). Temelleri atılan örgüt özellikle 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaşta ortaya çıkan iktidar boşluğunu da fırsat bilerek 2014 yılının ortalarında Irak'ın büyük bir bölümünü ve sonraki birkaç ay içinde Irak ve Suriye'nin topraklarını ele geçirmiş, dünyanın en zengin terör örgütü olmak konumuna erişmiş, geleneksel ve modern medyanın ilgi odağı olmuştur (Andersen ve Sandberg, 2018:2).

İŞİD, Irak ordusuna ait silahları ele geçirerek petrol ve su kaynaklarının olduğu bölgelerde hakimiyet kurmuş, petrol ticareti ile gelir elde ederek bölgeyi güçlendirmiş, bu bölgelerde yaşayanlara kimlikler çıkarmış, yargılama faaliyetleri için mahkemeler kurmuştur (Erdin, 2017:125). Örgüt sahip olduğu medya organları aracılığıyla Hayr vilayetinde bir devlet gibi hareket ederek, hastane, eğitim gibi temel hizmetleri gerçekleştirdiğini fotoğraflarla desteklemiş, kendi adına para bastırmıştır (Türkoğlu, 2017:172). Ancak çizdiği bu devlet imajının arkasında örgüt, ele geçirdiği doğal kaynakları

bir nevi silah olarak kullanmış, çevredeki bölgeleri kendine katılmaya mecbur bırakmak için kaynaklardan mahrum etmiştir.

IŞİD ayrıca kendisine yapılan herhangi bir saldırıyı İslamiyet'e yapılmış kabul etmiştir. İslamiyet ve Sünni mezhebini bir tutmuş, bu algıyı yaratarak örgüte katılım için çekici güç olarak kullanmıştır. Hükmettiği alanlarda "şeriat kanunlarına" dayalı bir yönetim tarzı benimsemiştir. Yönetim biçimini şeri kanunlara dayandıran IŞİD, siyasi muhaliflere ve "cinsel sapkınlara" hüküm olarak ölüm cezası gibi yaptırımlar uygulamıştır.

IŞİD sorun olarak tanımladıklarına çare olacak en önemli şeyi Hilafet olarak tanımlamış, ümmetin bir imamın liderliğinde tek bir bayrak altında birleşmesinin ve yaratıcının kanunlarını uygulamasının gerektiğini savunmuştur. Örgüt için yaratıcının düzeni yalnızca buldukları coğrafyada değil, tüm dünyada olacak, sorun olarak tanımlanan İslam'ın yanlış yorumlanmasının ve Müslümanlara yapılan zulüm yalnızca sona ermeyecek aynı zamanda örgütün kabul ettiği "muhteşem" düzeni kurmanın bir yolu olacaktır (Andersen ve Sandberg, 2018:7-8). İddia edilene göre halifelik, bir devlet olmanın getirdiği yükümlülüklerin en iyi şekilde yerine getirilmesi şeklinde betimlenmiştir. IŞİD, kendini ilan eden bir proto-devlettir. Lideri Ebubekir El Bağdadi'nin, sembolik bir tarih olan 29 Haziran gününde (2014) kendisini "Halife İbrahim" olarak ilan etmesi, İslam Devleti'ni kurmak için küresel cihad ve kendisine biat çağrısında bulunması (Rubin, 2014) sonucunda devletler güvenlik tehdidi olarak algılanmıştır. Yapılan cihad çağrısı yalnızca İslam dinine mensup olmayan "kâfirler" için değil, Şii ve cihad yanlısı olmayan örgütün müşrik, mürted ve tağut olarak ılımlı Müslümanlara karşıdır (Chatfield et al., 2015:239). Örgütün kendisi ve örgüte katılanlar için IŞİD, yalnızca Müslümanları özgürleştiren bir yapı olarak değerlendirilmemiş, aynı zamanda bir sığınak olduğu savunulmuştur (Andersen ve Sandberg, 2018:8). IŞİD, ideolojisini yayarken; propaganda materyallerinde sıklıkla "mürted" olarak adlandırdıklarını işaret ederek tehdit etmektedir. IŞİD'in propagandasında birçok karakteristik özellik bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Batı eğitimidir. IŞİD, ideolojik bağlılık gösterme potansiyelini taşıyan yabancı savaşçı tercihini genellikle, bilgisayar alanında teknik bilgilere sahip, akıcı şekilde evrensel dilleri konuşabilen ve yazabilen insanlardan yana kullanmıştır. Bunun en önemli örneklerinden biri de öldüğü zamana kadar IŞİD'in en çok aranan terörist listesinde olan, köklü bir üniversitede bilgisayar üzerine eğitimini tamamlamış Fransız asıllı Amerikan vatandaşı Ahmad Abousamra'dır (Akt. Greene, 2015:41). İkincisi, meşru bir imaj çizmek olmuştur. Üçüncüsü şiddete meşruiyet kazandırmaktır. Kullanılan en önemli argüman ise "İslam'ın

kılıç dini” olduğudur. Dördüncüsü IŞİD’in karşısında ve hedefinde olan devletlerin ve ona tabi olan toplulukların İslam anlayışına aykırı olmasıdır. IŞİD’in iddiasına göre, karşısında olan bu devletler, para karşılığı savaşa girenler iken, örgütün kutsal amaçları vardır. Beşincisi ise örgüte karşı kayıtsız kalan ve davranması gerektiğini gibi davranmayan her Müslüman mürteddir (Greene, 2015:45).

Önceden de ele alındığı gibi IŞİD ve El Kaide hedefler ve eylemler açısından birbirine benzeyen yönleri sahiptir. Ancak IŞİD, El Kaide’nin yalnız kurt eylemleri yapmaları için kişileri radikalleştirme stratejisinin aksine, kendi elemanlarının radikalleşmeye meyilli olanlara ulaşmalarını ve onları aynı amaçları gerçekleştirmek üzere bir araya getirme stratejisini uygulamıştır (Greene, 2015:13).

3.2. IŞİD’İN SOSYAL MEDYAYI KULLANIMI

2014 yılında IŞİD’in Musul’u ele geçirmesi ve sonrasında hilafet ilan ederek sosyal medya kampanyaları yürütmesi; örgütün internet ve sosyal medya kullanımının gücünü ve etkisini gösteren bir olgudur (Zeitoff, 2017:2). 1990’lı yılların sonunda Hamas’ın “Filistin Bilgi Merkezi” çevrimiçi olarak farklı dillerde kullanması, sonraları cihadçı videoları için oluşturduğu YouTube benzeri bir site olan AqsaTube gibi sosyal medyanın önemini vurgulayan örnekler var olsa da IŞİD, kendi gündeminin ilgi çekmesini sağlamak için internet ve sosyal medyayı en etkili şekilde kullanan örgüt olmuştur.

IŞİD, mesajlarını, fotoğraflarını, infaz videolarını ve diğer görsel materyallerini propagandasını yaymak amacıyla aktif olarak kullanmıştır. Örgüt o kadar ileri gitmiştir ki; Facebook’ta paylaşılan olumsuz görüntüler içeren gönderiler kaldırıldıktan sonra IŞİD Facebook’un kurucusu Mark Zuckerberg’i video yolu ile tehdit etmiştir (Erdin, 2017:128). Facebook hesapları kapatılınca, varlığı fark edilip kapatılana kadar kendi kurduğu İngilizce halifelik kelimesinin tersten okunuşundan hareketle Facebook benzeri özelliklere sahip “5elafabook.com” adlı siteyi kurmuştur (Blocked Online, Islamic State Supporters Launch CaliphateBook, 2015). IŞİD, oldukça geniş bir kitleye yayılmayı ve onların ilgisini çekmeyi başaran, sosyal medyayı en iyi şekilde kullanan terör örgütü olmuştur (Berger ve Morgan, 2014:2).

IŞİD, bir diğer sosyal medya platformu olan Twitter’ı ise bir nevi farklı uzantıları, kolları bulunan içerisinde her türlü bilginin biriktiği canlı bir organizma gibi kullanmıştır. Jonathan Morgan ve J.M. Berger 2014 yılının ikinci yarısına ait verilere göre yaklaşık elli bin Twitter hesabı bulduklarını belirtmişlerdir (Berger ve Morgan, 2014:2). Sahip oldukları

sosyal medya hesapları askıya alınsa veya kapatılsa dahi merkezi hesaba bağlı farklı isimlerle oluşturulmuş, yeni merkezi hesaba dönüşecek hesaplar bulundurarak akışı canlı tutmaya yarayan yeni yöntemler geliştirmişlerdir. Akışın kaybolmasını engellemek için denedikleri yöntemlerle beraber, rutin paylaşımı sürdürmüş ve böylelikle amaçlara hizmet edecek şekilde kullanmaya devam etmişlerdir.

3.2.1. İletişim ve Propaganda

Terör örgütlerinin öncelik verdiği propaganda üretimi çeşitli amaçlara hizmet edilmek üzere tasarlanmıştır. Bu amaçların en önemlileri halka korku aşılama, kamuoyunu meşgul ederek tanınırlık sağlamak, şiddeti meşru göstermek, geniş kitlelere ulaşarak sempati oluşturmaktır. IŞİD ve onun gibi dini motifli örgütler ise bu amaçlara ek olarak İslam dinine mensup kişilerden destek bulmak, onlarla duygusal bağlar kurmak, kolektif bir bilinç oluşturarak “cihad”⁵ adına savaşan “askerler” yaratmak ve amaçları çerçevesinde propaganda üretmektedirler. İdeolojisi ve propaganda stratejileri açısından El Kaide’den bazı farklılıkları olan IŞİD ilan edildiği dönemden sonra fotoğraf ve infaz videoları yayınlaması, kurmakta olduğu düzene destekçi bulması, eleman temin etmesi, sosyal medya hesaplarındaki binlerce takipçi sayısı ile sosyal medyayı en etkin kullanan örgütlerden biri olduğunu kanıtlamıştır (Chatfield et al., 2015:242).

Örgütün sosyal medyanın gücünü en net anladığı dönüm noktalarından birisi bir Amerikan vatandaşının başının kesildiği vahşet videosunun gazete ve haber ajansları tarafından yayınlanmasının reddedilmesi olmuştur. Haber ajanslarının bu vahşeti paylaşmak istememesiyle #AmessageToAmerica hashtagi oluşturulmuş, gazeteci James Foley’nin infaz edilme videosu Ağustos 2014 yılında 2.000 Twitter hesabından paylaşılarak yayılmıştır (Callimachi, 2014). Video YouTube’da yayımlandıktan kaldırıldığı zamana kadar yaklaşık iki milyon kişi tarafından izlenmiştir (Kalçık ve Bayraktar, 2017:133).

Bu gücü fark eden örgüt, sosyal medyayı farklı hedefler için kullanabileceğini anlayınca propagandasında sosyal medyaya özel bir önem vermeye başlamıştır. Öncelikle, IŞİD, Suriye ve Irak’taki çatışmalar nedeniyle sağlıklı bir haber akışının sağlanamadığı bir

⁵ Cihad aslında İslam dinini öğrenmek ve öğretmek; bunun için mücadele etmek anlamlarına gelirken, dini motifli örgütler bunu şiddet eylemlerini meşrulaştırmak için kullanmışlardır. Bu yüzden cihadçılık, ideolojiyi tanımlamak, “kafir”lere karşı savaşarak zafer elde etmek için kullanılan türetilmiş bir kelimedir (Amble, 2012: 340).

ortamda sosyal medyayı hem onu destekleyenlere hem de çatışma alanlarında ne olduğunu anlamaya çalışanlara yönelik olarak sosyal medyayı etkin bir haber kaynağına dönüştürmüştür. Örneğin, Twitter, örgütün sadece “düşman”larına karşı yürütülen psikolojik savaşın bir parçası olmamış, aynı zamanda destekçilerine “müjdeleri”nin bir aracına dönüştürülmüştür (Klausen, 2015:17). Ancak, örgütün bu propaganda aracını etkin bir biçimde kullanabilmesi devletlerin dikkatini çekince, bu mecralarda devletler sert tedbirler almaya başlamışlardır. Örgütün propagandasını engellemek için sosyal medyada örgüt yanlısı hesaplar askıya alınmıştır. Ancak IŞİD’in yapmakta olduğu propagandayı engellemek pek mümkün olmamıştır. Çünkü kapatılan hesapların yerine yenileri açılmıştır. Fakat yine de örgüt, sosyal medyayı daha etkin kullanabilmek için binlerce kullanıcısı olan Twitter üzerinden “The Glad of Tidings” adında bir uygulama oluşturmuştur (Aly et al., 2017:7). Google Play ve Apple Store üzerinden indirilebilen bu uygulama örgüte kullanıcıların kişisel bilgilerine, galerilerine, internet bilgilerine erişebilme olanağı sağlıyordu. Uygulama piyasaya sürüldükten sonra binlerce kişi uygulamayı indirerek buna kaydolunca örgüt bu uygulama sayesinde uygulamaya kaydolanların bilgilerine erişebilmişti. Böylece, kullanıcıları adına fotoğraf ve videolar paylaşabilmiş, hashtag kampanyaları başlatabilmiş ve canlı yayınlar yapabilmıştır (Greene, 2015:16-17). Böylece diğer örgütlerle karşılaştırılamayacak ölçüde sosyal medyada aktif olabileme yeteneğine ulaşmıştır. Hayran kulüpleri, takipçileri ve sempatanları olan; Irak, Suriye, Suudi Arabistan başta olmak üzere ABD ve Avrupa merkezli on binlerce Twitter hesabına ulaşan örgüt (Al-Rawi, 2018:6-7) Twitter’daki hesapları bloke edildikten sonra Diaspora Friendica, Quitter, JustPaste.it, Ask.fm, Soundcloud, MixIr gibi uygulamalara geçiş yapmıştır (Al-Rawi, 2018:6). Bu uygulamalar, sadece gizlilik açısından değil farklı açılardan da örgüte fayda sağlamıştır. Örneğin, IŞİD’in resmi haber ajansı olan Amak Agency’nin Telegram⁶ üzerinden kullanılan hesabı, örgütün haberleşme faaliyetlerini sağladığı, örgütle ilgili gelişmeleri aktardığı alan olmuştur (Smith, 2017). Cep telefonuna yüklenen uygulamaların kullanılmasının sebebi, telefon edinmenin kolay ve ucuz olması ayrıca uygulamaların interneti kullanma prensibinin çekim hızına bağlı olmamasıdır.

IŞİD’in sosyal medyayı kullanımında ön plana çıkan unsurlar ve propagandasını etkin kılan öğeler şöyle sıralanabilir: özgürleştirme idealinin kullanılması; örgütün başarılı ve güçlü olduğu düşüncesi; iyi bir yaşam ve refah vaadi; kadınlara ve gençlere özel önem verilmesi; şiddetin meşrulaştırılması ve hoş gösterilmesi; korku öğesi kullanılarak

⁶ 24 Kasım 2020 verilerine göre, 2013 yılında kurulan Telegram dünya genelinde 400 milyon aktif kullanıcıya sahiptir. Ancak son dönemlerde bu sayı artmıştır.

caydırma ve etkileme; görselin etkin bir propaganda materyali olarak kullanılması; silinemeyen propaganda materyalleri hazırlayarak propagandayı sürekli kılma ve farklı dilleri kullanarak geniş bir kitleye ulaşmak.

Özgürleştirme, Başarı ve Güç Mesajları:

IŞİD'in özgürleştirme idealinin sosyal medyada kullandığı ilk örnek Musul'un ele geçirilmesinden sonra Bağdat'a yönelik saldırılarını özgürleştirme operasyonu olarak tanımlaması olmuştur. Twitter üzerinden #Baghdad_is_liberated (#Bağdad_Özgürleştirildi), #Iraq_is_liberated (#Irak_Özgürleştirildi), etiketleriyle duyurulan bu saldırılar, sempatanların örgüte ait materyalleri paylaşması ve destek vermeleri için de #theFridayofsupportingISIS etiketini paylaşmıştır (Irshaid, 2014).

Ancak, özgürleştirme ile karşılaştırıldığında örgütün özellikle güçlü olduğu ilk dönemlerde en çok üzerinde durduğu konu IŞİD'in "güçlü" ve "başarılı" bir örgüt olduğudur. Örgüt sosyal medyada paylaştığı özellikle görsel içeriklerle, takipçilerine "güçlü bir gruba destek verdikleri" imajını çizmekteydi. Böylece gençlerin güce ve güçlüye olan inançlarını kullanarak, bu platformlarda gördükleri gönderiler sayesinde örgüte katılmalarını sağlayabiliyordu. Fakat örgüt gücü sadece askeri güç olarak tanımlamamıştı. Örgütün propagandasında militanlarını, kendi aralarında eğlenen, hayvanları besleyen, yaşlılara yardım eden her biri özgürleşmiş ve güçlü savaşçılar olarak tasvir ediyordu (Al-Rawi, 2018:5).

İyi Bir Yaşam ve Refah Vaadi:

IŞİD propagandasının önemli bir kısmı örgütün devlet inşasındaki rolünü ve bu devlet içindeki refahı yükseltme çabalarını gösterdiği anlatımlardan oluşmaktadır. Örgüt yalnızca şiddet eylemleri yaparak değil, örgütün ve hakimiyet alanlarının olumlu yönlerini göstererek de propaganda yürütmüştür. Propaganda görüntüleri; halifeliğin getirdiği avantajlı hayat biçimi, Müslümanlar için kutsal olan bayramların rahatça kutlanabildiği görüntüler, yapılan aktiviteler, ihtiyaç sahiplerine yardım eli uzatıldığına dair görüntülerden oluşmuştur. IŞİD üyelerinin çekildikleri fotoğraflarda bayrağı tutarak gülümsemesi, işaret parmaklarını göre kaldırıp yaptıkları hareketle dini çağrışımında bulunmaları ve bu hareketin dil fark etmeksizin taklit edilmesi/akla kazanması oldukça kolaydır. Örgütün daha önce de belirtildiği üzere 29 Haziran 2014'te IŞİD'in o dönemki lideri Ebu Bekir El Bağdadi'nin kendini halife ilan ettiği ve tüm Müslüman nüfusunun lideri olduğu iddiasıyla kendisine biat etmeye çağırdığı bir video, savaş, çatışma ve

korkudan ziyade refah ve yeni bir düzen çağrısı merkezine oturtulmaktaydı (Greene, 2015:27).

Gençlere ve Kadınlara Verilen Önem:

Her ne kadar ideolojisi ve anlayışı nedeniyle güçlü erkek imajı üzerinden hareket eden bir yapıya sahip olsa da örgütün sosyal medya üzerinden yürüttüğü propagandanın en önemli vurgularından bir kısmı gençler ve kadınlara yönelik olmuştur. Örneğin, gençler arasında popüler olmanın önemini kavrayan örgüt mizah kullanılarak propagandasını ilginç hale getirmiş ve militan olmanın “havalı” olduğu düşüncesini oluşturmaya çalışmıştır (Huey, 2015:1). Fakat, her ne kadar saha gücü olarak erkekleri örgüte kazandırmaya yönelik sosyal medya stratejisi geliştirmiş olsa da arka planda kadınlara duyduğu ihtiyaca yönelik hamleler de yapmıştır. Mücahit kadın ve muhacirat gibi “kahramanlık” ifadeleri kullanarak örgüte olan olumsuz algıyı azalmaya çalışmış ve katılımı teşvik etmeye gayret etmiştir (Alava et al., 2017:22). Örgüt, gençlere Suriye ve Irak’ta cihadın gerekliliklerini anlatmak ve ulaşabildikleri kişileri bunun bir parçası haline getirmek için Twitter’da #FiveStarJihad etiketi kullanılmıştır (Keatinge ve Keen, 2019a:9). Bu gençler Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat⁷ ve YouTube gibi ağlar üzerinden erkekler için “kardeşlik” duygusunu; kadınlar için ise “kız kardeşlik” veya “eş, aile veya desteklemek” gibi semboller üzerinden etkilenmeye çalışılmışlardır (Akt. Alava et al., 2017:21).

Gençlerin örgüte dahil edilmesinde kullanılan en etkili yollardan birisi video oyunları olmuştur. Video oyunları ve programlaması konusunda deneyimli herhangi bir kişinin ortamı, kişileri ve ses efektlerini değiştirebilmesi mümkün olduğundan bir oyunu alıp onu başka amaçlara uyarlamak oldukça kolay bir işlemdir. IŞİD, bu çerçevede kendi sosyal medya uygulaması olan bir örgüt olmanın ötesine geçmiş, kendi oyununu üreten bir yapıya dönüşmüştür. Bir keskin nişancı oyunu olan ve orijinal ismiyle Salil al-Sawarem (Kılıçların Sesi) olan oyun bunun ilk örneklerinden birisidir (Crompton, 2014). Oyunun kapağında ise “sizin ürettiğiniz oyunlar, bizim savaş alanında gerçekten yaptıklarımızla benzer” yazmaktadır (Kang, 2014). Buna karşılık iddia edildiği gibi Grand Theft Auto oyunundan uyarlanarak yaratıldığı iddia edilen oyunun gerçekten üretilip üretilmediği kesin değildir (Al-Rawi, 2018:7). Bu oyunlarla hedeflenen kitle oyun meraklısı gençlerdir. Henüz birçoğu ergenlik dönemini henüz tamamlayamamış olan gençlerin kızgın ruh hali

⁷ 24 Kasım 2020 verilerine göre, 2011 yılında kurulan Snapchat dünya genelinde 433 milyon aktif kullanıcıya sahiptir.

ya da hayal kırıklıkları gibi duygular ile oyunda yaratılan karakterleri birleştirilerek örgüt akıllarına gelen şeyleri yapabilecekleri imajını yaratmaya çalışmıştır.

IŞİD yeni destekçiler ve üyeler kazanmak adına sosyal medyada şiddet görüntülerini paylaşmayı tercih etmiş gibi görünse de dostluk, kardeşlik veya yoldaşlık temalı görüntülerle de insanların kalplerini kazanmaya çalışmıştır. IŞİD'in propaganda araçları internet ve sosyal medyada paylaştıkları resimler, videolar, dergileri, neşidleri ve ayrıca video oyunlarıydı. Örneğin Ebu Sumayyah al-Britani savaş alanının evde olmak kadar sıkıcı olmadığını, kendisini bir çeşit üç boyutlu Call of Duty oyunu içerisinde olduğunu söyleyerek (British jihadi compares Syria war to Call of Duty, 2014b) Batılı gençleri etkilemeyi hedeflemiştir. Bağdadi'nin Sünni gençleri savaşmaya çağırdığı video (Awan, 2017:138) ile 3 İngiliz militanı kullanarak çektiği "Cihad Olmadan Hayat Yoktur" adlı video (Siddique, 2014), örgütün eleman temini için izlediği politiklardan biri olmuştur. Özellikle 3 İngiliz militanın videoda olması, örgütün genç Batılıları hedeflediğini kanıtlar niteliktedir. İlk dönemlerde Batılı savaşçılar yüz maskesi takarak kimliklerini gizlemeyi tercih ederken, zaman geçtikçe bu durum değişmiştir. Örneğin Batılılar ve kadınlar için yumuşak güç olabileceği düşüncesiyle, örgüt militanlarından birinin bir çikolatalı krema markası olan Nutella ile çekildiği fotoğrafı (ISIS jihadists reveal bizarre soft spot for Nutella, 2014) paylaşmışlardır.

Örgüte katılan kadınlara belli statüler sağlayarak Hilafet Düzeni'nin kadınlara "yüksek" bir merteye atfettiği ileri sürülmüş ve kadınlar örgüte çekilmeye çalışılmıştır. Örgüt üyesi kadınlar, sosyal medya üzerinden kadınları kurulacak düzende rol oynamaya davet etmek, yaşam koşullarının yaşadıkları yerlere nazaran daha iyi olduğunu göstermek, maddi ve manevi faydalarını anlatarak onları etkilemek ve ikna etmek için görevlendirilmiştir (Pereşin, 2015:25-26).

Ancak örgütün kadınlara yönelik sosyal medya propaganda stratejileri sadece savaşmak ve yönetmek kavramları üzerine inşa edilmemiştir. Yemek pişirmek, çocukları ile oyun oynamak, "kahraman savaşçı" eşlere sahip olmak ya da romantik gün batımına ait fotoğraflar da propaganda stratejisinin bir parçası olmuştur (Pereşin, 2015:26; Spencer, 2016:79). Bunun yapılmasındaki en önemli amaç, orada yaşanan şeyin savaşın gölgesinde yaşanacak sefil bir hayat yerine günlük aktivitelerin yapıldığı özgür ve yaşanılabilir bir hayatın var olduğuna inandırmaktır. Bu inanca sahip olan ya da inandırılmış olan kadınlara ilk yardım kursları, bilgisayar programlama, silah ve patlayıcı eğitimi gibi kursların yanı sıra (Spencer, 2016:79), ihtiyaç listeleri, iletişim kuracakları kişiler ve onlara nasıl

ulaşacaklarına dair bilgiler verilirken, her biri birer “kahraman” olan cihadçı askerlere nasıl iyi bir eş olacaklarına dair kursların verildiği sosyal medya gönderileri paylaşılmıştır (Pereşin, 2015:26).

Kadınlara yönelik propagandanın bir diğer önemli ögesi eski yaşamlarından bıkan ve onu “haram”ı yaşamak olarak gören kadınlara yönelik olmuştur (Pereşin, 2015:25). Bu kadınlara örgüte katılarak Batı’nın “haram” yaşam tarzından sıyrılma önerisi sunulmuştur. Örgüt elemanı olan kadınlar bloglarında Avrupa ülkelerinin uyguladığı kıyafet yasaklarını ön plana çıkaran içerikler paylaşmış, İslam dinine inanan kadınların kısıtlandığını belirtmişlerdir (Pereşin, 2015:24; Speckhard ve Ellenberg, 2020:103). Ayrıca örgüt kadınları etkilemek ve sempati kazanmak için @ISIL.cat (Islamic State of Cats) hesabıyla yavru kedileri beslediğini görüntülemiş ve aslında kadınların, kadınları denetlemesi için kurulan El Khansaa Tugayı’ndaki militan kadınların silahlı şekilde fotoğraflarını paylaşarak, “örgütte kadınlar silah taşırlar, kendilerini savunabilirler” mesajları vermiştir (Hoffman ve Schweitzer, 2015:75).

Örgüt, kadınları Umm ismi ile sosyal medyada ön plana çıkararak propagandacı olarak da kullanmıştır. Farklı dillerde konuşma becerisine sahip olan kadınlar değerlendirilirken örgüte destek veren kadınların kendine biçtiği destek rolünü yerine getirmelerine özen gösterilmiştir. Özellikle cephelerdeki durumu ve savaşçıları anlatan Twitter paylaşımları ofis çalışanları -eşler ve kadın destekçileri- tarafından yapılmıştır (Klausen, 2015:1).

Siddetin Meşrulaştırılması ve Hoş Gösterilmesi:

Her ne kadar günümüzde etkinliğini kaybetmiş olsa da IŞİD, aktif olduğu dönemlerde şiddeti meşru ve normal gösterme çabası olarak yaptığı paylaşımlarla (dinin savunucusu rolü, çocuklar için okul yaptıklarına dair görüntüler) ilgi çekmeyi başarmıştır. Örneğin örgüt açısından Ürdünlü pilotu yakarak öldürmek, IŞİD tarafından kontrol edilen bölgelerin bombalanması sonucu yanarak ölen çocukların ve bebeklerin diyeti olarak gerçekleştirilmiş bir “kisas” eylemidir (Al-Marashi, 2015). Büyük prodüksiyonlarla ürettiği “kafa keserek” infaz etme görüntüleri ise cezalandırma hikayeleri (örneğin casus olduğu iddia edilen kişilerin öldürülmesi) çerçevesinde kurgulamıştır.

Öte yandan aşırı şiddet kullanımının yaratabileceği olumsuzluklar nedeniyle şiddet kullanımı ile çocuklar arasında bağ üretilmiştir. Bu çerçevede çocuk militanları kullanmaktan çekinmemiş ve “Yarının Aslanları” adıyla yazılan makaleler (Mahmood,

2018), kamufraj giyen eli silahlı çocuk askerlerin İsrail ajanı olduğu iddia edilen bir kişinin cesedi üzerinde görüntülenmesi (Saul, 2015b), infazı çocuk savaşçılara yaptırmaması ya da “suçluları” diri diri yakması ile de olmaması gereken bir şekilde gündem olmuştur.

IŞİD’in sosyal medyada marka haline gelmesindeki faktörlerden biri paylaştığı görsel materyallerdir. Paylaşılan görsel materyaller infaz videolarından, örgüt militanlarının “keyifli zaman” geçirdiklerini belirttikleri fotoğraflarına çeşitlilik göstermektedir. Fotoğraflar yalnızca birer görüntüden ibaretmiş gibi görünebilir fakat görüntünün altında yatan şey bir semboldür ve anlamlar içermektedir. Örnek olarak, IŞİD’in kedileri sahiplendiği ya da beslediği “sempatik” görüntülerinin yanı sıra, sahip oldukları silahlara ve öldürdükleri kişilere ait bedenlere ait fotoğrafları paylaşmasını gösterebiliriz.

Korku ve Caydırma Yoluyla Etkileme:

Örgüt bir yandan militanlarını “yenilmez ve şefkatli savaşçılar” olarak resmederken diğer yandan korkuyu propagandasının ana öğelerinden birisi haline getirmişti. Örneğin IŞİD militanlarından birisinin #LondonAttacks (#LondraSaldırıları) etiketiyle Londra saldırısında kullanılacak bir intihar kemerini nasıl yapılacağını “kardeşimden öğrendim” başlığıyla bir tweet paylaşmasından sonra bu etiket “viral” haline gelmiş ve Batı’da korku ve panik yaratmıştı (Galily et al., 2016:5). Bir başka örnekte ise örgüt 2014 yılında yapılan Dünya Kupası için oluşturulan #WorldCup2014 (#DünyaKupası2014) etiketini kullanarak Irak’ta bir polise ait kafa ile futbol maçı yaptığının görüntüsünü paylaşarak #WorldCup etiketini “bu da bizim topumuz, deriden yapıldı” sözleriyle (Nordland, 2014) propagandasını yürütmüştür.

Örgütün sosyal medyayı korku ve caydırma yoluyla etkileme çabalarının en önemlilerinden birisi ise IŞİD’in kontrol ettiği toprakları bombalarken uçağı düşen ve yakalanan Ürdünlü bir pilotun infaz videosu olmuştur. Bu videosu örgüt tarafından “inananların gönlünü ferahlatmak”⁸ başlığı ile örgüt hesapları aracılığıyla yayınlanmıştır (Ohlheiser ve Booth, 2015). Büyük medya kuruluşları tarafından paylaşılmış. Twitter’da dünya gündeminde en çok konuşulan konu olmuştur. Hatta pilot idam edilmeden önce etiket kampanyası bile (#SuggestAWayToKillTheJordanianPilotPig) (#ÜrdünlüDomuzPilotuÖldürmeYöntemiÖner) başlatılmıştır (Gardham ve Hall, 2015).

⁸ Başlık, kutsal kitapta yer alan Tevbe suresinin 14. ayetinden hareketle (“...Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mü'min topluluğun gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin.”) oluşturulmuştur.

Benzer bir başka örnek ise “Although The Disbelievers Dislike It”⁹ (İnançsızlar Bundan Hoşlanmasa da) başlığıyla yayımlanan videodur. Aralarında insani yardım gönüllüsü olarak çalışan Peter Kossig’in de yer aldığı 22 Suriyeli askerin idam edildiği bu videoda (Bajekal, 2014), infaz eylemini gerçekleştiren militanlar, tanınmaktan korkmadıklarını göstermek amacıyla maske takmayarak “korkusuz savaşçı” imajını sürdürmüşlerdir. IŞİD’in yayınladığı bu materyaller bir anda şok etkisi yaratmayı başarmış, Birleşik Arap Emirliği bir süreliğine koalisyondan çekilmiştir (Kalçık ve Bayraktar, 2017:134). Bunlara ek olarak örgüt, infaz görüntülerini Twitter’den paylaşırken “çarmıha germe” gibi yöntemler kullanarak korku salmayı hedeflemiştir. Suriye ordusuna mensup askerlerin kafalarının futbol sahasının her yanına konulduğu propaganda materyalleri IŞİD’e karşı çatışan grupların korkmasına ve bazı durumlarda çatışma sahasından çekilmesine neden olmuştur.

Örgütün Propaganda Aracı Olarak Video:

IŞİD’in sosyal medyada marka haline gelmesindeki faktörlerden biri paylaştığı görsel materyallerdir. Paylaşılan görsel materyaller infaz videolarından, örgüt militanlarının “keyifli zaman” geçirdiklerini belirttikleri fotoğraflarına çeşitlilik göstermektedir. Bazı örneklerde insanları hunharca katleden militanlar bazı örneklerde ise kedileri sahiplenmekte ya da beslemektedir. Kimi videolarda ise yalnızca örgütün mücadelesine çevrimiçi katılım çağrısı vardır. Örneğin 17 Haziran 2014’te IŞİD, Suriye’nin en büyük gaz sahalarından biri olan Shaer’e saldırı başlattığı gün (Timeline: The Rise, Spread, and Fall of the Islamic State, 2019), YouTube üzerinden bir IŞİD üyesinin Müslümanlardan örgütü çevrimiçi olarak desteklemelerine çağrıda bulunduğu bir video yayınlanmıştır (Irshaid, 2014).

IŞİD sosyal medyayı yalnızca aktif olarak kullanmamış, aynı zamanda yüksek kalitede videolar üretmiştir (Aly et al., 2017:6). 1980’li yıllarda terör örgütlerinin kaçırdığı rehinelere yaşadıklarının kanıtı olarak kullanılan videolar, El Kaide ile birlikte dönüşüm geçirerek rehinelere infazının filme alınmasında yaygınlaşmıştır. IŞİD bu kullanımı daha ileri bir noktaya taşımıştır.

Facebook, Twitter, YouTube gibi popüler sosyal medya platformlarında yayınladıkları yüksek kalitede ve İngilizce dilindeki infaz videoları, çektiği Hollywood

⁹ Etiket, kutsal kitapta yer alan Tevbe suresi 32. ayetten hareketle (“...Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Ancak, gerçeği yalanlayan nankörler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlayacaktır.”) oluşturulmuştur.

efektli “Savaşın Alevleri” adlı uzun metraj propaganda filmi ile çığır açmıştır (Lieberman, 2017:105). El Hayat Medya Merkezi tarafından 2014 yılında paylaşılan Savaşın Alevleri (Saul, 2014) filmini yine El Hayat Medya Merkezi tarafından 2014 yılında yayınlanan Sykes-Picot’un Sonu (Video: Islamic state media branch releases “The end of Sykes-Picot”, 2014), El Furkan Medya tarafından paylaşılan tehdit, infaz gibi unsurları içinde barındıran The Clanging of the Swords I-IV (Kılıçların Bükülmesi I-IV) serisi (Beese, 2020) gibi kısa süreli filmler izlemiştir.

Bu filmler o dönemde YouTube’un en çok izlenenleri arasına girmiştir. Ayrıca benzer materyaller Facebook’un bir çeşit alternatifi sayılan Diaspora’da da yayınlanmıştır. Örgüt, sansürlemeler karşısında olabildiğince fazla platformu kullanarak, propagandasının engellenme çalışmalarını sekteye uğratmayı amaçlamıştır. Bu videolarda genellikle “şehitlere” övgü, intihar eylemlerine teşvik ve propaganda ile (Conway ve McInerney, 2008) kurbanlara diz çöktürülmesi üzerinden tehdit edilen ülkeye diz çöktürüleceği mesajları yer almaktaydı.

Ayrıca videolarında kullandıkları Hollywood tarzı efektler sayesinde örgüt üyeleri birer terörist veya barbar olarak değil, kahraman olarak tasvir edilmeye çalışılmıştı (Lieberman, 2017:95). IŞİD, yaralı Irak güvenlik güçlerinin görüntülerini, kontrol ettiği bölgelerde IŞİD militanlarının yiyecek ve su dağıttığı görüntüleri (Dearden, 2014), geçit törenlerinin görüntülerini (Isis militants parade military, 2014), Şii ve Sufi türbelerinin yok edildiğinin görüntülerini (Romey, 2015), infaz görüntülerini paylaşarak hem şiddet hem “şefkat” mesajını bu videolarla vermeye gayret etti.

Bu tür videoların bir örneği Mujatweets adı verilen video serisidir. Mujatweets serisi, örgütün infaz görüntülerinden devlet olmanın yükümlülüklerini yerine getirdiğini iddia ettiği görüntülere kadar birçok temayı içinde barındıran Hollywood stili videolardan oluşmaktadır. Oldukça kaliteli ve yüksek prodüksiyona sahip bu videolar, örgütün en önemli propaganda materyalleri haline gelmiştir. YouTube’da kimi videoların bulunması mümkündür. Her ne kadar YouTube şiddet içeren videoları kaldırmak için titizlikle kontrol etse de erişilebilen bu videoları izleyebilmek için yalnızca yaş sınırı bulunmaktadır.

Aynı zamanda birer silinemez propaganda materyali olan bu görsel materyaller farklı sosyal medya platformları tarafından kaldırılabilmesine rağmen başkalarında ortaya çıkabilmektedir. Örneğin IŞİD’in bir saat uzunluğundaki propaganda filmlerinden biri olan “Flames Of War” JustPaste.it ve Sendvid.com (Shehabat ve Mitew, 2018:91) üzerinden

yeni bağlantılar oluşturularak defalarca paylaşılmış, video silinmesinin belli bir süreliğine de olsa önüne geçebilmek için birden fazla YouTube hesabıyla paylaşılmıştır ve propaganda filmine JustPaste.it üzerinden ulaşmak hala mümkündür. Yayınlanan video yedi saat gibi bir süre içerisinde saat içinde yaklaşık 20.000 kişi tarafından izlenmiştir. Ana akım medyanın olup biteni fark etmesi iki gün sürmüş, böylelikle sosyal medyanın hızı, gücü ve etkisi açık bir şekilde ortaya konmuştur (Akt. Vielleux-LePage, 2016).

Farklı dillerin kullanımı:

Örgütün sosyal medya üzerinden yürüttüğü propagandanın en önemli parçalarından birisi bilgiyi olabildiğince çeşitli dilleri kullanarak yaymak olmuştur. Bu stratejiyi çoklu platform kullanarak uygulamıştır. Örgütün birden fazla medya organı bulunmaktaydı. Örgüt, resmi sitelerinden olan El Hayat Medya Merkezi ve El Furkan'ın yanı sıra YouTube, Facebook ve Twitter'ı kullanıyordu. IŞİD, 2014 yılında İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça dil seçeneklerinin bulunduğu medya organı olan El Hayat Medya Merkezini kurmuş ve bu merkezin vasıtasıyla dergi, video, ses kayıtları ve diğer görsel materyalleri paylaşmıştır (Akt. Macnair ve Frank, 2018:2). Bunlara ek olarak Arapça filmlerini paylaştığı El-Itisaam, hüküm sürdüğü topraklarda kullandığı radyo istasyonu Al-Bayan, dini yayınlardan sorumlu Al-Ajnad gibi örnekleri vermek mümkündür (Kartal, 2018:67-68).

Haziran 2014'te Musul'u ele geçirmeden önce; askeri raporlar için İslam Devleti haberleri (ISN), siyasi haberler için İslam Devleti raporu (ISR) kullanılmaktaydı sonraları ise bu iki dergi Dabık dergisinde birleşmişti. Dabık dergisi özellikle potansiyel savaşçı olabilecek acemilere ulaşabilmek için İngilizce ve Fransızca tercüme edilmişti. El Hayat Medya Merkezi tarafından yayınlanmış olan Dabık, adını İslam'daki kıyamet alametlerine göre Müslümanlar ve düşmanları arasında yapılacak olan son savaş yeri olacak Dabık şehrinde almıştır ve içeriğinde İslam devletinin inşası, askeri başarıları, yok edilmiş tarihi eserlerin, dini uygulamaların anlatıldığı metinlerin yanı sıra, örgütün sahip olduğu çocuk askerler, vahşice işlenen cinayetleri infazlara ait görüntüler de yer almıştır (Andersen ve Sandberg, 2018:3). Ayrıca dergide yer alan metinlerde kutsal kitaba ve hadislere atıf yapılması, okuyucularına büyük bir güven aşılamıştır.

IŞİD özellikle Batılıları hedef alan propagandalar da üretmiştir. Farklı dil seçenekleri bulunan, neşid ile güçlendirilmiş, Hollywood efektleri kullanılan videolarda örgüt gerçekleştirdiği eylemleri birer kahramanlık öyküsü ve savaşçıları çağdaş olarak

betimlemektedir. Örneğin Almanya Vatandaşı 2012 yılında örgüte katılmış Ebu Talha El Almani kod adlı Denis Cuspert'ın (Deso Dogg/Alman rap şarkıcısı) örgütün videolarının yapımında katkısı olduğu düşünülmektedir (Blaker, 2015:3). Örgüt genellikle metinleri değil, Batı halkının kültürünün aşına olduğu şekilde neşid ile zenginleştirilmiş video veya fotoğraf kullanma eğilimindeydi (Gates ve Podder, 2015:109).

Özetle, IŞİD, yüksek kalitede hazırlanan infaz videoları, tanıtım filmleri, dergiler, video oyunları ile New York Times'ın "cihad 3.0" olarak tanımladığı (Shane ve Hubbard, 2014) çok boyutlu propaganda yöntemini benimsemişti. Örgüt, sosyal medyayı domine etmenin yollarını özellikle aktif olduğu zamanlarda kavramıştı. Gençlerin ilgisini çektiği bilinen görsel materyallerin kullanılması, bölge dillerinin yanı sıra evrensel dilleri kullanarak paylaşım yapması, kısa ve gündeme dair verilerin paylaşılması, anlaşılır bir dilin kullanılması, toplumsal reaksiyon gösterilen olaylar için başlatılan hashtag kampanyaları ile paylaşım yaparak ele geçirilmesi örnekleri bu kavrayışa verilebilir güçlü örneklerdir.

IŞİD Propagandasının Önemli Figürleri:

IŞİD'in propagandasının etkili olmasını sağlayan önemli isimler bulunmaktaydı. Bunlar; Wa'il Adil Hasan Salman al-Fayad, Ahmad Abousamra ve Ebu Walaa idi. Bu isimlerden ilki olan Wa'il Adil Hasan Salman al-Fayad, IŞİD'in sözde Enformasyon Bakanı olarak görev almaktaydı. Propaganda materyallerinin ve aşırılık yanlısı içeriklerin çevrimiçi olarak yayınlanmasından sorumlu propagandacıydı. İşkence ve infaz videolarını denetlemek, terör saldırılarını planlamak gibi görevleri vardı ve örgütün sözcüsü ve en kıdemli militanlarından biri olan ve dış operasyonların başı olarak tanımlanan Ebu Muhammed El-Adnani El-Shami ile yakın ilişkiler geliştirmişti (Muñoz, 2016). Wa'il Hasan'ın 2016 yılında Rakka'da gerçekleştirilen hava saldırısında öldürülmesi ile örgütün propaganda mekanizmasında ve örgütün kendisinde çöküşler başlamıştır.

İkinci önemli isim olan Ahmad Abousamra/Ebu Sulayman Ash-Shami, örgüte katılmadan önce Yemen'de terör kampında eğitim alarak vatandaşı olduğu ülkeye (ABD) geri dönmüş ve ismi terörle ilişkilendirilerek takip edilmeye başlanmıştır. 2013 yılında ise Suriye'ye giderek ilk önce El Nusra Cephesi'ne sonrasında ise IŞİD'e katılmıştır. O günden sonra ismi "En Çok Aranılan Teröristler" listesinde yer almıştır. Örgütün en etkili propagandacılarından biri olmuştur. Örgütün en etkili propaganda materyallerinden olan Dabık ve Rumiya dergilerinin ortaya çıkışı konusunda tavsiyeler vermiş, örgütün

videolarının yapımına yardımcı olarak yayınlanmasını sağlamıştır. 2017'de Rakka'ya düzenlenen hava saldırısında öldürülünce örgütün sahip olduğu en önemli propagandacılarından biri kaybedilmiştir (Ahmad Abousamra, n.d.).

Örgütün Ahmad Abousamra'dan sonra en etkili propagandacısı ise Ebu Walaa kod adlı Ahmed Abdulaziz Abdullah'tır. Propagandaları ve temin ettiği elemanlar sayesinde kilit isimlerden biri olmuştur. Propaganda videolarında yüzü görünmediği için "yüzü olmayan vaiz" lakabı verilen Walaa, Facebook üzerinden sayısı 25.000'i bulan bir "hayran" sayfası kurmuş, propaganda videolarını, tavsiyelerini yayınlamıştır ve Berlin'de düzenlenen Noel pazarı saldırısını gerçekleştiren saldırganla iletişim halinde olduğu iddia edilmiştir. Ayrıca Berlin'de gerçekleştirilen bu saldırıdan 4 gün sonra, saldırının faili olan Anis Amri'nin Ebubekir El Bağdadi'ye bağlılık ve Müslümanları katledenlerden intikam alma sözlerini verdiği video, Amak Agency üzerinden paylaşılmıştır (Heil, 2017). Walaa, Almanya'da görev aldığı bir camide yaklaşık 20 kişinin radikalleşmesine ve örgüte katılmasına neden olmuştur (Conradis, 2016). Almanya'da İslam Devleti'nin en üst temsilcisi olarak bilinen Walaa'nın Avrupa'da farklı şehirlerdeki aşırılık yanlısı vaizlerle bağlantısı olduğu düşünülmekteydi (Heil, 2017). Takipçilerine Facebook ve YouTube sayfası aracılığıyla teolojik ve ideolojik öğretilerde bulunmuş, örgüte katılımın bir görev olduğunun altını çizmiş ve örgüte katılacak aşırılık yanlılarına yardım etmiştir (Heil, 2017). Walaa kendisiyle iletişim kurmak isteyenleri Telegram'a yönlendirmiştir. Walaa 2017 yılında onlarca kişiyi örgüt üyesi yapmak ve örgütü finanse etmekle yargılanmıştır (Germany puts on trial, 2017).

Örgütün propaganda mekanizmasının önemli figürleri arasında, örgütün aktif üyesi olmayan sempatizanları da bulunmaktaydı. Bunlardan en önemlisi Shami Witness kullanıcı adlı Mehdi Masroor Biswas idi. Shami Witness, Twitter'da yaklaşık 20.000 takipçisi bulunan IŞİD'in en etkin propaganda yayan sempatizanydı. 24 yaşındaki Biswas tarafından Hindistan'da işletilen hesap, örgüt ile ilgili gelişmeleri aktaran, örgütün zaferlerini ve yükselişini kutlayan, eleman temini gerçekleştiren, infaz videolarını yayınlayan (@shamiwitness: India arrests, 2014), cihad çağrılarında bulunan hesaplardan belki de en önemlisiydi ve örgütün militanları da hesabı takip ediyordu. Kimliği tespit edilip tutuklanana kadar yüzlerce içeriği paylaşan Biswas, sempatizanların büyük ilgisini toplamıştı. Öyle ki Biswas tutuklandığında takipçileri ve örgütün sempatizanları Twitter'dan #FreeShamiWitness (#ShamiWitnessaÖzgürlük) etiketini oluşturmuştur ve o dönemde hesap yeniden aktifleştirilmiştir (IS supporters demand police, 2014).

Bir diğ er önemli figür, Mısırlı bir El Kaide militanı olan ve 200'den fazla kişinin ölümüne neden olan Adel Abdel Bary'nin oğlu Abdel Majed Abdel Bary'dir. Abdel Majed 2013 yılında Facebook üzerinden örgüte katıldığını belirttiği bir gönderi paylaşmış, örgüte katıldıktan sonra ise kapatılana kadar Twitter hesabından propaganda materyalleri paylaşmaya devam etmiştir. Sosyal medya hesabı üzerinden elinde Suriye rejim ordusuna ait bir askerin kesik başıyla fotoğraf atan Abdel Majed'in ilk başlarda James Foley infazından sorumlu olduğu düşünölmüştü ve ismi "En Çok Aran an Teröristler" listesinde yer almaktaydı (Spencer ve Simpson, 2020). Sonraları ise Suriye'de düzenlenen hava saldırılarından birinde öldüğü düşünölen Abdel Majed, 2020 yılında İspanya'da yakalanmıştır (Chulov ve Sabbagh, 2020; Dearden, 2020).

Abdel Majed'in aksine James Foley'nin infazından asıl sorumlu olan önemli figürlerden biri haline gelen militan ise Cihadçı John adıyla bilinen Muhammed Emwazi'dir. James Foley, Steven Sotloff ve Peter Kassig'in de bulunduğu 8 kişinin infazlarında aktif olarak yer almış, çekilen video filmlerinde görölmüştür. Böylece örgütün sembol isimlerinden biri haline gelmiştir. Örgüte katılmadan önce bilgisayar eğitimi alan Emwazi, radikal ağlarla ilişki geliştirmiş ve El Şebab örgütüne katılacakken yakalandığı iddia edilmiştir. O dönemlerden sonra takip edilen radikallerden biri olmuştur. 2013 yılında ise bir anda ortadan kaybolmuş ve Suriye'ye giderek IŞİD'e katıldığı anlaşılmıştır. Aktif olarak yer aldığı eylemlerden sonra ismi "En Çok Aran an Teröristler" listesinde yer alan Emwazi, 2015 yılında Rakka'da öldürölmüştür (Casciani, 2015).

3.2.2. Radikalleştirme

IŞİD, El Kaide'nin bireylerin ilgisini çekmek ve sonra örgüte alma yaklaşımından farklı olarak, halihazırda şiddete meyilli bireyleri radikalleştirme stratejisini benimsemiştir. Propaganda yöntemlerini çoğunlukla "başarı" ile kullanan IŞİD, yaşları 18 ile 29 arasında değış en çok sayıda kadın ve erkeğı örgüte katmıştır. Örneğ in İskoçya'dan IŞİD'e katılan ve bilinen kod adıyla Umm Layth/Aqsa Mahmood, çevrimiçi kullanılan Tumblr adlı sitede radikalleş me sürecini takipçileriyle paylaşmış ve örgüte katıldıktan sonra da Tumblr ve Twitter'ı aktif olarak kullanmaya devam etmiştir (Aly et al., 2017:10).

Cihadçı terör örgütlerinin dini propagandalarını başka ölkeleri ahlaksızlıkla suçlamak veya çatış ma halinde oldukları gruplara karşı nefreti canlı tutmak adına yaptığını söylemek mümkündür. Örneğ in IŞİD'in sorun olarak tanımladığı şeylerden bazıları Batı hükümetleri, Batı "ahlaksızlığı" İslam'ın doğru bilinmediğı/yaş anmadığı ve Müslöman

halkına sistematik bir biçimde eziyet edilmesi/baskı yapılmasıdır. Bu yüzden ortak bir eylem çerçevesi oluşturarak Batı ile ilgili olan sorunları düzeltme sorumluluğu yüklemeye, bu duruma gelinmesinde suçlu olduklarına inandırma stratejileri benimsemiştir (Andersen ve Sandberg, 2018:6). IŞİD'in eski sözcüsü Ebu Muhammed El Adnani el Şami, 2014 Eylül'ünde ABD ve Avrupa'yı tehdit ederek, savaşı onların başlattığını iddia etmiş, onları Haçlılar olarak tasvir etmiş ve Müslümanlara birlik inancı aşılama gayret etmiştir (Andersen ve Sandberg, 2018:6). IŞİD, İslam dinine karşı olan veya cihad yanlısı olmayanlara karşı eylemlerini bu gerçekleştireceklerini ya da gerçekleştirdiklerini savunarak mevcut düzeni sarsmayı ve nüfusu radikalleştirmeyi amaçlamaktadırlar. Örneğin IŞİD üyesi olmadığı, hatta herhangi bir bağlantısı olmadığı halde örgütten ve özellikle Boston Maratonu saldırısından esinlenen Omar Mateen, ABD'de bir gece kulübüne saldırı düzenleyerek 49 kişinin ölümüne neden olmuş, kendisini IŞİD savaşçısı olarak nitelendirmiştir (Visser ve Couwels, 2016). Man Haron Monis ise radikalleşenlerden biri olarak, Dabık dergisi aracılığıyla örgüte katılmış ve bir Avustralya şehri olan Sidney'de iki kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan bir eylem gerçekleştirmiştir (Safi, 2014).

Avustralya gibi ülkeler uluslararası terörizmin tehdidinden ziyade, sosyal medyada radikalleşme sonucu eylem haline geçen gençlerin yarattığı tehlikeler ile karşı karşıya kalmıştır. Örneğin internet aramalarında patlayıcılar ve sembolik binalar olan 14 yaşındaki IŞİD sempatizanı, 25 Nisan Anzak Günü geçit törenine saldırmak için başka bir aşırılık yanlısı ile Telegram üzerinden haberleşmiş, telefonu ele geçirilince saldırı planladığı anlaşılmıştır (Connors, 2015). IŞİD, Avustralya'daki sempatizanlarına ulaşabilmek adına, sosyal medya kullanıcı isimlerini "El-Avustrali" veya "El-Astrali" ("Avustralya'dan" anlamına gelen) şeklinde kullanmaktadır (Blaker, 2015:7). Örneğin IŞİD'in propagandalarından etkilenen ve gerçekleşeceğini düşündüğü düzene katkıda bulunacağına inanan Ebu Abdullah al-Avustrali kod isimli Jake Bilardi, örgüte katıldıktan sonra kendi gibi düşünen insanları neden örgüte katıldığını anlatmak ve onları etkilemek için bir blog oluşturmuş (Hume, 2015) ve 2015 yılında Irak'ta canlı bomba eylemi gerçekleştirmiştir (Australian teen "killed in IS suicide attack" in Iraq, 2015). ABD'de ise özellikle Müslüman ailelerin geleneksel yaşayış tarzları Amerika kültürüne benzememektedir. Sosyal aktivite, giyiniş, arkadaş edinimin yine Müslüman ailelerin çocuklarıyla sınırlı kalması gençleri sosyal medyaya yöneltmektedir. IŞİD, bu yapıda olan gençler için cazip bir fırsat yaratıyor gibi görünmektedir. Batı'nın ahlaksızlığa yüzünü dönmüş olması, İslam

dinine nefret duyulması, İslamiyet'e uygun giyiniş tarzının aşağılanması gibi temaları içeren propagandalar, dış dünya ile bağlantısı minimum düzeyde olan Müslüman gençleri radikalleştirebilmektedir.

Ocak-Mart 2014 tarihleri arasında Suriye'de bulunan 59 yabancı terörist savaşçının sosyal medya hesapları incelenmiş bunun sonucunda elde edilen verilere göre hesapların aktif olması, içerik paylaşımının yoğunluğu ve Batı dillerinin kullanımına ağırlık verilmesi gibi detaylar öne çıkmıştır (Klausen, 2015,5-6). Yapılan araştırmada sosyal medyada aktif olan bu 59 kişinin kullandıkları hesaplarda: tanınmış dini figürlere, akademisyenlere, tanınmış cihadçılara, kutsal kitaptan alıntılara, dini kitap üzerinden verdikleri tavsiyelere, çatışmada ölen “şehitlerin” resimlerine, cihadçıların gündelik yaşamlarına ya da bir geziye katılmış turistlermişçesine çektikleri fotoğraflara ve aynı zamanda Batı'yı tehdit ettikleri mesajlara ulaşılmış, aynı zamanda daha önce de ismi geçen Alman rap şarkıcısının bu hesapların takipçilerinden biri olduğu anlaşılmıştır (Klausen, 2015:7-11). Bahsi geçen Alman rap şarkıcısının, YouTube videoları içerisinde IŞİD'in logosuna benzer bir logo bulunmaktadır.

Hedef kitlenin logoyu gördüğünde ne olduğunu kime ait olduğunu bilmesi önemlidir. Örgütler, kendi davalarını anlatan benzersiz logolara sahiptir. Kaybettikleri bir savaşçılarının kimliklerini paylaştıkları videoda ya da fotoğrafta örgüte ait logo bulunur. Görsel stratejinin bir ürünü olan logoların, insanların hisleri üzerinde etkisi vardır. Logolar, hatırlanma veya tanınma gibi amaçlar için oldukça yararlıdır.

Bir kişinin radikalleşmeye meyilli veya radikal olup olmadığı herkesin görebildiği bir platformda yaşanan fikir alışverişleri ile başlayarak, konuşmaların şifrelenmiş olduğu özel bir alana kaymasıyla (WhatsApp¹⁰, Kik, Telegram gibi) devam etmektedir (Cordy, 2017:7). Kişinin sızma faaliyeti gerçekleştirme amacıyla iletişimde kalıp kalmayacağını ise sorgulayabilecekleri bir sisteme sahiptirler.

Örgütün dergilerinde sık sık cihadçılar ve şehitlerle ilgili övgü dolu yazılar yazılması, gençler için teşvik edici ve özendirici olması, onlar gibi “ünlü olmak” istemesi, onlar gibi giyinmek istemesi ile başlayan taklitçilik süreci, bu kişilerin radikalleşmesine olanak sağlayabilmektedir (Andersen ve Sandberg, 2018:13). Daha önce de belirtilen “havalı cihadçı” kavramı IŞİD ile karşımıza çıkmıştır ve cezbedici bir rol oynayabilmektedir. Bu durum yeni sempatizanların örgüte katılımında etkili

¹⁰ 24 Kasım 2020 verilerine göre 2009 yılında kurulan WhatsApp, dünya genelinde kullanılan en popüler iletişim uygulaması olup 2 milyar aktif kullanıcısı bulunmaktadır.

olabilmektedir. Örneğin Abdelhamid Abaaoud, hakkında Dabık dergisinde makaleler yazılarak “havalı” algısı yaratılarak rol model haline getirilen cihadçılardan biridir. Abaaoud, Belçika’dan Suriye’ye giderek örgüte katılmış, hakkında yakalama emri çıkartıldıktan sonra Suriye’den Paris’e yakalanmadan giderek 129 kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırıyı planlaması ise (Paris attacks: Who was Abdelhamid Abaaoud?, 2016a; Faucon et al., 2015; Sifferlin, 2015), onun akıllı, yetenekli ve “havalı” olduğu mitinin oluşturulmasına neden olmuştur. Genç sempatizanlar bu kişiyle özdeşleştirerek kendilerine böyle bir rol oynamaya hak görebilirler.

IŞİD üyesi kadınlar sosyal medyayı sempatizanlarına örgüte katılma yolları ve şiddet eylemleri yapmaları konusunda fikirler vermek için de kullanmışlardır. Örneğin Avustralya’da yaşarken bir “kahraman” ile evlenme fikrinin cezbedici güç olduğunu kanıtlayan, IŞİD’in ilk “cihad gelini” olarak anılan Zehra Duman, örgüte katıldıktan sonra sosyal medya hesabından “öğretmenlerinizi bıçaklayın, onların yemeklerini ve haram yemekler yenilen restoranların yemeklerini zehirleyin” mesajları yayınlamıştır (Kelly, 2019). Fransa’da ise 15 yaşındaki bir kızın Suriye’ye gitme planları yaparken sahte pasaport gibi araçlar hakkında bilgi edinirken militan toplamakla görevlendirilen kadınlardan birinin ona ulaştığını ve yüreklendirmeye çalıştığını, yapması gerekenleri anlattığını belirtmiştir (Shubert ve Jones, 2016). IŞİD’in en önemli militan devşiren kadınlarından biri olduğu belirtilen Umm Layth ise özellikle Twitter üzerinden şiddet eylemlerine teşvik etmek için “eğer savaş alanında değilseniz, savaş alanını kendinize getirin” gibi mesajlar yayınlamış, daha önce Boston, Teksas gibi yerlerde gerçekleştirilmiş olan saldırıları örnek vererek “orada eylem yapan kardeşlerinizi izleyin” demiştir (Glasgow woman Aqsa Mahmood, 2014a).

Şiddet hem gücü gösterir hem de bu yola başvurmanın kusurlu olduğu anlayışını ortaya çıkarır. Bu durum kusurlu olarak değerlendirildiğinde ana akım medyada gündem olmama riski ile karşılaşabilmektedirler. Ancak aksine IŞİD bu konuda oldukça başarılı olmuştur. Medyanın ilgisini eylemleri ile uzunca bir süre çekmeyi başarmıştır. Avrupa’da İslamofobinin yükselen bir trend haline gelmesi, IŞİD’in propagandasının güçlü bir etki yaratmasına neden olmuştur. Sonuç olarak, IŞİD, El Kaide’ye kıyasla çok daha fazla ilgi çekmiş ve ilham alınan örgüt haline gelmiştir. IŞİD ve El Kaide, YouTube’da kendi videolarını yayınlarken, El Kaide kendini sınırlamayı tercih etmiş, IŞİD ise aynı saldırganlığına devam etmiştir. IŞİD sempatizanları Twitter’ı da özellikle aktif çatışma içerisinde bulunan kullanıcılarına moral, cesaret ve destek verme odaklı kullanmışlardır

(Al-Rawi, 2018:4). Teknoloji sayesinde sınırların ortadan kalkması ve erişim kolaylığı örgütün yayılma alanını ve hızını da etkilemiştir. Böylece internet, küresel terörizmin küresel ihtiyaçlarına en büyük ölçüde cevap vermiştir. Ortaya çıkan yeni tür dijital çağın modernliğini ve Orta Çağ'ın dini barbarlığını en iyi şekilde birleştirmiştir.

3.2.3. Eleman Temini ve Eğitim

IŞİD, sosyal medyanın silahlandırılmasında çok büyük bir başarı elde etmiştir. IŞİD, sosyal medyanın önemi ve etkinliğini anlamış ve kullanmış en başarılı terör örgütlerinden biri olsa da ilk kavrayan veya tek başaran terör örgütü değildir. Hamas üyeleri Twitter ve Facebook'u ideolojilerini yaymak için kullanması, Nisan 2015'te şimdiki adıyla Şam'ın Fethi Cephesi adıyla bilinen El Nusra Cephesi, 5000 çocuk savaşçıyı örgüte katmayı "mobilize" adında başlattığı sosyal medya kampanyası sayesinde başarması örneğini vermek mümkündür (Cordy, 2017:5).

IŞİD sosyal medya kullanımının etkisini ve değerini anladığı andan itibaren özellikle gençlerin ilgisini bu alanlarda çekmeye yönelmiştir. Özellikle gençlerin örgüte destek vermesini sağlamak, katılmasını teşvik etmek ve onlara yönelik mesajlar yayınlamak amaçları için sosyal medya IŞİD tarafından aktif olarak kullanılmıştır. IŞİD, radikalleştirdiği sempatanlarını sadece kendi saflarına katmaya çalışmamış, onları Suriye ve Irak'ta hakim olduğu sahaya gelirken dahi şiddet eylemleri organize etmeleri için çağrıda bulunmuştur (Blaker, 2015:1). Elbette, örgüte katılımın nedeni sosyal medya değildir. Ancak, özellikle başka coğrafyalardan IŞİD'in kontrol ettiği bölgelere gelmek için yola çıkanların bu yolculuklarını tetikleyen faktörlerden birisi olmuştur. Bu çağrılarını kimi kesimler tarafından dini önder olarak kabul edilen kişilerden biri olan Dünya Müslüman Alimler Birliği Başkanı Yusuf el Karadavi gibi isimler tarafından sosyal medya kullanılarak yapılması, katılımı artırma konusunda önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Gates ve Podder, 2015:108).

IŞİD için sosyal medyanın gücü hafife alınabilecek bir faktör değildi. Çünkü kurulduğu dönemde hızla genişleyen örgüt, ayakta kalabilmek ve kurmak istediği düzeni sağlamlaştırabilmek için hâkimiyet alanını genişletmek zorundaydı. Suriye'deki yoğun çatışmalar ve hızlı demografik değişim nedeniyle de bu hedefine ulaşabilmesi için sadece canlı bomba eylemleri veya gerilla savaşı yeterli değildi. Bir yandan Suriye ve Irak hükümetlerine diğer yandan da diğer devlet dışı silahlı gruplara karşı aynı anda çatışan IŞİD çatışma sahasında kontrolü eline alabilmek için insan gücüne ihtiyaç duymaktaydı.

Yani, IŞİD için yabancı militanların örgüte katılması sadece buldukları ülkelerde örgütün ideolojisinin propagandası açısından değil, genişleme stratejisi açısından da son derece önemliydi. Bu nedenle, örgüte katılımı hızlandırmak ve çeşitlendirmek için sosyal medya benzersiz bir araçtı. IŞİD'in yabancı militanları yüzlerce bazen binlerce kilometre süren yolculuklardan sonra kontrol ettiği bölgelere çekebilmesi aslında sosyal medyanın bu örgüt tarafından ne kadar etkin bir biçimde kullanıldığının da bir kanıtıydı.

Bu nedenle her ne kadar IŞİD'in sosyal medyayı kullanımı daha çok örgütün kanlı infaz görüntüleri üzerinden değerlendiriliyor ya da hatırlanıyor olsa da, örgüt sosyal medyayı eleman temini açısından son derece aktif bir biçimde kullanıyordu. IŞİD'in sosyal medya üzerinden militan temin ederken sunduğu sempatanları üzerinde etki bırakan nedenler kullandığı görülmekteydi. Bunlar arasında en önemlileri Müslümanlara yapılan muameleler ve Batı'nın "ahlaksızlığı" iken, militanlarını harekete geçirmek için sunduğu argümanlar ise Halifeliğin inşası, küresel cihad ve şeriattı. Örgüte katıldığından söz edilen Zehra Duman'ın "Hilafetin ilan edilmesini bekliyordum, vakit kaybedemezdim" demesi buna örnek olarak verilebilir (Smith ve Saltman, 2015:31). Ayrıca akıldan ziyade duygulara hitap eden örgüt, sosyal medya üzerinden verdiği mesajlarında başarılarını ön plana çıkarıyor ve bunu dini söylemlerle destekliyordu. IŞİD, bireyleri motive etmek için sık sık başarı vurgusunu yapmış, askeri ilerlemelerini ve Sina, Libya, Cezayir, Arap Yarımadası'nda fethettiği bölgeleri dergisinde, sitesinde ve sosyal medya hesaplarında paylaşmıştır (Andersen ve Sandberg, 2018:9). IŞİD'in bu askeri başarıları küresel medyanın odağı haline gelince, yabancı savaşçıların katılımında artışa neden olmuştur. The Soufan Group'un "Suriye'deki yabancı savaşçılar" raporuna göre, o döneme kadar (2017) en az seksen altı ülkeden yaklaşık otuz bin insan Suriye ve Irak'a gitmiştir (Barrett, 2017:9-11).

Örgütün en önemli propagandacılarından ve eleman temin etmekle görevli olan militanlarından biri Ebu Qaqa al-Britani kod adlı Raphael Hostey'dir. Twitter, Tumblr, Ask.fm gibi sosyal ağları propaganda yaymak ve eleman temin etmek için kullanırken, kendilerine ulaşmak isteyenleri Telegram ve Surespot'a yönlendirmiştir. Eleman temin etmekle görevli olan Hostey, bu faaliyeti gerçekleştirmek konusunda oldukça başarılı olmuştur. Temin ettiği bilinen militanlardan bazıları, Musul'da intihar saldırısı gerçekleştiren Jamal Udeen Al-Harith; cihad gelini olmaları için ikna edilen ikiz kardeşler Salma ve Zahra Halane ve yaşadığı ülkede ödedikleri vergilerin Müslümanları öldürmek adına kullanıldığını savunarak IŞİD üyeleriyle sosyal medya üzerinden iletişim kuran ve

havaalanında kardeşleriyle birlikte yakalanan Hamzah Khan'dır (Mohammed Hamzah Khan, n.d.; Mullen & Rowlands, 2014). Hostey, eleman temininin yanı sıra yaydığı propaganda materyalleri ve tehdit mesajlarıyla da biliniyordu. Twitter hesabı üzerinden Avustralya Ulusal Güvenlik Editörü'nün fotoğrafını paylaşarak, adresini bilen birinin olup olmadığını sormuş, ziyaret gerçekleştirmek istediğini söylediği bir tehdit mesajı yayınlamıştır. Hostey'nin konumu 2016 yılının Nisan ayında Türk hükümetinin istihbaratı sayesinde tespit edilmiş, düzenlenen hava saldırısıyla öldürülmüştür (Raphael Hostey, n.d.).

Örgütün hitap ettiği kitlelere yönelik propagandasının büyük bir kısmını, Müslümanların yaşadığı mahrumiyet, İslam dinine duyulan nefret veya inanca edilen saygısızlık ve ekonomik sorunlar oluşturuyordu. Ancak örgütün sosyal medyada her gün defalarca vurgulanan propagandası bu öğelerle sınırlı değildi. Sempatizanlarını örgütün kontrol ettiği topraklara göç etmesi halinde işsizlikle sorunu kalmayacağı ve bireyin kendisinin ve ailesinin geri kalan hayatını refah içinde geçireceğine garanti veriyordu. Özellikle eğitilmiş insanların yardımıyla yeni bir düzen inşa etme ve cihad yolunda ölümün kutsallığı ve ödüllendirilecek bir fedakarlık (şehadet) olduğu temaları da kullanılıyordu. Kendi ülkelerinde kimlik sorunu yaşayanlar Müslüman kesim için IŞİD tarafından tanımlandığı haliyle ümmet kimliği özellikle gençler arasında çekici güç olmuştu. IŞİD'in vadettiği kutsal düzen, düzenini yaratılması için verilen katkı, bu uğurda savaşmak, savaşırken öldüğünde "şehit" olunacağı inancı; cennetin kapılarının aralanacağı gibi motivasyonlar kadın veya erkek fark etmeksizin birçok sempatizanı etkilemişti. Bu propagandanın etkili sonuç vermesinin nedenlerinden birisi de sosyal medya kullanımındı. Gençler arasında orta yaş ve ileri yaşlardaki insanlara göre çok daha yaygın olan sosyal medya kullanımı örgütün ihtiyaç duyduğu genç kitleye erişimini kolaylaştırıyordu.

IŞİD'e katılımda genç insanların online olarak örgüte katılması dikkate alınması gereken bir olgudur. Örneğin 2014 yılında ailelerinden bir miktar para ve pasaportlarını alan yaşları 15, 16 ve 17 olan Denver'da yaşayan ve sosyal medya üzerinden ikna edilen 3 kız, seyahat planlarını görüştükleri Twitter üzerinden gerçekleştirerek (Gurman, 2014) örgüte katılmak için yola çıkmış, Frankfurt Havalimanı'nda yakalanmışlardır (Associated Press, 2014). Örgüt, eleman temin ederken olası sızmaları engellemek adına örgüt içerisinde tanınan ve güvenilen kişilerin önerilerini dinleyerek, önerilen kişiyle irtibat sağlamanın doğru olacağına inanmış ve ona göre adımlar atmıştır (Pereşin, 2015:27). IŞİD, gerçekleştirdiği eylemlere rağmen kendisine birçok ülkeden, gruptan, yaşları değişkenlik

gösteren yüzlerce kişiyi radikalleştirmeyi başarmıştır. Ortak ideolojinin ön plana çıkması ile grupları birbirine bağlayan şey emir komuta zinciri olmamıştır. IŞİD'in bu başarısı yalnızca kazandığı erkek savaşçılardan değil; aynı zamanda köleleştirmekten, şiddet göstermekten kaçınmadığı kadınları da örgüte kazandırmasındandır. Özellikle bazı Avrupa ülkelerinde sert bir muhafazakar çizgide olan Müslüman ailelerden gelen kadınlar, Müslüman erkeklere göre daha izole bir hayat sürdürdüklerinden IŞİD'e katılmak onlar için bir çeşit kaçış yöntemi olmuştu (Speckhard ve Ellenberg, 2020:96). Bazıları için inancına paralel bir biçimde "cihad gelini" olmak bazıları için bir kurtuluş reçetesi olarak görülüyordu. Her ne kadar IŞİD'in çizdiği imaj özellikle Batı kültüründe yetişmiş kadınlara ters olsa da örgütün yukarıda belirtilen bir toplumsal kesimde kendi çapında bir popülerlik elde ettiği söylenebilir.

Örgütün hedef aldığı kitle sadece yaşadığı topluma marjinalleşmiş genç erkek kitle değildi. IŞİD, kadınların örgüte katılımına da büyük önem veriyordu. Kadınların örgüte dahil edilmek istenmesinin önemli nedenlerinden birisi, özellikle yabancı savaşçıların ayrılmasının önüne geçmekti. Çünkü geldikleri toplumdan farklı şeylerle karşılaşan yabancı erkeklerin örgütün kontrol ettiği bölgeleri çabucak terk etmeleri istenmiyordu. Sonuçta Batılı erkekleri en iyi anlayan yine Batılı kadınlar olabilirdi (Pereşin, 2015:22). Fakat, kadınları etkilemek, onları anladığını ve yol gösterecek olan kişiler şüphesiz kadınlardır. Bu nedenle, örgüte kadın militan katabilmek için örgüt yine başka kadınları kullanıyordu. IŞİD'e katılan eğitimli ve Avrupa'dan kaçan bir militan olan Aqsa Mahmood'un yanı sıra, Ümmü Ubeyde ve doktor olan Shams (Spencer, 2016:94) adlı kadınlar hem sosyal medya platformlarında yaşadıklarını anlatıyor hem de diğer kadınları örgüte katılma konusunda ikna ediyorlardı (Irfani ve Saripi, 2015:24). Eleman temin etmekle görevli bu kadınlar, yabancı kadınları örgüte neden, nasıl, hangi araçlarla geleceklerini söyleyen ve onları konuşmalarıyla ikna eden kişilerdir. Buna benzer bir başka örnek ise Umm Hussain el-Britani kod adlı Sally Anne Jones'dur. Birleşik Krallık'tan cihad gelini olarak örgüte katılan Jones, 2015 yılında öldürülen Junaid Hussain'in (kocasıydı) liderliğinde "Rakka 12" veya "Lejyon" olarak adlandırılan İslam Devleti içinde İngilizce dilinde çevrimiçi eleman temini için başlatılan girişimde aktif olarak yer alıyordu (Hamid, 2018). Onun yanı sıra örgüt içinde eğitimli, köklü ve radikal eğilimi olmayan ailelerden gelen birçok kadın olduğu belirtilmektedir.

IŞİD, sosyal medya aracılığıyla ulaştığı kadınları ikna etme konusunda başarılı oldu. Ancak sosyal medya bu süreçte bir çeşit katalizör rolü oynuyordu. Asıl olan bu

kişileri radikalleştiren motivasyonlardı. IŞİD’e katılan kadınların önemli motivasyonlarından birisi kendilerine yükledikleri “insancıl” misyondur. Halihazırda yaşadıkları ülkelerin liderleri/karar vericileri Suriye’de yaşanmakta olan savaşa katkıda buldukları ve onları savundukları/inandıkları dine olan düşmanlığı sürdürdükleri argümanlarıyla yola çıkarak masumlara daha fazla zarar verilmesini önleme çabasına giriştiklerine inanmışlardır (Pereşin, 2015:24). Kendilerine yükledikleri bu “kurtarıcı” veya “kurtarıcıya destek” rolü kuvvetli bir motivasyon aracı olabilmektedir. Örneğin Aqsa Mahmood, yaşanan bu vahşet karşısında bir şeyler yapabileceği inancı ile katılmış ve bu savı kullanarak kadınları etkilemeye çalışmıştır. Bu kadınların bir diğer motivasyon kaynağı aynı sorunları paylaştıkları diğer kadınları kurtarmaktır. Bu kadınlar, kadınların dinen baskı altına alındığı, farklı dinlere inanan insanlar arasında eşitsiz bir muameleye maruz bırakıldıkları, yükselmekte olan yabancı düşmanlığı gibi olgularla diğer kadınları etkileme çabasına girmişlerdir. Örneğin önceden de belirtildiği gibi Ümmü Ubeyde bu yaşadığı sıkıntılar yüzünden örgüte katıldığını kendi blogunda yazmış ve ayrıca kadınları yaratıcının kutsal düzenini korumak amacıyla onlara katılmalarının önemini anlatarak motive etmeye çalışmıştır.

Bazı kadınlar kendilerine çizilen roller ile yetinirken bazıları da sıradışı bir biçimde daha aktif rol arayışına girmişlerdi. Bunlar arasında militanları tedavi etmek ve hatta onlarla birlikte savaşmak dahi bulunmaktaydı (Pereşin, 2015:24). Örneğin Denver’den Suriye’ye gidecekken yakalanan Shannon Maureen Conley, sosyal medya üzerinden militan temin edenlerle iletişime geçmiş, cihad gelini olarak katılmak istediğini belirtmişse de geleneksel kadın rollerinin yanı sıra, hemşire olarak çalışabileceğini dile getirmiştir (Martinez et al., 2015). Ancak çoğunlukla rol paylaşımı bir sorun edilmemiş ve kurulacak yeni düzende oynayabilecekleri tüm rolleri kabullenmişlerdir. Örneğin Layth, her ne kadar şehit olmak ve aynı fikirde olan kadınları bulmak amacıyla örgütte var olsa da kadınlara yalnızca intihar saldırılarının nasıl gerçekleştirildiğini değil, kurulan düzende rollerinin ne olacağını düşündürmeye odaklanmıştır.

Nitekim, örgüte diğer ülkelerden gelen katılımcıların profilleri incelendiğinde örgütün propaganda temalarının başarılı bir şekilde sonuç verdiği görülmektedir. 2014 yılında en az 100 Fransız kadının, cihad gelini olma amacıyla örgüte katılması (Lieberman, 2017:108), daha önce ismi geçen Hamzah Khan ve onun gibi birçoğu, örgütün stratejilerinin başarıya ulaştığını kanıtlar niteliktedir. IŞİD ayrıca, hayatlarını geride bırakmanın insanlar için zor olabileceğinin bilinciyle sosyal medyada günlük kıyafetleriyle

“güneşin zevkini çıkararak” militanlarının fotoğraflarını paylaşarak (Saul, 2015a) bireylerin sahip oldukları endişeyi gidermeye çabalamıştır. Örgüt propagandasını yaparken takipçilerine “Müslüman kardeşler” tasviriyle dostluk görüntüleri paylaşırken, savaşı/şiddetli çatışmaları birer onurlu gösteri olarak gösterip romantize etmiştir. Özellikle gençlere yönelik çizdiği bu “havalı cihadçı” profili güçlü, maskülen, sokak çetelerini andıran benzetmelere dayanmaktadır (Andersen ve Sandberg, 2018:10).

IŞİD’e katılan veya katılmak isteyen kadınların, Halifelik çatısı altında kurulan bir devletin inşa sürecine ve Batının yozlaşmaya yüz tutmuş toplumundan farklı “ahlaklı” bir toplumun yaratılmasına katkıda bulunması motivasyonlarından bazıları olarak gösterilmektedir (Pereşin, 2015:24). Bu düşünce sistemi kadınların IŞİD’i bir terör organizasyonu olarak değil de dinin kurallarına ve emirlerine uygun bir düzen kurucusu olarak görmelerini sağlamaktadır. IŞİD’e katılan kadınlar, kendilerine hem İslam dininin peygamberini koruyan hem de İslam dinine inanma yolunu seçen kadınları onurlandırma adına (muhaçirat) muhaçir kadın olarak tanımlamışlardır. Kadınların bu kimliğe affettikleri kutsiyet ve onun getirdiği sorumluluğu vazife olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Ümmü Hamza’nın “kadınlar her açıdan suistimal edilirken, şiddet görürken; Biz Allah’ın koruması altındayız.” sözü, affettikleri kutsiyeti göstermektedir.

IŞİD, yabancı terörist savaşçı istihdam etmekte oldukça başarılı olmuştur. Deniz aşırı ülkelerden birçok aşırılık yanlısına ulaşmıştır. Özellikle Batılı erkekler açısından şiddet, erkeği çekici kılan bir yöntemdir (Andersen ve Sandberg, 2018:14). Bu yüzden onları böyle marjinal/aşırılık içeren görüntüleri ile devşirmek kolaydır.

Özetle, IŞİD’in sosyal medyayı aktif bir biçimde kullanarak özellikle Orta Doğu dışındaki bölgelerden binlerce insanı saflarına kattığı görülmektedir. Bunu yaparken de sosyal medyada din unsurunu aktif bir biçimde kullanmıştır. Ancak örgüt sosyal medyada sadece din ögesini aktif olarak kullanmamış, mizah öğelerinden de faydalanmıştır. Sonuçta, IŞİD sosyal medya kampanyaları ve paylaştıkları içerikler sayesinde genç ve cihad yanlısı kitleyi etkilemeyi büyük ölçüde başarmıştır. Paylaştığı içerikler, düşmanları tarafından şeytani olarak algılansa da sempatanları ve destekçileri için bu materyaller oldukça öğretici ve ilham verici olmuştur. Kendilerine farklı amaçlar kazandırmak ya da amaçlarını gerçekleştirmek isteyen kişilerin bunu gerçekleştiremediği takdirde kazandıkları öfke ve şiddet duygusu, onları terör örgütlerine sempati duymaya itebilmektedir. Bunun aksine yalnızca amacını gerçekleştirmek veya herhangi bir kimlik kazanmak ya da yalnızca

macera arayışında olanlar bireyler, bu istekler çerçevesinde bir örgüte katılım sağlayabilmektedirler.

IŞİD, hakimiyet kurduğu yerlerde kurduğu okullarda çocuklara silah tanıtımı, silahların ve patlayıcıların tanıtımı ve nasıl kullanıldığı konularında dersler vermiştir. Özellikle bu dersler YouTube’da bulunmaktadır. Örgüt, her ne kadar yüz yüze eğitimin etkisinin bilincinde olsa da eğitim konusunda sosyal medya araçlarına güvenmiş gözükmektedir. Örneğin Library of Zeal (Gayret Kütüphanesi) tarafından piyasaya sürülen Huroof adlı mobil uygulama, çocuklar için tasarlanmış, Arapça dil eğitimi verilirken patlayıcı silahların tanıtımı da yapılmıştır (Dearden, 2016; Hunt, 2016).

Daha önce de belirtildiği gibi Kılıçların Çınlaması adlı oyun, hedeflenen kitleler üzerinde etkili olmuştur. Batılılar tarafından piyasaya sürülen Grand Theft Auto adlı oyunun, örgüt tarafından tam tersine çevrilerek tanıtılması; örgütün Batı’yı kendi silahıyla vurması şeklinde algılanan bir propaganda yapmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca bu oyunun YouTube üzerinden tanıtım videosu binlerce kişi tarafından izlenmiş, yüzlerce yorum almıştır. Piyasaya sürülüp sürülmediği konusu netlik kazanmamış olsa da oyunun yalnızca tanıtım videosu bile muhalif olanları ve Şii Müslümanları psikolojik olarak etkilemiştir. Bu yönleriyle oyun ve izlenen politika etkili bir istihdam aracına dönüşmüştür.

3.2.4. Finans

Terör örgütleri eylemlerini organize edebilmek ve yürütebilmek için fona ihtiyaç duyarlar. Fon toplamak, kara para aklamak ya da kredi kartı sahteciliği gibi yollar üzerinden gerçekleştirilmektedir. IŞİD’in Musul’daki Merkez Bankası Şubesi’nin yağmalanması ve Suriye’nin en büyük petrol sahasının kontrolünü ele alması sayesinde gerçekleştirdiği petrol kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, hırsızlık ve gasp sayesinde dünyanın en zengin örgütü olmuş, elde ettiği meblağlarının bir kısmını sosyal medya kampanyalarını finanse etmek için kullanmıştır. Ayrıca İslam Devleti yaratmak amacıyla yola çıkan örgüt, fon elde edebilmek için ana akım ve sosyal medyaya büyük bir önem vermiştir. İzleyici kitlesinin olabildiğince genişlemesi için yayınladığı her videoda, farklı dil seçenekleri oluşturarak (İngilizce, Almanca Fransızca gibi evrensel dilleri içeren) daha inatçı ve ideolojik inançlarının daha güçlü olduğuna inandığı yabancı savaşçıları saflarına katmayı amaçlamaktadır.

El Kaide, IŞİD gibi cihadçı örgütler bu faaliyetlerin yanı sıra, “hayır kurumları” adı altında yapılan bağışlar yönlendirmekte ya da onlara el koymaktadır (Rudner, 2017:15).

Örneğin Adeel ul-Haq 2013 ve 2014 yılları arasında Twitter hesabı aracılığıyla Suriye'deki ihtiyacı olan insanlar için yardım kampanyası adı altında yaklaşık 13.000 euro para toplamıştır (Keatinge ve Keen, 2019a:12). Özellikle Batı ülkelerinde bulunan ibadethaneleri ele geçirerek (örgüte bağlı birini yerleştirerek) İslam dininin beş şartından biri olan “zekât” adı altında toplanan paraları gelir kaynağı olarak alırken, ibadethanelere gelen kişiler arasından savaşçı toplamak ya da onları hükümetlerine karşı kışkırtmaya çalışmaktadırlar (Rudner, 2017:15-16).

İnternet üzerinden fon veya bağışçı bulmak açık ya da gizli bir şekilde sürdürülmektedir. Para transferleri, kara para aklama gibi yasadışı eylemleri çevrimiçi ortamlarda yürüten örgütler, güvenilir ya da hemen akla gelmeyecek uygulamaları manipüle ederek gerçekleştirebilmektedirler. Bunlardan biri eBay olmuştur. 2016 yılında ABD’de yaşayan Mohamed El-Shinawy, eBay üzerinden yazılım programı satıyor gibi görünerek topladığı parayı PayPal aracılığıyla IŞİD’e transfer etmekten suçlu bulunmuştur (Maremont ve Stewart, 2017). Her ne kadar küçük örneklerle sınırlı dahi olsa bu, örgütlerin internette var olan uygulamaları manipüle edebilme ve oralarda var olabilme yeteneğini göstermesi açısından önemlidir.

Çatışma bölgesi olan Suriye’ye yalnızca cihada hicret amacıyla değil, aynı zamanda “mali cihad” için çağrılar yapılmıştır. Özellikle mücadele fiziksel olarak dahil olamayanlar için (kadınlar yaşlılar gibi) fiziksel mücadeleye katılanları finanse ederek cihada katkıda bulunabileceklerinin altı çizilmiştir. En çok üzerinde durulan ise “bir savaşçıyı donatmak” (silahlandırmak) yaklaşımı olmuştur (Keatinge & Keen, 2019a:10). Cihad yanlısı olan Müslümanların bağışçı olmalarını teşvik etmek için kutsal kitaptan alıntılar (Allah yolunda bir Gazi’yi donatan ya da ailesine bakan kişi, onunla aynı şekilde mükafatlandırılır) yapılmıştır. Örneğin Kuveyt’te 2013 yılının Ramazan ayında din adamı, politikacı ve tanınmış kişilerden oluşan 19 kişinin öncülük ettiği “Allah için 12.000 cihadçı hazırlamak” kampanyası oluşturulmuş, kampanyada 350.000 dolar toplanmıştır (Dickinson, 2013:13-15).

3.2.5. Saldırı Biçimleri

Terörist gruplar sanal ortamı sadece propaganda, eleman temini ya da finans gibi alanlarda değil saldırı amacıyla da kullanmışlardır. Ancak saldırı kelimesini geniş anlamda ele almak gerekmektedir. Sanal ortamda saldırı sosyal medya üzerinden doğrudan olabileceği gibi bir saldırının eğitiminin verilmesi ya da yönlendirilmesi biçiminde de

gerçekleşebilmektedir. Bunlardan bazıları IŞİD kurulmadan çok önce gerçekleşmiştir. Örneğin, Boston Maratonu saldırısı olarak bilinen terör eyleminde iki saldırganın El Kaide'nin çevrimiçi dergisi olan Inspire'dan düdüklü tencere bombalarının nasıl yapılacağı ile ilgi talimatları indirdikleri bilinmektedir (Martin, 2016:283). Saldırganlardan Dzhokhar Tsarnaev'in saldırıdan önce internete ve sosyal medyaya yüklediği, saldırıyı gerçekleştirdiği düdüklü tencereyle çekildiği fotoğrafa erişim mümkündür. Boston Maratonu'ndaki saldırı gerçekleşir gerçekleşmez olay sosyal medyada yayılmaya başlamış ve birkaç dakika içinde neredeyse dünyanın genelinde duyulmuştur (Galily et al., 2016:4). Ancak, sosyal medyayı farklı saldırı biçimleri için kullanan en önemli örgüt IŞİD olmuştur.

IŞİD'in ve sempatizanlarının sosyal medyada gerçekleştirdiği eylemler siber cihad olarak tanımlanmıştır. Siber cihad, İslam dinine karşı ya da düşman olanları sosyal ağlar aracılığıyla cihada teşvik etmek için kullanılan bir terimdir (Hoffman ve Schweitzer, 2015:71-72). Daha önceleri El Kaide'nin "Elektronik Cihad"ında olduğu gibi IŞİD de bilgisayar teknisyenlerine terörist amaçları gerçekleştirmek adına elektronik postaları hacklemek gibi bir dizi amacı daha içeren görevler vermiştir (Alava et al., 2017:28). IŞİD sosyal medya hesaplarını küresel bir siber savaş taktiği olarak kullanmıştır. Facebook, Twitter, YouTube ve Tumblr hedef alınmış, The Glad of Tidings adlı uygulama Twitter hesaplarını ele geçirerek onlar adına paylaşımlar yapmıştır.

Örgütün siber alandaki ilk etkili eylemlerinden birisi Temmuz 2014'te IŞİD'in Londra'daki üst düzey adamlarından biri olan Nero Saraiva'nın attığı bir tweet ile IŞİD'in Amerika için bir film hazırladığını söyleyerek ABD'ye aktörleri için teşekkür etmesidir. Atılan bu tweetten 39 gün sonra gazeteci James Foley'nin infaz videosu yayınlanmıştır (Galily et al., 2016:2). Terör örgütleri sosyal medya araçlarını propaganda malzemeleri ile beslemişlerse de bu alanları bir nevi çevrimiçi nefret süreci başlatmak ve sürdürmek için de kullanmışlardır.

IŞİD, özellikle gençleri etkilemek için propagandasını internet ve sosyal medyadan yürüttüğü bir siber cihad kampanyası başlatmıştır (Berger, 2010). İlk kampanya @Ansaar999 tarafından #AllEyesOnISIS (#BütünGözlerIŞİDinÜzerinde) etiketi ile duyurulan Musul'un ele geçirilme operasyonudur. Irak askerlerine karşı çatışma halindeyken örgütün ve sempatizanların hesapları aracılığıyla zaferi temsil eden görüntüler paylaşılmış ve örgütün piyasaya sürdüğü uygulama sayesinde etikete sürekli paylaşımlar yapılarak trafik akışı canlı tutulmuştur (Brooking ve Singer, 2016). Çoğunlukla mağlup edilmelerine kimsenin ihtimal vermediği Amerikan silahları ve teçhizatlarıyla donatılmış

Irak askerlerini örgüt, psikolojik savaş yürüterek sahada yenmiştir. Bu olay ile savaşın koşullarının ve karakterinin değiştiğini söylemek mümkündür. IŞİD'in Musul'u ele geçirmesiyle sahada güçlü bir aktör olduğu anlaşılmış ve örgüt ilgiyi üzerine çekmeyi başarmıştır. Musul'un ele geçirilmesinden sonra ise örgüt, içlerinde karikatür dergisi olan Charlie Hebdo'nun da bulunduğu yaklaşık 20.000 Fransız web sitesine saldırmıştır (Hoffman ve Schweitzer, 2015:71). Bu saldırı, o döneme kadar bir devlete gerçekleştirilmiş ilk kapsamlı siber saldırı olmuştur. Sonrasında dünya genelinde yaşayan Müslümanların desteğini kazanmak için "IŞİD'i destekleyen bir milyar Müslüman" kampanyasını başlatmıştır (Maher ve Carter, 2014).

IŞİD'in siber cihad üzerine kurduğu birden fazla siber timi bulunmaktaydı. Bunlardan biri Siber Hilafet Ordusu'ydu. IŞİD'e katılmadan önce Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg'in hesabını hacklemesi, Amerikan ve İsrail vatandaşının kredi kartı bilgilerini çalması, NATO ve İngiliz Savunma Bakanlığı'na yasa dışı erişim sağlaması gibi eylemleri gerçekleştirmiş olan İngiliz hacker Ebu Hussain Al Britani, örgüte katıldıktan sonra bu timin en kilit ismi olmuştur (Giantas ve Stergiou, 2018:10). Siber Hilafet Ordusu, örgüte karşı oluşturulan koalisyon güçlerini koordine eden ABD'yi hedef alarak, Amerika Birleşik Devletleri Merkez Komutanlığı (CENTCOM)'un Twitter ve YouTube hesaplarını hackleyerek IŞİD bayrağını profil fotoğrafı yapmış, örgüt lehine propaganda mesajlarının yanı sıra "Amerikan askerleri, geliyoruz, kendinizi kollayın" mesajını yayınlamıştır (Cooper, 2015). Ayrıca bu saldırı, tam da ABD eski Başkanı Barack Obama siber güvenlik hakkında bir konuşma yaptığı sırada gerçekleşmiştir. 2015'te TV5 Monde adlı Fransız kanalının Facebook hesabını ele geçirmişlerdir (Breedon ve Rubin, 2015). Ancak Ebu Hussain al-Britani Rakka'ya yapılan bir hava saldırısında öldürülünce bu grubun etkinliği azalarak kaybolmuştur.

Siber Hilafet Ordusu'nun etkinliğini yitirmesiyle eylemlerine başlayan bir diğer tim olan Hilafetin Çocukları, kendileri hakkında "Destekçilerin Alevleri" adında bir videoyu yayınlarken eylem haline geçtiklerini duyurmuş, ilk eylemlerini örgüte ait hesapları kapatan Facebook'a karşı gerçekleştirmişlerdir (Giantas ve Stergiou, 2018:12). Kapatılan hesaplarına karşılık 10.000'den fazla Facebook hesabını ve 5.000 Twitter hesabını hacklediklerini duyurmuşlardır (Akt. Kapsokoli, 2020:681).

Hilafetin Çocukları'nın yanı sıra eylemleriyle adından söz ettiren bir diğer siber timi ise Kalaşnikof Elektronik Güvenlik Timi'dir. Bu grup, Müslümanlara yapılanların intikamının alınması motivasyonu ile #KillCrusaders (#HaçlılarıÖldür) etiketini paylaşarak

farklı tarihlerde farklı ülkelerden yaklaşık 30.000 kişinin ev adresleri gibi kişisel bilgilerini içeren bir ölüm listesi yayınlamış, yalnız kurtları harekete geçmeye davet etmiştir (Akt. Giantas ve Stergiou, 2018:14-16). Benzer şekilde #WeWillBurnUSAagain (#ABDYiYenidenYakacağız) etiketiyle siber saldırılara başlayacağını duyuran Rabitat al-Ansar adlı siber timi ise Justpaste.it üzerinden 2.000 kişinin isimlerini, ev adreslerini, telefon numaralarını ve elektronik posta adreslerini paylaşarak saldırı çağrısında bulunmuştur (Nance ve Sampson, 2017).

Bir diğer grup ise adından oldukça söz ettiren İslami Siber Ordusu'dur. Bu tim 11 Eylül'ün 14. yıldönümünden önce #AmericaUnderAttack (#AmerikaSaldırıAltında) etiketi ile siber saldırılar gerçekleştireceklerine dair mesajları yayınlamış, 11 Eylül'de ise Twitter aracılığı ile Beyaz Saray çalışanlarının isimleri ve adresleri gibi bilgileri paylaşarak, dönemin Başkanı Obama'ya "evindeyiz" mesajını vermiştir (Alkhouri et al., 2016:10-11).

IŞİD'in siber alandaki yetenekleri, örgüte karşı harekete geçmeye zorlamıştır. Örneğin Twitter kurallarını ihlal eden hesaplar karşısında dünyaca ünlü hacker grubu "Anonymous" IŞİD'e karşı bir siber savaş başlatarak örgüt bağlantılı 800 Facebook ve Twitter hesabını kapatmıştır (Dockterman, 2015). Yine de Anonymous, IŞİD'e nazaran siber eylemler gerçekleştirme konusunda çok daha eski olsa da IŞİD, gerçekleştirdiği büyük çaplı bir siber eylemi ile karşılaştırıldığında, Anonymous'un örgüte karşı gerçekleştirdiği eylemden çok daha fazlasını yapabilmiş, binlerce hesabı ele geçirebilmiştir.

Ayrıca IŞİD, saldırı gerçekleştirmenin yanı sıra saldırı talimatı verdiği kimi uygulamalardan fayda sağlamıştır. Bu uygulamalardan biri Zello'dur. Rusya tarafından geliştirilen Zello adlı şifreli sesli mesaj uygulaması, akıllı telefonları birer telsiz haline getirerek iletişimi mümkün kılmaktadır. Örgüt, uygulamada kendi kanalı üzerinden çeşitli saldırı planı yapmış, talimatlar vermiştir. Bunlardan biri Salman Abedi'nin Manchester'da bir konser alanına yaptığı 22 kişinin ölümüyle sonuçlanan intihar saldırısı sonrası ortaya çıkmış, Zello üzerinden saldırı gerçekleştirmesine dair izin isteyerek onay aldığı anlaşılmıştır (Moore, 2017). Bir diğer saldırı talimatının alındığı saldırı ise ülkemizde gerçekleştirilmiştir. Abdulkadir Masharipov tarafından yılbaşı gecesinde 39 kişinin ölümü 79 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan gece kulübü saldırısının emri, bu uygulama aracılığıyla örgüte militan devşiren Said Azzam Muhammed Rahim tarafından verilmiştir (Stalinsky, 2018).

Son olarak örgüt militanlarının bireysel ya da grup halinde gerçekleştirdikleri siber saldırılarının yanı sıra sofistike bot üretimleriyle de saldırı yapabildiğinin altı çizilmelidir (Subrahmanian et al., 2016:44). Örneğin IŞİD'in piyasaya sürdüğü ve Twitter'ın sahip olduğu anti-spam özelliğini devre dışı bırakan özelliklere sahip olan The Glad of Tidings adlı uygulama Brezilya (#Brazil2014 ve #WC2014) ve Fransa (#France) gibi etiketleri aratan kişiler sayfanın ilk gönderisi olarak cihad çağrısı yapılan videolara yönlendirmiş; Bağdat yazarları ise "Geliyoruz Ey Bağdat" tweetlerine yönlendirerek (Berger, 2014) bu alanda bir ilki gerçekleştirmişti.

3.2.6. Dark Web

Teröristlerin interneti ve sosyal ağları kullanmalarıyla karşılaştıkları sorunlar, onları yeni bir alana itmiştir. İnternet ve sosyal medya platformlarını içerisinde barındıran Yüzey Ağ herkesin kolayca erişebileceği, herhangi bir özel yazılım gerektirmeyen (Google, Facebook, Twitter vb.) ağları içermektedir. İnternetin kullanımı ve yaygınlaşmasıyla birlikte terör organizasyonları Yüzey Ağ'ı kullanmaya başlamışlardır. Ancak internetin bu "güvenli" alanı onlar açısından anonim olma sorunları yaratabilmekte, adres/kişi/grup takip edilebilmekte ve bulunabilmektedir. Terörle mücadele içerisinde olan devletler veya hacker grupları tarafından terör örgütlerinin veya üyelerinin ağları erişime kapatılabilmekte, kullanıcılarını etkisiz hale getirebilmektedir. Buna karşılık olarak Karanlık Ağ, terör faaliyetleri içerisinde olanlara anonimlik veya takip edilemeyen yazılımlar aracılığıyla farklı konumlardan erişim sağlaması açılarından benzersiz bir fırsat yaratmıştır.

Son dönemlerde 2013 yılında kurulan Telegram uygulaması sayesinde güvenli iletişim ve faaliyetlerine devam edebilecekleri bir ortam elde etmişlerdir. Telegram gizlilik konusunda örgütlerin tercih ettiği uygulama, artan sayıda açılan profillerle bağlantılarını geliştirmeye devam etmişlerdir. IŞİD'in medya kolu olan El Hayat Medya Merkezi, IŞİD'in Karanlık Ağ'daki içeriklerine takipçilerinin nasıl ulaşacağı bilgisi Telegram adlı uygulama üzerinden dağıtılmıştır (Weimann, 2016b:44). Ayrıca IŞİD yanlısı bir Telegram kanalında, Karanlık Ağ üzerinden silahların hangi yollarla alınacağı ve nasıl kullanılacağı hakkında bilgiler verildiği bir kılavuz yayınlamıştır (Chakraborty, 2019). Telegram, Konuşmaları şifreleyen Android ve IOS üzerinden kolayca edinilen, hacklenmesi neredeyse imkansız bir uygulamadır.

Terör örgütleri standart arama motorlarıyla ulaşabilecek siteler üzerinden propaganda, radikalleştirme, eleman temini, finansman, eylemlerin organizasyon ve koordinasyonu faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Ancak Karanlık Ağ örgütlere gizlilik ve takip edilemezlik fırsatı sağladığından örgütler faaliyetlerini bu alana kaydırmışlardır. Temmuz 2015'te Federal Soruşturma Bürosu (FBI), İslam Devleti'nin Karanlık Ağ'ı terör saldırılarına ilham vermek için kullandığını bildirmiştir (Weimann, 2016a:7). 27 Ağustos 2014'te Tunuslu bir IŞİD üyesine ait bir dizüstü bilgisayarın ele geçirildiği ve bilgisayarda pek çok cihadçı konuşmanın yanı sıra, sahibinin çoğu Karanlık Ağ'da yayınladığı binlerce cihadçı belge bulunduğu belirtilmiştir. Bu belgelerden biri biyolojik silah yapımı ve bunları çok fazla sayıda insanı etkileyecek bir şekilde yayılmasını sağlamak ile ilgili ayrıntılı bilgileri içermekteydi (Weimann, 2016a:11).

Benzer bir şekilde örgütün “Flames of War” adlı propaganda filmini günlük hayatta kullandığımız arama motorlarında bulmak mümkün değilken, Karanlık Ağ içerisinde erişimin mümkün olduğu belirtilmiştir (Weimann, 2018). Ayrıca örgüt, Mart 2015'te Isdarat adlı web sitesinden propaganda arşivlerini, kimliğin gizlenmesi, para kazanma yolları, interneti gizli kullanma, sanal eğitim, bomba yapımı, silahların bir yerden başka bir yere taşınması, TOR'un ne zaman kullanılması gerektiği gibi konular hakkında bilgileri aktardığı elektronik bir kitap yayınlamışlardır (Weimann, 2016a:7-8). 11 Haziran 2015 tarihinde mahkemeye çıkarılan 17 yaşındaki Amerikan vatandaşı Ali Şükrü Amin TOR kullanarak birkaç IŞİD yanlısı hesabı izlediğini, Bitcoin'in nasıl kullanılacağına dair talimatlar verdiğini itiraf etmiştir (Weimann, 2016a:8). Ali Şükrü Amin, sosyal medyada (@Amreekiwitness) IŞİD'in en aktif hesaplarından biriydi ve 18 yaşındaki okul arkadaşı olan Reza Niknejad'ın örgüte katılmasına yardım etti (Abutaleb ve Cooke, 2016).

IŞİD sahada güç ve prestij kaybı yaşamış olsa da hala varlığını sürdürmeye devam ettiğini gösteren bir dizi paylaşım ile Karanlık Ağ'da kendisini göstermiştir. Örneğin Ocak 2019'da IŞİD'in Karanlık Ağ'da bulunan sitelerinden biri, “Sözü Yerine Getirmek” başlığı altında Kerkük'te faaliyet gösterdiğini, karşı kuyanları infaz ettiklerini ve askeri tesislere yaptıkları gece baskınlarının görüldüğü videoyu paylaşmıştır (Extremist Content Online: ISIS Utilizes Dark Web to Remain Online, 2019). Ayrıca bu video daha önceleri de belirtilen Telegram, Sendvid, Dailymotion, Facebook, Myspace'in de içinde bulunduğu birçok siteye yüklenmiştir. Tüm bu gelişmelere rağmen terör örgütlerinin varlıklarını Karanlık Ağ'a kaydırmaları oldukça yenidir.

SONUÇ

Üzerinde uzlaşmış bir tanımı olmayan terörizm, ortaya çıkışından bu yana, mücadele edilmeye gayret edilen en önemli sorunlardan biri olmuştur. Tanımlanması ve mücadelesinin zorluğunun bir nedeni de terör örgütlerinin birbirinden çeşitli olmasıdır. Ancak geleneksel dönemde kitle iletişim araçlarının, modern dönemde ise internet ve ona bağlı sosyal ağların ortaya çıkışı terörist örgütlerin davranış kalıplarını ve faaliyetlerini bu kanallar aracılığıyla yürütmeleriyle sonuçlanmıştır. Ayrıca terörist örgütlerin medya odaklı hareket etmesi, demokrasinin temel ilkelerine bağlı olan devletler için mücadelesi oldukça güç bir ortam sunmuştur.

Özellikle son 20 yılda kişisel bilgisayarların kullanımının artışı, son teknoloji cep telefonlarının ve internet hizmetlerine olan erişimin dünya geneline yayılması terörizmin artışı ile aynı dönemde denk gelmiştir. Terörizmin yükselişe geçtiği ve küresel mücadeleyi beraberinde getiren 11 Eylül 2001 saldırısı, adına “yeni terörizm” denilen yeni bir terör ortamının doğmasına neden olmuştur. Bu dönem örgüt yapılarının hiyerarşik olmaktan çıkıp hücre tabanlı ağlara dönüştüğü, konvansiyonel silahlardan ziyade yüksek yoğunluklu silahların edinilebildiği, siyasi olarak belirsiz ya da dini motivasyonla hareket edilen, yüksek sayıda kayıplar verdirilen ve internetin ustalıkla kullanıldığı, medyanın ve günümüzde sosyal medyanın manipüle edildiği dönemin karakteristik özellikleridir (Martin, 2016:65).

2000’lerin başında özellikle cihadçı örgütler interneti manipüle etmek için değil, dağıtık gruplar arasında planlama, komuta, kontrol ve iletişim sağlanabilen operasyonel bir araç; saldırı için uygun hedefler için yeterli bilgiye ulaşabilecekleri bir istihbarat toplama aracı; propaganda ve motivasyon için kullanılmıştır.

Sonuç olarak, internetin teröristler tarafından kullanılıyor olması yeni bir durum değildir. 11 Eylül 2001 olaylarından sonra terörizmin ve terörle mücadelenin küreselleşmesi ve buna karşı mücadeledeki kararlılık ve ortaklık çağrıları sonrasında birçok terör organizasyonu, faaliyetlerini gösterdikleri, misyonlarını anlattıkları, propagandalarını yaymaya çalıştıkları resmi siteler kurulmuşlardır. Ancak bu sitelerin engellenmesi çabası, teröristleri nispeten daha az engelle karşılaştıkları sosyal medyaya yöneltmiştir.

İnternetin sunduğu Web 1.0 teknolojisi kullanıcılara bilgiye ulaşma fırsatı tanırken, Web 2.0, Web 1.0’ın monolog yapısından sıyrılarak çift yönlü iletişim seçeneği sunmuştur.

Önceden yalnızca bir şeyler paylaşılırken ya da okunurken, Web 2.0 teknolojisi sayesinde çevrimiçi kullanım ve etkileşim mümkün olmuştur. Tim O'Reilly'nin yaratıcısı olduğu Web 2.0 teknolojisi ile ortaya çıkan sosyal medya araçları, interaktif çok taraflı iletişim ortamı sağlamıştır. Bu teknoloji sayesinde var olan sosyal medya, internetin merkezîyetçi yapısının dışına çıkmıştır. Coğrafi sınırlar ortadan kalkmış, mekan kavramı önemini yitirmiştir. Bu çift yönlü bilgi iletişim teknolojisi teröristlere geleneksel savaş alanlarında grupları etkilemek, altyapıları görüp tanıyabilmek, yok edebilecek yerleri tespit edebilmek gibi yetenekler vermiştir.

Hayatımızın bir parçası haline gelen sosyal medya, terör örgütlerinin, siyasi aktörlerin propaganda faaliyetlerini yürüttüğü önemli bir araç olmuştur. Sosyal medya, çeşitli ideolojilere sahip her eylemcinin/aktivistin/grubun/örgütün önemini kavradığı ve gücünden maksimum seviyede yarar sağlamaya çalıştığı stratejik iletişim konseptinin önemli bir aracı haline gelmiştir. Bunların içinde en etkin kullanmaya çalışan ise IŞİD terör örgütü olarak karşımıza çıkmıştır. Bir terör örgütünün sürdürmekte olduğu faaliyetlerin hemen hemen hepsini sosyal ağlara entegre etmeyi bilmiş, bireysel motivasyonlar için kullanmayı da ihmal etmemiştir. IŞİD gibi birçok terör örgütü sosyal medya kullanıyordu. Fakat, IŞİD bu konuda oldukça başarılıydı ve IŞİD'in bu başarısı aktif ve yoğun dijital propaganda üretmesi ile alakalıydı.

Tablo 1.1. IŞİD'in İnternet Faaliyetleri

Sosyal Ağlar	Faaliyetler
Sosyal Medya Platformları	<ul style="list-style-type: none"> • Twitter, Facebook ve YouTube üzerinden Hilafeti ilan etmek ve biat çağrısı yapmak, • İslami metinlerden faydalanarak mücadeleye katılım çağrısı, • Platformlar üzerinden propaganda filmlerini, görsel materyalleri ve ses kayıtlarını yayınlamak, • Örgüt üyelerine destek, moral ve motivasyon sağlamak, • Örgüt üyelerinin bireysel motivasyonları için kullanması, • Ele geçirdiği bölgelerin haberini duyurmak, • İnfaz videoları yayınlamak, • İslam Devleti'ndeki durumu anlatan görsel materyallerden faydalanmak, • Twitter üzerinden yürütülen etiket (hashtag) kampanyaları yürütmek, • Sosyal medya platformu (Selafabook) oluşturmak, • Örgüte ait gelişmelerin duyurulması, • Çatışma bölgelerinde ve dışında psikolojik savaş yürütmek, • Telegram üzerinden örgüte katılacak olanlarla iletişime geçerek rehberlik etmek, saldırı planı yapmak ve örgüt elemanları arasında iletişimin kesintisiz devam ettirilmesi, • Propaganda unsurlarının (refah bir yaşam, korku ve caydırma, kadınlar, şiddetin dini öğelerle meşrulaştırılması, aile; kardeşlik temalı videolar ya da filmler, video oyunlar ve video oyun benzetmeleri ile cezbetmek, dinin "doğru"

Tablo 1.1. (devam)

	<p>yaşanması, çocuk savaşçılar, yavru kedilerle sempati uyandırmak gibi) yaygın kullanımı,</p> <ul style="list-style-type: none">• Facebook, Twitter ve YouTube üzerinden gruplar oluşturmak,• YouTube'a cihadçı ve aşırılık yanlısı videolar yüklenmesi çağrısı,• Batı karşıtlığı ile Müslüman halkı radikalleştirme,• Radikalleşmeye meyilli olanları tespit ederek onlara ulaşmak,• Yalnız kurt eylemlerine ve canlı bomba eylemlerine teşvik,• Saldırı planını yaparak, organizasyonunu ve koordinasyonunu bu alanlar üzerinden sağlamak,• Eğitimli kişilere (teknik bilgilere sahip, evrensel dilleri kullanabilen) ulaşmak,• Takipçilere insancıl, yeni devlet kurmak gibi çeşitli motivasyonlar yükleyerek ikna etmek,• “Havalı cihadçı” algısı yaratmak,• Silahlı patlayıcı yapımı, kadınlara “iyi bir eş” olmak, ilk yardım gibi eğitimler vermek,• Çocuklar için silah ve patlayıcıların tanıtıldığı mobil uygulamayı piyasaya sürmek,• Mobil uygulama (The Glad of Tidings) piyasaya sürerek, uygulamayı indiren herkesin bilgilerine ulaşmak ve Twitter'daki bilgi akışını sekteye uğratmamak için sürekli o hesaplar üzerinden gönderi paylaşmak,• Sosyal medya platformlarının kurucularını video yoluyla tehdit etmek,• İnfaz edilecek kişi ya da kişiler için dini metinleri kullanmak ve etiket kampanyalarında infaz yöntemi anketi başlatmak,• Twitter'da bulunan haber sitelerinin sayfalarını; Facebook, Twitter ve YouTube üyesi hesaplarını ele geçirerek tehdit ve propaganda mesajları yayınlamak,• Siber cihad çağrısında bulunmak,• Binlerce kişinin kişisel verilerini ele geçirerek, o isimlerden oluşan ölüm listeleri yayınlamak,• Kripto para birimlerini kullanmak,• Platformlarda oluşturulan bağış kampanyalarını istismar etmek,• Mali cihad çağrılarında bulunmak,• Karanlık Ağ hakkında bilgiler vererek takipçileri yönlendirmek.
Sohbet Odaları ve Forumlar	<ul style="list-style-type: none">• Sanal topluluklar oluşturmak,• Sanal ümmet kimliği yaratmak,• Yeni kişilerin bu alanlara katılımının teşvik edilmesi çağrısında bulunmak,• Propaganda materyalleri paylaşarak takipçileri radikalleştirmek,• Eleman temini,• Yalnız kurt eylemlerine teşvik etmek,• Saldırı planı yapmak,• Silahlar ve patlayıcılar ile ilgili kılavuzlar yayınlamak,• Bomba yapımı, patlayıcı yeleği, patlayıcı maddeler gibi konularda eğitim vermek; bu patlayıcıları yapmak için gereken materyallerin nerelerde bulunacağına dair bilgilerin verilmesi,• Sosyal medya platformları üzerinden cihadçı içerikleri paylaşma çağrılarında bulunmak,• Mücadelenin gerekliliğini dini metinlere dayandırarak dini liderlerden faydalanmak,

Tablo 1.1. (devam)

	<ul style="list-style-type: none">• Mücadeleye katılamayacaklar için cihada mali anlamda katılım göstermeye teşvik etmek,• Terörist sosyal medya hesaplarının duyurusunu yapmak,• Bilgi akışının devamlılığını sağlamak.
Bloglar	<ul style="list-style-type: none">• Radikalleşen ya da örgüte katılanların geçtikleri aşamaları anlatması,• Neden katılımın gerekli olduğunun gerekçelendirilmesi ve blog takipçilerini etkilemeye çalışılması,• Dijital dergilerin içeriğinin paylaşılması,• Propaganda materyallerinin paylaşılması,• Örgüt üyesi kadınların Batı ülkelerinin İslam dinine ve onun getirdiği sorumluluklara karşı hareket etmeye zorladıkları ve İslam dininden nefret ettikleri algısının oluşturulması.
Web Siteleri	<ul style="list-style-type: none">• Liderlerin; ölen militanların (şehitlerin) künyelerini paylaşmak,• Örgüt ve örgütün amaçları hakkında bilgi vermek,• Müslümanlara yönelik gerçekleştirilen şiddet eylemlerine ait görsel materyallerin paylaşılması,• Dini metinlerden yararlanarak şiddeti meşrulaştırmak,• Propaganda materyalleri paylaşmak,• Ele geçirdiği bölgelerin haberini paylaşmak,• Vaaz videoları paylaşmak,• Dijital dergilerini yayınlamak,• Dergilerde örgütün haberlerine, tehdit ettiği ülkelere, İslam Devleti'ne ve yok ettiği tarihi eserlere ait fotoğraflara yer vermek,• Silah bakımı ve patlayıcı maddelerin yapımına dair detaylı bilgiler vermek,• Militanlarının röportajlarına ve fotoğraflarına yer vermek, haklarında makaleler yazmak, askeri ve siyasi raporlar paylaşmak,• Kadınları savaşçı olarak betimledikleri görsel materyallere, çocuk savaşçıların fotoğraflarına yer vermek.

Tabloda gösterildiği üzere IŞİD dönemin modern araçlarını oldukça etkili kullanmış ve bu alanlardan maksimum fayda sağlamıştır. IŞİD diğer terör örgütleriyle benzer bir biçimde faaliyetlerini yürütmüş fakat benzersiz bir biçimde yeni yöntemleri benimseyerek geniş bir sempatican ağı yaratmasına olanak sağlamıştır. Bunlar şiddet görüntülerinden video oyunlarına; eleman temininden yalnız kurt eylemlerine kadar değişkenlik göstermiş, örgütün ürettiği dijital propagandanın sorgulanmasına ve durdurulmasına yönelik hareketleri başlatmıştır. Buna rağmen örgüt, güç kaybedeceği döneme kadar, hatta güç kaybettiği dönemlerde bile ilgi çekmeyi ve yürüttüğü faaliyetlerle adından söz ettirmeyi başarmıştır. Terörist faaliyetleri yürütürken sosyal medyayı kullanılabileceği her şekilde kullanmış, güvenlik açıklarını gözeterek şiddet görüntülerini yaymayı başarmıştır. Ancak IŞİD'in sosyal ağlar aracılığıyla paylaştığı aşırı şiddet görüntüleri ve bunların yüceltilmesi her ne kadar olumlu dönüşler kazandırsa da, örgüte kısa, orta ve uzun vadede dünyanın her yerinden düşman kazandırmıştır. Ayrıca kutsiyet atfedilen Dabık şehrinin IŞİD hakimiyetini kaybetmesiyle, örgütün dijital dergisi olan

Dabık'ın adının değiştirilerek Rumiyaħ olması ve bunun sonucunda örgütün “başarıları”nı anlattığı bir dergiden çok, nostalji yaptığı bir alan olarak görölmesine neden olmuş, Halifelığın ömrünün kısa olduğu ve başarılı olamayacağı algılarını beraberinde getirmiştir. 2017’de güç kaybetmesi örgütü otonom devlet olmaktan çıkıp terörist ağa dönüşmesine neden olmuştur. Son olarak ise IşİD’in başkent olarak kabul ettiği Rakka’da sahip olduğu toprakları kaybetmesi ve en önemli propagandacılarının ölmesiyle sahip olduğu güç ve prestijini kaybetmiş, dijital dergileri yayınlanamamış ve sosyal medya faaliyetleri neredeyse kesilme noktasına gelmiştir.

KAYNAKÇA

- 18 U.S. Code § 3077 - Definitions | U.S. Code | US Law | LII / Legal Information Institute. (n.d.). <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3077>
- Abrahms, M. (2008). What terrorists really want: Terrorist motives and counterterrorism strategy. *International Security*, 32(4), 78–105. <https://doi.org/10.1162/isec.2008.32.4.78>
- Abutaleb, Y., & Cooke, K. (2016). A U.S. teen's turn to radicalism, and the safety net that failed. REUTERS. <https://www.reuters.com/investigates/special-report/usa-extremists-teen/> (Erişim Tarihi: 3 Ocak 2021)
- Ahmad Abousamra / Counter Extremism Project. (n.d.). <https://www.counterextremism.com/extremists/ahmad-abousamra> (Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2020)
- Al-Marashi, I. (2015). Jordan pilot's murder and the banality of evil | ISIL/ISIS News | Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/opinions/2015/2/4/jordan-pilots-murder-and-the-banality-of-evil> (Erişim Tarihi: 1 Haziran 2020)
- Al-Rawi, A. (2018). Video games, terrorism, and ISIS's jihad 3.0. *Terrorism and Political Violence*, 30(4), 740–760. <https://doi.org/10.1080/09546553.2016.1207633>
- Alava, S., Frau-Meigs, D., & Hassan, G. (2017). *Youth and Violent Extremism on Social Media: Mapping the Research*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002603/260382e.pdf>
- Alfifi, M., Kaghazgaran, P., Caverlee, J., & Morstatter, F. (2018). *Measuring the Impact of ISIS Social Media Strategy*. <http://archive.is/A6f3L>
- Alkhouri, L., Kassirer, A., & Nixon, A. (2016). *The Emergent Cyber Threat Landscape Hacking for ISIS*.
- Allen, N. (2010). Facebook emerges as “terrorist recruiting ground.” The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/technology/facebook/8195214/Facebook-emerges-as-terrorist-recruiting-ground.html?emulatemode=1> (Erişim Tarihi: 17 Şubat 2020)
- Aly, A., Macdonald, S., Jarvis, L., & Chen, T. M. (2017). Introduction to the special issue: Terrorist online propaganda and radicalization. *Studies in Conflict and Terrorism*, 40(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1157402>
- Amble, J. C. (2012). Combating terrorism in the new media environment. *Studies in Conflict and Terrorism*, 35(5), 339–353. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2012.666819>
- Andersen, J. C., & Sandberg, S. (2018). Islamic State Propaganda: Between Social Movement Framing and Subcultural Provocation. *Terrorism and Political Violence*, 32(7), 1–21. <https://doi.org/10.1080/09546553.2018.1484356>
- Anjarini, S. (2013). *The Evolution of ISIS - Al-Monitor: the Pulse of the Middle East*. <https://www.al-monitor.com/pulse/security/2013/11/syria-islamic-state-iraq-sham-growth.html>
- Arquilla, J., & Ronfeldt, D. (2001). *Networks and Netwars The Future of Terror, Crime, and Militancy*. www.princeton.edu/~ina
- Arthur, C. (2008). How Twitter and Flickr recorded the Mumbai terror attacks | Twitter | The Guardian. <https://www.theguardian.com/technology/2008/nov/27/mumbai-terror->

attacks-twitter-flickr 17 Mart 2020)

- Arthur, C. (2011). *Egypt blocks social media websites in attempted clampdown on unrest | Egypt | The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2011/jan/26/egypt-blocks-social-media-websites>
- Associated Press. (2014). Three Denver girls on way to join ISIS are detained in Germany | Daily Mail Online. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2802168/three-girls-way-join-isis-detained-germany.html> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2020)
- Australian teen “killed in IS suicide attack” in Iraq. (2015). BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-australia-31843885> (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2020)
- Avrupa Parlamentosu. (2010). *The return of “Inspire”, an on-line Al Qaeda magazine offering advice on how to carry out terrorist attacks*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2010-8823_EN.html
- Awan, I. (2017). Cyber-Extremism: Isis and the Power of Social Media. *Society*, 54(2), 138–149. <https://doi.org/10.1007/s12115-017-0114-0>
- Bajekal, N. (2014). ISIS Mass Beheading Video Took Six Hours to Film and Multiple Takes | Time. <https://time.com/3624976/isis-beheading-technology-video-trac-quilliam/> (Erişim Tarihi: 22 Haziran 2020)
- Bak, T. (2017). Manners of Performing Terrorist Attacks. *International Conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION*, 23(1), 25–31. <https://doi.org/10.1515/kbo-2017-0004>
- Barberá, P., & Metzger, M. (2013). How Ukrainian protestors are using Twitter and Facebook - The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2013/12/04/strategic-use-of-facebook-and-twitter-in-ukrainian-protests/> (Erişim Tarihi: 27 Ocak 2020)
- Barrett, R. (2017). *BEYOND THE CALIPHATE: Foreign Fighters and the Threat of Returnees*. The Soufan Center, October.
- Beaumont, P. (2011). The truth about Twitter, Facebook and the uprisings in the Arab world | Arab and Middle East unrest | The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/25/twitter-facebook-uprisings-arab-libya> (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2020)
- Beese, Y. (2020). *Shooting for 1080p Full HD – Assessing Islamic State’s Cameras – GNET*. Global Network on Extremism and Technology. <https://gnet-research.org/2020/05/01/shooting-for-1080p-full-hd-assessing-islamic-states-cameras/>
- Berger, J. M. (2014). *How ISIS Games Twitter - The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/isis-iraq-twitter-social-media-strategy/372856/>
- Berger, J. M., & Morgan, J. (2014). *The ISIS Twitter Census Defining and describing the population of ISIS supporters on Twitter*.
- Berton, B. (2015). *The dark side of the web : ISIL ’ s one-stop shop? June*, 1–2. <https://doi.org/10.2815/454889>
- Black, I. (2009). How Iran is filtering out dissent | Internet | The Guardian. <https://www.theguardian.com/technology/2009/jun/30/internet-censorship-iran> (Erişim Tarihi: 25 Ocak 2020)

- Blaker, L. (2015). The Islamic State's Use of Online Social Media. *Military Cyber Affairs*, 1(1). <https://doi.org/10.5038/2378-0789.1.1.1004>
- Blocked Online, Islamic State Supporters Launch CaliphateBook. (2015). NBC News. <https://www.nbcnews.com/tech/social-media/blocked-online-islamic-state-supporters-launch-caliphatebook-n320691> (Erişim Tarihi: 19 Nisan 2020)
- Breeden, A., & Rubin, A. J. (2015). French Broadcaster TV5 Monde Recovers After Hacking. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2015/04/10/world/europe/french-broadcaster-tv5-monde-recovers-after-hacking.html> (Erişim Tarihi: 23 Aralık 2020)
- Brisard, J.-C. (2015). *The Paris Attacks and the Evolving Islamic State Threat to France – Combating Terrorism Center at West Point*. CTC Sentinel 8(11). <https://ctc.usma.edu/the-paris-attacks-and-the-evolving-islamic-state-threat-to-france/>
- British jihadi compares Syria war to Call of Duty. (2014b). BBC News. <https://www.bbc.com/news/newsbeat-27838978> (Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2020)
- Brooking, E. T., & Singer, P. W. (2016). *How Twitter Is Changing Modern Warfare - The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/11/war-goes-viral/501125/>
- Callimachi, R. (2014). ISIS Video Purports to Show Beheading of James Foley - *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2014/08/20/world/middleeast/isis-james-foley-syria-execution.html> (Erişim Tarihi: 24 Nisan 2020)
- Camphuijsen, M., & Vissers, E. (2012). Terrorism and the media: a symbiotic relationship? *Political Terrorism*, 76–86. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511598821.011>
- Casciani, D. (2015). Islamic State: Profile of Mohammed Emwazi aka 'Jihadi John'. BBC. <https://www.bbc.com/news/uk-31641569> (Erişim Tarihi: 27 Eylül 2020)
- Chaffey, D. (2020). *Global social media research summary August 2020 | Smart Insights*. <https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/>
- Chakraborty, B. (2019). Pro-ISIS channel issues guide to buying weapons on dark web, using them against Westerners. Fox News. <https://www.foxnews.com/world/pro-isis-channel-issues-guide-to-buying-weapons-on-dark-web-using-them-against-westerners> (Erişim Tarihi: 3 Ocak 2021)
- Chamberlain, G. (2008). Mumbai terror attacks: Nightmare in the lap of luxury | *Mumbai terror attacks | The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2008/nov/30/mumbai-terrorism-attacks> (Erişim Tarihi: 8 Mart 2020)
- Chatfield, A. T., Reddick, C. G., & Brajawidagda, U. (2015). *Tweeting propaganda, radicalization and recruitment*. 239–249. <https://doi.org/10.1145/2757401.2757408>
- Chulov, M. (2014). Isis: the inside story | *Islamic State | The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2014/dec/11/-sp-isis-the-inside-story> (Erişim Tarihi: 8 Nisan 2020)
- Chulov, M. & Sabbagh, D. (2020). Spanish police arrest former British rapper turned Isis extremist. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/21/spanish-police-arrest-former-british-isis-extremist> (Erişim Tarihi: 22 Eylül 2020)
- Clarke, C. (2020). Jihad Jane review – the women seduced by terrorism | *Documentary*

- films | The Guardian. <https://www.theguardian.com/film/2020/feb/13/jihad-jane-review-terrorism-documentary-colleen-larose-jamie-paulin-ramirez-ciaran-cassidy> (Erişim Tarihi: 14 Şubat 2020)
- Clement, J. (2020). Most popular social networks worldwide as of October 2020, ranked by number of active users, *Statista*, <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- Cole, M., & Windrem, R. (2014). Al Qaeda Announces New English-Language Terror Magazine. NBC News. <https://www.nbcnews.com/news/investigations/al-qaeda-announces-new-english-language-terror-magazine-n48531> (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2019)
- Connors, R. (2015). The race to stop Britain's youngest terrorist days before Anzac attack - BBC News. <https://www.bbc.com/news/uk-england-lancashire-33702185> (Erişim Tarihi: 9 Ekim 2020)
- Conradis, B. (2016). Germany puts on trial 'Abu Walaa,' radical preacher and accused IS recruiter. DW. <https://www.dw.com/en/germany-puts-on-trial-abu-walaa-radical-preacher-and-accused-is-recruiter/a-40684714> (Erişim Tarihi: 22 Ağustos 2020)
- Conway, M., & McInerney, L. (2008). Jihadi video and auto-radicalisation: Evidence from an exploratory YouTube study. *Lecture Notes in Computer Science (Including Subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics)*, 5376 LNCS, 108–118. https://doi.org/10.1007/978-3-540-89900-6_13
- Cooper, H. (2015). ISIS Is Cited in Hacking of Central Command's Twitter and YouTube Accounts - The New York Times. <https://www.nytimes.com/2015/01/13/us/isis-is-cited-in-hacking-of-central-commands-twitter-feed.html> (Erişim Tarihi: 23 Aralık 2020)
- Cordes, B., Hoffman, B., Jenkins, B. M., Moran, S., Sater, W., & Kellen, K. (1984). *Trends in Interantional Terrorism, 1982 and 1983*.
- Cordy, J. (2017). The Social Media Revolution: Political and Security Implications. *Committee on the Civil Dimension of Security, October*, 1–19. https://www.nato-pa.int/download-file?filename=sites/default/files/2017-11/2017_158_CDS DG_17_E_bis_-_SOCIAL_MEDIA_REVOLUTION_-_CORDY_REPORT.pdf
- Cowell A. (2005). Al Jazeera Video Links London Bombings to Al Qaeda - The New York Times. <https://www.nytimes.com/2005/09/02/world/europe/al-jazeera-video-links-london-bombings-to-al-qaeda.html> (Erişim Tarihi: 15 Aralık 2019)
- Crilly, R. (2014). Al-Qaeda urges followers to bomb the Savoy. <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/al-qaeda/10704708/Al-Qaeda-urges-followers-to-bomb-the-Savoy.html> (Erişim Tarihi: 5 Ocak 2020)
- Crompton, P. (2014). Grand Theft Auto: ISIS? Militants reveal video game | Al Arabiya English. <https://english.alarabiya.net/en/variety/2014/09/20/Grand-Theft-Auto-ISIS-Militants-reveal-video-game> (Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2020)
- Dean, G., Bell, P., & Newman, J. (2012). The Dark Side of Social Media: Review of Online Terrorism Published in Pakistan Journal of Criminology. *Pakistan Journal of Criminology*, 3(3), 107–126.
- Dearden, L. (2014). Islamic State: Propaganda photos claim to show Isis militants delivering food aid in Rutba | The Independent.

- <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/islamic-state-propaganda-photos-claim-show-isis-militants-delivering-food-aid-rutba-9721349.html> (Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2020)
- Dearden, L. (2016). Isis releases app for children to “learn Arabic alphabet” using jihadist songs and cartoons of weapons. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-releases-app-children-learn-arabic-alphabet-using-jihadist-songs-and-cartoons-weapons-a7025476.html> (Erişim Tarihi: 15 Aralık 2020)
- Dearden, L. (2017). Isis bans fighters from using social media amid paranoia over spying and dissent | *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-ban-facebook-youtube-twitter-instagram-social-media-fighters-spying-dissent-islamic-state-a7803406.html> (Erişim Tarihi: 28 Şubat 2020)
- Dearden, L. (2020). British Isis fighter Abdel-Majed Abdel Bary ‘arrested in Spain while hiding during coronavirus lockdown’. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/isis-fighter-abdel-majed-abdel-bary-arrest-spain-lockdown-coronavirus-a9477116.html> (Erişim Tarihi: 22 Eylül 2020)
- Definition of Terrorism By Country in Oecd Countries. (2018). OECD. www.oecd.org/daf/fin/insurance/terrorism-risk-insurance.htm
- Della Porta, D. (1988). Recruitment processes in clandestine political organizations. *International social movement research*, 1, 155-169.
- Dewey, C. (2015). How to search the Ashley Madison leak - *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2015/08/19/how-to-see-if-you-or-your-spouse-appear-in-the-ashley-madison-leak/> (Erişim Tarihi: 15 Ocak 2020)
- Dickinson, E. (2013). *Playing with Fire: Why Private Gulf Financing for Syria's Extremist Rebels Risks Igniting Sectarian Conflict at Home*. Saban Center at Brookings.
- Dockterman, E. (2015). Anonymous Plans “Trolling Day” Against ISIS | *Time*. <https://time.com/4139354/anonymous-isis-trolling-day/> (Erişim Tarihi: 27 Aralık 2020)
- Dundee man James McLintock put on “global terrorist” list. (2016b). *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-tayside-central-35939357> (Erişim Tarihi: 24 Şubat 2020)
- Enders, W., & Sandler, T. (2005). After 9/11 IS IT all different now? *Journal of Conflict Resolution*, 49(2), 259–277. <https://doi.org/10.1177/0022002704272864>
- Erdin, Ç. (2017). *Media Usage Of Radical Salafî Movements : Sample ISIS Radikal Selefi Örgütlerin Sosyal Medya Kullanımı : İŞİD*. 1(2), 124–130.
- Extremist Content Online: *ISIS Utilizes Dark Web to Remain Online*. (2019). *Counter Extremism Project*. <https://www.counterextremism.com/press/extremist-content-online-isis-utilizes-dark-web-remain-online>
- Fahmy, S. S. (2020). The age of terrorism media: The visual narratives of the Islamic State Group’s Dabiq magazine. *International Communication Gazette*, 82(3), 260–288. <https://doi.org/10.1177/1748048519843412>
- Faucon, B., Dalton, M., Meichtry, S., & Gauthier-Villars. (2015). *Paris Attacks Suspect*

- Was Monitored by Western Allies Seeking to Kill Him* - WSJ. <https://www.wsj.com/articles/french-authorities-raid-suspected-islamists-after-paris-attacks-1447661092>
- Ferrara, E. (2015). "Manipulation and abuse on social media" by Emilio Ferrara with Ching-man Au Yeung as coordinator. *ACM SIGWEB Newsletter, Spring*, 1–9. <https://doi.org/10.1145/2749279.2749283>
- Financial Action Task Force (FATF). (n.d.). <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html> (Erişim Tarihi: 17 Aralık 2019)
- Finland Police Free Student, 17, Arrested in Bombing at a Mall. (2002). *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2002/10/18/world/finland-police-free-student-17-arrested-in-bombing-at-a-mall.html> (Erişim Tarihi: 6 Şubat 2020)
- Fisher, M. (2013). Syrian hackers claim AP hack that tipped stock market by \$136 billion. Is it terrorism? - *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/04/23/syrian-hackers-claim-ap-hack-that-tipped-stock-market-by-136-billion-is-it-terrorism/> (Erişim Tarihi: 18 Mart 2020)
- Forest, J. J. F. (2000). *Chapter 18 Terrorist Training Centers Around the World: A Brief Review*.
- Forrest, B., & Scheck, J. (2018). Jihadists See a Funding Boon in Bitcoin - WSJ. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/jihadists-see-a-funding-boon-in-bitcoin-1519131601> (Erişim Tarihi: 18 Şubat 2020)
- Frieden, T. (2012). *Fort Hood shooting report faults FBI handling of accused shooter's e-mails*. CNN. <https://edition.cnn.com/2012/07/19/politics/fort-hood-report/index.html>
- Galily, Y., Yarchi, M., Tamir, I., & Samuel-Azran, T. (2016). The Boston Game and the ISIS Match: Terrorism, Media, and Sport. *American Behavioral Scientist*, 60(9), 1057–1067. <https://doi.org/10.1177/0002764216632844>
- Gardham, D., & Hall, J. (2015). Was Jordanian pilot burned alive after sick ISIS Twitter campaign? | *Daily Mail Online*. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2939196/Was-Jordanian-pilot-burned-alive-sick-Twitter-campaign-ISIS-supporters-method-death.html> (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2020)
- Gates, S., & Podder, S. (2015). Social Media, Recruitment, Allegiance and the Islamic State. *Perspectives on Terrorism*, 9(4). <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/446/html>
- Germany puts on trial 'Abu Walaa,' radical preacher and accused IS recruiter. (2017). DW. <https://www.dw.com/en/germany-puts-on-trial-abu-walaa-radical-preacher-and-accused-is-recruiter/a-40684714> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2020)
- Gerodimos, R., & Justinussen, J. (2015). Obama's 2012 Facebook Campaign: Political Communication in the Age of the Like Button. *Journal of Information Technology and Politics*, 12(2), 113–132. <https://doi.org/10.1080/19331681.2014.982266>
- Ghobari, M., & Tolba, A. (2014). Yemen al Qaeda leader criticizes IS beheadings as un-Islamic. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-yemen-qaeda-beheadings-idUSKBN0JM26H20141208> (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2019)
- Giantas, D., & Stergiou, D. (2018). *From Terrorism to Cyber-terrorism: The Case of ISIS*

- Gill, P., Corner, E., Conway, M., Thornton, A., Bloom, M., & Horgan, J. (2017). Terrorist Use of the Internet by the Numbers: Quantifying Behaviors, Patterns, and Processes. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 99–117. <https://doi.org/10.1111/1745-9133.12249>
- Glasgow woman Aqsa Mahmood “promoting terrorism” on Twitter. (2014a). BBC News. <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-glasgow-west-29029954> (Erişim Tarihi: 8 Kasım 2020)
- Goldman, R. (2016). Reading Fake News, Pakistani Minister Directs Nuclear Threat at Israel. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2016/12/24/world/asia/pakistan-israel-khawaja-asif-fake-news-nuclear.html> (Erişim Tarihi: 6 Mart 2020)
- Greene, K. J. (2015). ISIS: Trends in Terrorist Media and Propaganda. *International Studies Capstone Research Papers Cedarville*, 58.
- Groll, E. (2019). *How the Christchurch Shooter Played the World's Media*. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2019/03/15/how-the-christchurch-shooter-played-the-worlds-media/>
- Guilbeault, D., & Woolley, S. (2016). *How Twitter Bots Are Shaping the 2016 Presidential Election*. *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2016/11/election-bots/506072/>
- Gurman, S. (2014). Teens' travel renews concerns about terror appeal. <https://apnews.com/article/958deec1808b4235a11aae75891cbf2b> (Erişim Tarihi: 22 Kasım 2020)
- Guth, D. W. (2008). Black, white, and shades of gray: The sixty-year debate over propaganda versus public diplomacy. *Journal of Promotion Management*, 14(3–4), 309–325. <https://doi.org/10.1080/10496490802624083>
- Habboush, M. (2013). *Syria's Nusra threatens to rocket Alawites over alleged chemical attack* | Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-nusra/syrias-nusra-threatens-to-rocket-alawites-over-alleged-chemical-attack-idUSBRE97O06120130825>
- Hafezi, P. (2019). Iran begins reconnecting internet after shutdown over protests | Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-iran-gasoline-protests-internet-idUSKBN1XV19R> (Erişim Tarihi: 3 Şubat 2020)
- Hamid, N. (2018). The British Hacker Who Became the Islamic State's Chief Terror Cybercoach: A Profile of Junaid Hussain – Combating Terrorism Center at West Point. *CTSENTINEL*, 11(4). <https://ctc.usma.edu/british-hacker-became-islamic-states-chief-terror-cybercoach-profile-junaid-hussain/>
- Hannah, L. (2011). Chechen insurgents claim Moscow airport bombing. France 24. <https://www.france24.com/en/20110208-russia-chechen-militant-doku-umarov-moscow-domodedovo-airport-bombing-terrorist> (Erişim Tarihi: 25 Mart 2020)
- Harf, M. (2014). *Daily Press Briefing: August 21, 2014*. <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/dpb/2014/08/230798.htm>
- Hegghammer, T. (2013). The recruiter's dilemma: Signalling and rebel recruitment tactics.

- Journal of Peace Research*, 50(1), 3–16. <https://doi.org/10.1177/0022343312452287>
- Heil, G. (2017). The Berlin attack and the Abu Walaa network. *CTC Sentinel*, 10(2), 1-11. https://www.ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2017/02/CTC-Sentinel_Vol10Iss226.pdf
- Hoffman, A., & Schweitzer, Y. (2015). Cyber Jihad in the Service of the Islamic State (ISIS). In *Strategic Assessment* 18(1).
- Hoffman, B. (2003). *AL QAEDA, TRENDS IN TERRORISM AND FUTURE POTENTIALITIES: AN ASSESSMENT*. <http://www.rand.org>
- Hoffman, B. (2006). The Use of the Internet by America's Newspapers. *Rand Testimony*. http://www.bivingsreport.com/campaign/newspapers06_tz-fgb.pdf
- Hofmann, D. C. (2016). The Influence of Charismatic Authority on Operational Strategies and Attack Outcomes of Terrorist Groups. *Source: Journal of Strategic Security*, 9(2), 14–44. <https://doi.org/10.2307/26466775>
- Hollingsworth, J. (2019). Christchurch attack: man accused of killing 51 in mosque shootings pleads not guilty. CNN. <https://edition.cnn.com/2019/06/13/asia/nz-christchurch-shooting-suspect-intl-hnk/index.html> (Erişim Tarihi: 11 Şubat 2020)
- Huey, L. (2015). This is Not Your Mother's Terrorism: Social Media, Online Radicalization and the Practice of Political Jamming. *Journal of Terrorism Research*, 6(2), 1–16. <https://doi.org/10.15664/jtr.1159>
- Huggler, J. (2015). Frankfurt bike race cancelled over Islamist terror plot arrests. The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/11577649/Frankfurt-bike-race-cancelled-over-Islamist-terror-plot-arrests.html> (Erişim Tarihi: 4 Aralık 2019)
- Hume, T. (2015). Blog of suspected teen terrorist reveals path to ISIS. CNN. <https://edition.cnn.com/2015/03/13/asia/australia-isis-bilardi-blog/index.html> (Erişim Tarihi: 15 Ekim 2020)
- Hunt, E. (2016). *Islamic State releases children's mobile app "to teach Arabic" | Islamic State | The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2016/may/11/islamic-state-children-app-mobile-teach-arabic>
- Hussain, G. B., & Saltman, M. E. (2014). *Jihad Trending: A Comprehensive Analysis of Online Extremism and How to Counter it*. www.quilliamfoundation.org
- Irfani, N., & Saripi, B. (2015). Female Members of ISIS: A Greater Need for Rehabilitation. *Terrorist Trends and Analyses*, 7(3), 26–31. <https://doi.org/10.2307/26351339>
- Irshaid, F. (2014). How Isis is spreading its message online. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27912569> (Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2020)
- IS supporters demand police #FreeShamiWitness after arrest. (2014). Channel 4. <https://www.channel4.com/news/free-shami-witness-mehdi-masroor-biswas-india-is-isis-isil> (Erişim Tarihi: 7 Eylül 2020)
- ISIS jihadists reveal bizarre soft spot for Nutella. (2014). Daily Mail Online. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2724889/ISIS-goes-nuts-Nutella-Brutal->

- Jihadists-reveal-bizarre-soft-spot-chocolate-hazelnut-spread.html (Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2020)
- Isis militants parade military muscle in Raqqa, Syria – video. (2014). The Guardian. ITN. <https://www.theguardian.com/world/video/2014/jul/01/isis-militants-military-syria-raqqa-video> (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2020)
- Israel and Hamas wage Twitter war over Gaza conflict. (2012). BBC News. <https://www.bbc.com/news/technology-20339546> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2020)
- iCloud security overview - Apple Support. (n.d.). <https://support.apple.com/en-us/HT202303> (Erişim Tarihi: 29 Ocak 2020)
- Jacobson, M. (2010). Terrorist financing and the internet. *Studies in Conflict and Terrorism*, 33(4), 353–363. <https://doi.org/10.1080/10576101003587184>
- Jasko, K., Kruglanski, A. W., Hassan, A. S. R. Bin, & Gunaratna, R. (2018). ISIS: Its History, Ideology, and Psychology. In *Handbook of Contemporary Islam and Muslim Lives* (pp. 1–25). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-73653-2_30-1
- Jenkins, B. M. (1980). The Study of Terrorism: Definitional Problems. In *The Rand Paper Series* (p. 1).
- Jenkins, B. M. (2006). The new age of terrorism. *McGraw-Hill Homeland Security Handbook*, 117–130.
- Jihadist forum calls for “YouTube Invasion.”. (2008). The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/3547072/Jihadist-forum-calls-for-YouTube-Invasion.html> (Erişim Tarihi: 4 şubat 2020)
- Kalçık, T., & Bayraktar, Ü. (2017). Terror Propaganda on Social Media: Daesh Terrorist Organisation. *International Journal of Business and Social Science*, 8(9), 128–137. www.ijbssnet.com
- Kang, J. C. (2014). ISIS’s Call of Duty. The New Yorker. <https://www.newyorker.com/tech/annals-of-technology/isis-video-game> (Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2020)
- Kapsokoli, E. (2020). “*The Transformation of Islamic Terrorism Through Cyberspace: The Case of ISIS*”, *Proceedings of the 18th European Conference on Cyber Warfare and Security, University of Coimbra, Po... July 2019*.
- Karakaş, C. K. (2017). DAEş Propagandasında Yeni Medya Kullanımı. *Marmara İletişim Dergisi*, 2(28), 1–1. <https://doi.org/10.17829/midr.20172333774>
- Karakaya, İ. (2017). *Küresel Terörizmin Dönüşümü: El Kaide ve IşİD Örnekleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara.
- Kartal, A. B. (2018). Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye’de DAEş ve YPG Örneği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 14(27), 39–77. <https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjtj.432148>
- Katersky, A. (2017). *Woman charged with laundering money via bitcoin to support ISIS* - ABC News. <https://abcnews.go.com/US/woman-charged-laundering-money-bitcoin-support-isis/story?id=51802499>
- Kaválek, T. (2015). From al-Qaeda in Iraq to Islamic State: The Story of Insurgency in

- Iraq and Syria in 2003-2015. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 14(1). www.alternativesjournal.net
- Keatinge, T., & Keen, F. (2019a). Social media and (counter) terrorist finance: A fund-raising and disruption tool. *Studies in Conflict and Terrorism*, 42(1–2), 178–205. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1513698>
- Keatinge, T., & Keen, F. (2019b). Social Media and Terrorist Financing: What are the Vulnerabilities and How Could Public and Private Sectors Collaborate Better? *Global Research Network on Terrorism and Technology*, 10.
- Keller, J. (2010). *Evaluating Iran's Twitter Revolution*. *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2010/06/evaluating-irans-twitter-revolution/58337/>
- Kelly, C. (2019). How Melbourne schoolgirl Zehra Duman became Australia's first ISIS bride. <https://thenewdaily.com.au/news/world/2019/10/08/zehra-duman-isis/> (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2020)
- Kenney, M. (2009). *Organizational Learning and Islamic Militancy*. *Organizational Learning and Islamic Militancy*.
- Klausen, J. (2015). Tweeting the Jihad: Social media networks of Western foreign fighters in Syria and Iraq. *Studies in Conflict and Terrorism*, 38(1), 1–22. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2014.974948>
- Kometer, M. W. (2004). *Air University Press Report Part Title: "Old" Terrorism Report Title: The New Terrorism Report Subtitle: The Nature of the War on Terrorism*.
- Köker, İ., & Erem, O. (n.d.). 1917: Dünyayı Değiştiren Devrimlerin Yılı. BBC News *Türkçe*. https://www.bbc.com/turkce/resources/idd-sh/russian_revolution_turkish (Erişim Tarihi: 7 Aralık 2019)
- Kumar, R. (2014). *Armenians Flee Syrian Town Seized by Radical Islamists*. *The Investigative Project on Terrorism*. <https://www.investigativeproject.org/4334/armenians-flee-syrian-town-seized-by-radical>
- Lemieux, F., & Regens, J. L. (2012). Assessing Terrorist Risks: Developing an Algorithm-Based Model for Law Enforcement. *Pakistan Journal of Criminology*, 3(3), 33–49. <http://www.pjcriminology.com/wp-content/uploads/2019/01/3-20.pdf>
- Letter from al-Zawahiri to al-Zarqawi. (2005). Director of National Intelligence, R.
- Levy, B. S., & Sidel, V. W. (2019). Definition and Overview. *The Politics of School Integration*, 303–309. <https://doi.org/10.4324/9781315134031-10>
- Lewis, J. A. (2015). *The Internet and Terrorism*. Author (s): James A . Lewis Published by : American Society of International Law. 99, 112–115.
- Lieberman, A. V. (2017). Terrorism, the Internet, and Propaganda: A Deadly Combination. *Journal of National Security Law & Policy*, 9(95), 95–124.
- Lyons, D. K., Valero, L. A., Gavin Cameron, C. I., Smith, M. A., & Flores, B. C. (2013). *ANALYZING THE EFFECTIVENESS OF AL QAEDA'S ONLINE INFLUENCE OPERATIONS BY MEANS OF PROPAGANDA THEORY*.
- Macnair, L., & Frank, R. (2018). The mediums and the messages: exploring the language of Islamic State media through sentiment analysis. *Critical Studies on Terrorism*,

- 11(3), 438–457. <https://doi.org/10.1080/17539153.2018.1447226>
- Maher, S., & Carter, J. (2014). *Analyzing the ISIS “Twitter Storm”*. *War on the Rocks*. <https://warontherocks.com/2014/06/analyzing-the-isis-twitter-storm/>
- Mahmood, S. (2018). ‘CUBS OF THE CALIPHATE’ THE ISLAMIC STATE’S FOCUS ON CHILDREN. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 8(10), 9-12.
- Maremont, M., & Stewart, C. S. (2017). FBI Says ISIS Used eBay to Send Terror Cash to U.S. *Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/fbi-says-isis-used-ebay-to-send-terror-cash-to-u-s-1502410868> (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2020)
- Martin, G. (2017). *Terörizm Kavramlar ve Kuramlar*, (Çev. İhsan Çapcıoğlu-Bahadır Metin). *Adres Yayınları*.
- Martinez, M., Cabrera, A., & Weisfeldt, S. (2015). Colorado woman gets 4 years for wanting to join ISIS. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2015/01/23/us/colorado-woman-isis-sentencing/index.html> (Erişim Tarihi: 4 Aralık 2020)
- McFadden Robert D. (1995). Times and The Washington Post Grant Mail Bomber’s Demand. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1995/09/19/us/times-and-the-washington-post-grant-mail-bomber-s-demand.html> (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2019)
- Mohammed Hamzah Khan | Counter Extremism Project. (n.d.). <https://www.counterextremism.com/extremists/mohammed-hamzah-khan>
- Moore, J. (2017). Manchester Attack: Bomber “Received Permission” From ISIS in Syria and Recruiter in Dallas. <https://www.newsweek.com/manchester-attack-bomber-received-permission-isis-syria-recruiter-dallas-650300> (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2020)
- Mullen, J., & Rowlands, T. (2014). Who is Mohammed Hamzah Khan?. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2014/10/07/us/who-is-mohammed-hamzah-khan/index.html> (Erişim Tarihi: 14 Kasım 2020)
- Muñoz, C. (2016). Top ISIS propagandist killed in airstrike in Syria. *The Washington Times*. <https://www.washingtontimes.com/news/2016/sep/16/wail-adil-hasan-salman-al-fayad-top-isis-propagand/> (Erişim Tarihi: 3 Ağustos 2020)
- Nacos, B. L. (2003). The terrorist calculus behind 9-11: A model for future terrorism? *Studies in Conflict and Terrorism*, 26(1), 1–16. <https://doi.org/10.1080/10576100390145134>
- Nance, M., & Sampson, C. (2017). *Hacking ISIS: how to destroy the cyber jihad*. Simon and Schuster.
- Nordland, R. (2014). Iraq’s Sunni Militants Take to Social Media to Advance Their Cause and Intimidate. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2014/06/29/world/middleeast/iraqs-sunni-militants-take-to-social-media-to-advance-their-cause-and-intimidate.html> (Erişim Tarihi: 9 Haziran 2020)
- Norton-Taylor, R., & Hopkins, N. (2011). Libya air strikes: Nato uses Twitter to help gather targets | Libya | The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2011/jun/15/libya-nato-gathers-targets-twitter> (Erişim Tarihi: 3 Mart 2020)
- Ohlheiser, A., & Booth, W. (2015). Islamic State video claims to show burning death of

- Jordanian pilot. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/news/world/wp/2015/02/03/islamic-state-video-appears-to-show-burning-death-of-jordanian-pilot/> (Erişim Tarihi: 10 Haziran 2020)
- Orav, A. (2015). *Briefing European Parliamentary Research Service*.
- Ott, B. L. (2017). The age of Twitter: Donald J. Trump and the politics of debasement. In *Critical Studies in Media Communication* 34(1), 59–68. Routledge. <https://doi.org/10.1080/15295036.2016.1266686>
- Paganini, P. (2013). *Diving in the Deep Web*. Infosec Resources. <https://resources.infosecinstitute.com/topic/diving-in-the-deep-web/>
- Paige, J. (2010). Stockholm suicide bomber: Taimour Abdulwahab al-Abdaly profile | Sweden. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2010/dec/12/stockholm-suicide-bomber-profile> (Erişim Tarihi: 7 Şubat 2020)
- Paris attacks: Who was Abdelhamid Abaaoud?. (2016a). BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-34835046> (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2020)
- Pearson, E. (2016). The Case of Roshonara Choudhry: Implications for Theory on Online Radicalization, ISIS Women, and the Gendered Jihad. *Policy and Internet*, 8(1), 5–33. <https://doi.org/10.1002/poi3.101>
- Perešin, A. (2015). Fatal Attraction: Western Muslims and ISIS. *Perspectives on Terrorism*, 9(3), 21–38.
- Phillips, B. J. (2015). What Is a Terrorist Group? Conceptual Issues and Empirical Implications. *Terrorism and Political Violence*, 27(2), 225–242. <https://doi.org/10.1080/09546553.2013.800048>
- Powers, S., & Armstrong, M. (2014). *CONCEPTUALIZING RADICALIZATION IN A MARKET FOR LOYALTIES*. <https://about.jstor.org/terms>
- Propaganda Synonyms. (n.d.). Merriam-Webster Thesaurus. <https://www.merriam-webster.com/thesaurus/propaganda> (Erişim Tarihi: 9 Aralık 2019)
- Qualter, T. H. (1980). Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 35(1), 1. https://doi.org/10.1501/sbfder_0000001406
- Rada, S. E. (1985). Trans-national terrorism as public relations? *Public Relations Review*, 11(3), 26–33. [https://doi.org/10.1016/S0363-8111\(85\)80079-5](https://doi.org/10.1016/S0363-8111(85)80079-5)
- Raphael Hostey / Counter Extremism Project*. (n.d.). <https://www.counterextremism.com/extremists/raphael-hostey>
- Rapoport, D. C. (2004). The four waves of modern terrorism. *Attacking Terrorism: Elements of a Grand Strategy* (Washington, DC: Georgetown University Press 2004) p, 54, 3-11.
- Rapoport, D. C. (2017). Terrorism as a Global Wave Phenomenon: an Overview. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.
- Rapoport, D. C. (2017). Terrorism as a Global Wave Phenomenon: Religious Wave. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*.
- Ressler, S. (2006). Social Network Analysis as an Approach to Combat Terrorism: Past, Present, and Future Research. *Homeland Security Affairs*, 2(2).
- Rogers, M. (2008). The Psychology of Cyber-Terrorism. In *Terrorists, Victims and*

Society: Psychological Perspectives on Terrorism and its Consequences 77–92. Wiley Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9780470713600.ch4>

- Romey, K. (2015). *ISIS Destruction of Ancient Sites Hits Mostly Muslim Targets*. *National Geographic*. <https://www.nationalgeographic.com/news/2015/07/150702-ISIS-Palmyra-destruction-salafism-sunni-shiite-sufi-Islamic-State/> (Erişim Tarihi: 23 Temmuz 2020)
- Rothenberger, L. (2012). Terrorist Groups: Using Internet and Social Media for Disseminating Ideas. New Tools for Promoting Political Change. *Romanian Journal of Communication & Public Relations*, 14(3), 7–23.
- Rubin, A. J. (2014). Militant Leader in Rare Appearance in Iraq - The New York Times. <https://www.nytimes.com/2014/07/06/world/asia/iraq-abu-bakr-al-baghdadi-sermon-video.html> (Erişim Tarihi: 16 Nisan 2020)
- Rudner, M. (2017). “Electronic jihad”: The internet as Al Qaeda’s catalyst for global terror. *Studies in Conflict and Terrorism*, 40(1), 10–23. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1157403>
- Ruston, S. W., & Halverson, J. R. (2014). “COUNTER” OR “ALTERNATIVE”: CONTESTING VIDEO NARRATIVES OF VIOLENT ISLAMIST EXTREMISM.
- Safi, M. (2014). Sydney siege gunman Man Haron Monis praised in Isis publication | Islamic State. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2014/dec/30/sydney-siege-gunman-man-haron-monis-praised-in-isis-publication> (Erişim Tarihi: 7 Ekim 2020)
- Saul, H. (2014). Isis release “Flames of War” video warning Obama of attacks troops could face in Iraq. *The Independent* <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-release-flames-war-video-warning-obama-attacks-troops-could-face-iraq-9737621.html> (Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2020)
- Saul, H. (2015a). The most dangerous Isis propaganda yet? Jihadi brides with M5s, fighters relaxing and children playing used to present caliphate as a utopia. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/most-dangerous-isis-propaganda-yet-jihadi-brides-m5s-fighters-relaxing-and-children-playing-used-present-caliphate-utopia-10121653.html> (Erişim Tarihi: 8 Aralık 2020)
- Saul, H. (2015b). Isis video shows child militant shooting dead “Israeli spy” Muhammad Said Ismail Musallam. *The Independent*. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-posts-video-child-militant-shooting-dead-israeli-spy-muhammad-said-ismail-musallam-10099503.html> (Erişim Tarihi: 9 Haziran 2020)
- Schmid, A. (2004). Terrorism-The Definitional Problem, 36 Case W. Res. In *Case Western Reserve Journal of International Law* 36(2). <https://scholarlycommons.law.case.edu/jil/vol36/iss2/8>
- Schmid, A. P. (2013). *Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review*. www.icct.nl
- Seib, P. (2008). The Al-Qaeda Media Machine. *Military Review*, 74–80. https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/MilitaryReview_20080630_art012.pdf
- Seierstad, A. (2019). Opinion | The Anatomy of White Terror. *The New York Times*.

- <https://www.nytimes.com/2019/03/18/opinion/new-zealand-tarrant-white-supremacist-terror.html> (Erişim Tarihi: 13 Şubat 2020)
- Shane, S., & Hubbard, B. (2014). ISIS Displaying a Deft Command of Varied Media. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2014/08/31/world/middleeast/isis-displaying-a-deft-command-of-varied-media.html> (Erişim Tarihi: 28 Temmuz 2020)
- Shane, S., & Mazzetti, M. (2010). *Times Square Suspect Drew Inspiration From Militant Cleric*. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2010/05/07/world/middleeast/07awlaki-.html>
- Shankar, A. (2016). *Social Media Emerges as a Valuable Terrorist Fundraising Tool*. *The Investigative Project on Terrorism*. <https://www.investigativeproject.org/5314/social-media-emerges-as-a-valuable-terrorist>
- Shehabat, A., & Mitew, T. (2018). Black-boxing the Black Flag: Anonymous Sharing Platforms and ISIS Content Distribution Tactics. In *Source: Perspectives on Terrorism* 12(1). <https://www.jstor.org/stable/26343748>
- Sherwood, H. (2013). Father of Muhammad al-Dura rebukes Israeli report on son's death | Israel. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2013/may/23/israeli-report-denies-death-al-dura> (Erişim Tarihi: 28 Aralık 2019)
- Shubert, A., & Jones, B. (2016). Escaping ISIS: "I thought recruiters loved me". CNN. <https://edition.cnn.com/2016/01/19/europe/escaping-isis-paris-attacker-radicalized-teen/index.html> (Erişim Tarihi: 2 Kasım 2020)
- Siddique, H. (2014). Jihadi recruitment video for Islamist terror group Isis features three Britons | Islamic State | The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/20/jihadi-recruitment-video-islamist-terror-group-isis-features-britons> (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2020)
- Sifferlin, A. (2015). Paris Attacks: 'Mastermind' Interviewed By ISIS Magazine. *Time*. <https://time.com/4114189/mastermind-behind-paris-attacks-previously-interviewed-by-isis-magazine/> (Erişim Tarihi: 26 Ekim 2020)
- Simon, T., Goldberg, A., & Adini, B. (2015). Socializing in emergencies - A review of the use of social media in emergency situations. *International Journal of Information Management*, 35(5), 609–619. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.07.001>
- Simon, T., Goldberg, A., Aharonson-Daniel, L., Leykin, D., & Adini, B. (2014). Twitter in the cross fire - The use of social media in the Westgate mall terror attack in Kenya. *PLoS ONE*, 9(8). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0104136>
- Sipress, A. (2004). An Indonesian's Prison Memoir Takes Holy War Into Cyberspace. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2004/12/14/an-indonesians-prison-memoir-takes-holy-war-into-cyberspace/71edfe6f-5231-479f-8bab-2a3ce9944ccf/> (Erişim Tarihi: 11 Ocak 2020)
- Smith, L. (2017). Messaging app Telegram centrepiece of IS social media strategy. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/technology-39743252> (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2020)
- Smith, M., & Saltman, E. M. (2015). *Till Martyrdom Do Us Part*. *London, United Kingdom: Institute for Strategic Dialogue*.
- Social Media (n.d.). Definition of Social Media by Merriam-Webster. [https://www.merriam-webster.com/dictionary/social media](https://www.merriam-webster.com/dictionary/social%20media) (Erişim Tarihi: 17 Ocak 2020)

2020)

- Speckhard, A., & Ellenberg, M. D. (2020). ISIS in Their Own Words. *Source: Journal of Strategic Security*, 13(1), 82–127. <https://doi.org/10.2307/26907414>
- Spencer, A. N. (2016). The Hidden Face of Terrorism: An Analysis of the Women in Islamic State. *Source: Journal of Strategic Security*, 9(3), 74–98. <https://doi.org/10.2307/26473339>
- Spencer, R. & Simpson, J. (2020). Abdel-Majed Abdel Bary: British ‘jihadist rapper’ arrested in Spain | News | The Times. <https://www.thetimes.co.uk/article/abdel-majed-abdel-bary-british-jihadist-rapper-arrested-in-spain-c03cnhpcl> (Erişim Tarihi: 17 Eylül 2020)
- Stalinsky, S. (2018). *Russia-Developed Texas-Based Encrypted Communication App Zello: Growing In Popularity Among Jihadis – And Growing In Usage In Terror Attacks; Zello CEO Declines MEMRI Advice, Leaves Jihadi Content On Platform | MEMRI*. <https://www.memri.org/reports/russia-developed-texas-based-encrypted-communication-app-zello-growing-popularity-among>
- Stenersen, A. (2014). Gathering data through court cases: implications for understanding visual messaging. *Visual Propaganda and Extremism in the Online Environment*. United States Army War College, 33-54.
- Stevenson, R., & Haider, K. (2011). Captured on Twitter: Raid against Osama bin Laden. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-binladen-twitter-idUSTRE7412MW20110502> (Erişim Tarihi: 21 Ocak 2020)
- Subrahmanian, V. S., Azaria, A., Durst, S., Kagan, V., Galstyan, A., Lerman, K., Zhu, L., Ferrara, E., Flammini, A., & Menczer, F. (2016). The DARPA Twitter Bot Challenge. *Computer*, 49(6), 38–46. <https://doi.org/10.1109/MC.2016.183>
- Syrian internet back after 19-hour blackout. (2013). BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-22447247> (Erişim Tarihi: 1 Şubat 2020)
- Tamil Tigers | Definition, History, Location, Goals, & Facts | (n.d.). Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Tamil-Tigers> (Erişim Tarihi 2 Aralık 2019)
- Taşdemir, F. 21. Yüzyılda Eski ve Yeni Terörizm Tartışmaları: Aktörler ve Dinamikler. *Akademik Hassasiyetler*, 7(14), 173-213.
- Terrorism. (n.d.). The Crown Prosecution Service. <https://www.cps.gov.uk/crime-info/terrorism>
- The net is not to blame for the Soho nail bomber, we are. (2000). The Guardian. <https://www.theguardian.com/bombs/Story/0,,328863,00.html> (Erişim Tarihi: 3 Ocak 2020)
- Theohary, C. A., & Rollins, J. (2011). Terrorist use of the internet: Information operations in cyberspace. *Countering Terrorism: U.S. Efforts and Country Cooperation*, 29–45.
- Thomas, T. L. (n.d.). *Al Qaeda and the Internet: The Danger of “Cyberplanning.”*
- Thompson, R. L. (2011). Radicalization and the Use of Social Media. *Journal of Strategic Security*, 4(4), 167–190. <https://doi.org/10.5038/1944-0472.4.4.8>
- Thornton, T. P. (2006). Terror As A Weapon of Political Agitations, *Terrorism: Critical Concepts in Political Science – Vol III: The Third or New Left Wave*, Routledge, 41

- Thorold, C. (2008). Jihad website AqsaTube goes offline. BBC NEWS. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7672162.stm (Erişim Tarihi: 1 Nisan 2020)
- Tibbetts, P. S. (2002). *Terrorist Use of the Internet and Related Information Technologies*.
- Timeline: the Rise, Spread, and Fall of the Islamic State. (2019). Wilson Center. <https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-the-rise-spread-and-fall-the-islamic-state> (Erişim Tarihi: 28 Haziran 2020)
- Towner, T. L., & Dulio, D. A. (2011). Article An experiment of campaign effects during the YouTube election. *New Media & Society*, 13(4), 626–644. <https://doi.org/10.1177/1461444810377917>
- Tucker, J. A., Theocharis, Y., Roberts, M. E., & Barberá, P. (2017). From liberation to turmoil: Social media and democracy. *Journal of Democracy*, 28(4), 46–59. <https://doi.org/10.1353/jod.2017.0064>
- Türkoğlu, E. (2017). Küresel bir terör örgütü olarak IŞİD’in dijital dergi kullanımı: Konstantiniyye üzerine bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 162–180.
- UNODC. (2012). The use of the Internet for terrorist purposes. In *Peritoneal Dialysis International* 17(2). <https://doi.org/10.1177/089686089701702s27>
- Uyangoda, J. (2007). *Ethnic Conflict in Sri Lanka: Changing Dynamics*.
- Video: Islamic state media branch releases “The end of Sykes-Picot”. (2014). Belfast Telegraph. <https://www.belfasttelegraph.co.uk/video-news/video-islamic-state-media-branch-releases-the-end-of-sykes-picot-30397575.html>
- Vielleux-LePage, Y. (2016). Retweeting the Caliphate: The Role of Soft-Sympathizers in the Islamic State’s Social Media Strategy. *Turkish Journal of Security Studies*, 18(1).
- Visser, S., & Couwels, J. (2016). Omar Mateen, Orlando nightclub shooter, referenced ISIS. CNN. <https://edition.cnn.com/2016/09/23/us/orlando-shooter-hostage-negotiator-call/index.html> (Erişim Tarihi: 2 Ekim 2020)
- Von Behr, I., Reding, A., Edwards, C., & Gribbon, L. (n.d.). *Radicalisation in the digital era: The use of the internet in 15 cases of terrorism and extremism*. www.rand.org
- Wafaa Bilal. (n.d.). Wafaa Bilal. <https://www.wafaabilal.com/html/virtualJ.html> (Erişim Tarihi: 3 Ocak 2020)
- Waltman, M. S. (2014). Teaching hate: The role of Internet visual imagery in the radicalisation of white ethno-terrorists in the United States. In C. K. Winkler & C. E. Dauber (Eds.) *Visual propaganda and extremism in the online environment* (83-104). Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press.
- Weimann, G. (2004). *Gabriel Weimann www.terror.net How Modern Terrorism Uses the Internet ABOUT THE REPORT*. www.usip.org
- Weimann, G. (2005). The theater of terror: The psychology of terrorism and the mass media. *The Trauma of Terrorism: Sharing Knowledge and Shared Care, An International Handbook*, November 2014, 379–390. <https://doi.org/10.1300/J146v09n03>
- Weimann, G. (2006). Brigitte L. Nacos, Mass-Mediated Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 28(6), 567–571. <https://doi.org/10.1080/10576100500236956>

- Weimann, G. (2007). Terror on the Internet: The New Arena, the New Challenges by Gabriel Weimann. *Political Science Quarterly*, 122(1). <https://doi.org/10.1002/j.1538-165x.2007.tb01599.x>
- Weimann, G. (2008). The psychology of mass-mediated terrorism. *American Behavioral Scientist*, 52(1), 69–86. <https://doi.org/10.1177/0002764208321342>
- Weimann, G. (2014a). New terrorism and media. *Exchanging Terrorism Oxygen for Media Airwaves: The Age of Terroredia*, 2, 172–183. <https://doi.org/10.4018/978-1-4666-5776-2.ch012>
- Weimann, G. (2014b). *New Terrorism and New Media*. Toronto: Mosaic. <http://commons.lab.wilsoncenter.org>
- Weimann, G. (2015). Terror and the Internet. In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition* 24. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.95091-8>
- Weimann, G. (2016a). Going dark: Terrorism on the dark web. *Studies in Conflict and Terrorism*, 39(3), 1–24. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2015.1119546>
- Weimann, G. (2016b). Terrorist Migration to the Dark Web. *Perspectives on Terrorism*, 10(3), 40–44. <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/513/1013>
- Weimann, P. G. (2018). *GoinG Darker? THE CHALLENGE OF DARK NET TERRORISM*.
- Whittaker, Z. (2013). Surveillance and censorship: Inside Syria's Internet - CBS News. <https://www.cbsnews.com/news/surveillance-and-censorship-inside-syrias-internet/> (Erişim Tarihi: 1 Şubat 2020)
- Winkler, C. D., & Dauber, C. E. (2014). Big Pictures and Visual Propaganda: The Lessons of Research on the 'Effects' of Photojournalistic Icons. In *Visual propaganda and extremism in the online environment*.
- Woodard Colin. (2015). The power of Luther's printing press - The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/opinions/the-power-of-luthers-printing-press/2015/12/18/a74da424-743c-11e5-8d93-0af317ed58c9_story.html (Erişim Tarihi: 4 Aralık 2019)
- Worth, R. F. (2005). Jihadists Take Stand on Web, and Some Say It's Defensive. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2005/03/13/world/middleeast/jihadists-take-stand-on-web-and-some-say-its-defensive.html> (Erişim Tarihi: 23 Aralık 2019)
- Wu, P. (2015). Impossible to Regulate? Social Media, Terrorists, and the Role for the U.N. *Chicago International Journal of Law*, 16(1), 281–311.
- Zeitsoff, T. (2017). How Social Media Is Changing Conflict. *Journal of Conflict Resolution*, 61(9), 1970–1991. [https://doi.org/10.1177/00220\(02717721392](https://doi.org/10.1177/00220(02717721392)
- Zhao, H. V., Lin, W. S., & Liu, K. R. (2011). Behavior dynamics in media-sharing social networks. Cambridge University Press.
- @shamiwitness: India arrests man over pro-Islamic State tweets. (2014). BBC. <https://www.bbc.com/news/world-asia-30461455> (Erişim Tarihi: 4 Eylül 2020)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Nur Şima Özden

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lisans : Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Yüksek Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü,
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yayınlar: ÖZDEN, N. Ş. SAVAŞIN YENİ AKTÖRLERİ: ÖZEL ASKERİ VE GÜVENLİK ŞİRKETLERİ. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 220-231